

CESTOU-NECESTOU.

POVÍDKY A ČRTY.

NAPSAL JULIUS KOŠNÁŘ.

Podíl údů »Dědictví Svatojanského« za rok 1924 čís. 1.

V PRAZE 1924.

Nákladem „Dědictví sv. Jana Nepomuckého“. —
Tiskem Cyrillo-Methodějské knihtiskárny v Praze.

Příteli

P. Frant. Žákovi T. J.

připisuje

Jul. Košnář.

Dva přátelé.

Byli dva a oba mrzáci. Ano, takoví neužiteční tvorové to byli, jak tvrdila domovnice, která velice se horšila na to, že si navzájem říkali „pane“.

„Pan“ Vojtíšek před léty bydlel někde v Košířích, ale od té doby, co přišel v továrně o ruku, měl svůj „byt“ v Letenské ulici na Malé Straně, kde najal si nějakou podzemní skrýš. Přes to však přece byl na to nemálo hrd, že jest samostatným nájemníkem a ne pouhým „noclehářem“, trpěným z milosti jiných.

„Nikdo mi nemá co poroučeti,“ chlubil se svým známým a dokládal: „Jsem úplně samostatným pánem, jako pan rada tady ve vedlejším domě.“

„Až na to, že pan rada bydlí v prvním patře a vy ve sklípku, kde měl do nedávna hokynář Lašovička brambory,“ smáli se mu sousedé.

„Ať si!“ odpovídal hrdě a hned odběhl, jakoby někam pospíchal.

Takový už byl pan Vojtíšek, chudý jako kostelní myš, ale pyšný jako baron, snad proto, že neměl v hlavě všechno v pořádku, jak si mysleli ti, kteří ho znali. A přece měl někoho, kdo se mu velice obdivoval. Byl to „pan“ Alois, bydlící pod Bruskou v malém domečku, ale až kdesi na půdě v arkýřové komůrce. Ubožák narodil se s dvěma nepatrnými pahýly místo nohou a že dlouho ani vláčet po zemi se nenaučil, nemohl navštěvovat školu. Ještě štěstí, že měl to, co panu Vojtíškovi chybělo — zdravý rozum a vtip ke všemu.

„Umře, nebude živ,“ říkali o něm do dvanácti let jeho rodičové a proto pranic se nestarali o jeho vzdělání. Ale kde pak! Mrzáček měl život tuhý jako kočka a přechkal otce pijana, zůstav s matkou sám, která nikdy se s ním nemazlila, ba naopak: i jí připadal jen jako tuhé břemeno. Při každé sebe menší příležitosti lála mu a zasypávala ho výčitkami, ale chudás pravidelně mlčel a jen upíral prosebně oči na matku, jakoby si byl vědom, že jest lenochem a člověkem neužitečným. A přece ani za takových poměrů neshasla v něm jiskra lásky k životu a ku práci. Od dětí sousedů naučil se čísti a psát, a každý útržek potišteného papíru měl pro něho tutéž cenu jako kniha vzácná v nejkrásnější vazbě. Konečně i zaměstnání si našel — koloroval podle šablony na archu tištěné vojáčky, poutní obrázky a „Betlemy“ s pastýři a ovečkami, po kterých, že tehdy ještě v létech šedesátých barvotisku neznali, byla číhá poptávka. Pracoval pilně celý den, vydělal dvacet až pětadvacet krejcarů, a peněz tea zdál se mu být celým pokladem.

Od těch dob sedával den co den u okna u rozviklaného stolku a maloval od časného jitra až do soumraku, kdy sešplhal pravidelně před dům a čekal trpělivě, přijde-li někdo, s kým by si mohl pohovořit. Vlastně poslouchal více než mluvil, ježto obzor jeho vědomostí byl praskrovný.

Zde před domem seznámil se také s „panem“ Vojtíškem, a snad že byli oba mrzáci, přilnuli k sobě záhy jako dva staří známí. „Pan“ Alois byl o deset nebo patnáct let starší než třicetiletý „pan“ Vojtíšek, ale to nepadalo na váhu.

„Nu, jak se vám vede?“ začal obyčejně rozhovor pan Vojtíšek a usedl na kamenný schod před domovními dveřmi vedle ubožáka.

„Zaplať Pán Bůh za optání, ještě to ujde,“ odpovídal beznohý. „Práce š'a mi dnes krásně od ruky, hezkých pár grošů jsem si vydělal.“

„Což vám je hej, pane Aloisi. Máte matku a obě ruce,“ jaksi závistivě podotkl vždy pan Vojtíšek. „Ale čeho já bezruký mám se chopit? O pravici jsem přišel ve čtrnácti letech a levici mám zchromenou. Pravda, dělám poslíčka panu Tuvorovi, Křenkovi, Šimovi a Tattrmušovi, ale to stačí tak sotva na chleba a na boty. Nůši na záda vzít nemohu, ježto popruh mně působí hroznou bolest a tak jdu vždy s prázdnem. Jmenovaní páni jsou kupci a ti potřebují spíše zdravého sluhu než pouhého posla, který nic přinést nemůže, leda malý balíček. Dle toho můžete posoudit, jaká jest asi moje odměna. Kdybych měl zdravé ruce, třeba by mi chyběly nohy, to by mi bylo dobře jako vám. Sedíte hezky v teple, v suchu...“

„Hm, pravda, dobře jest mi,“ odpovídal pan Alois, ale hned dodal: „Považte však, pane Vojtíšku, co vy vidíte, nevidím já. Tak krásně po Praze si chodíte, i do Boží přírody se podíváte, a já — nemohu nikam. Tak rád bych viděl, jak vypadá Divoká Šárka, Hvězda, Stromovka... Ale kdo mne tam doveze a na čem? Proto vy jste šťastnější, rozhodně šťastnější...“

„Dejme tomu,“ přisvědčoval pan Vojtíšek, „ale já být na vašem místě, pořídil bych si vozeček.“

„Hm, kde pak bych vzal tolik peněz! Ten stojí aspoň dvě zlatky!“ povzdychl si beznohý.

„Dvě zlatky? Padesát i sto!“

„Můj Bože, toť celý kapitál! Jaktě živ si k němu nepomohu. Každý týden nanejvýš bych si mohl uložit šestáček.“

„Toť ovšem málo, ale snad by to přece šlo. Lze dostati i kočárky starší a levnější — tak asi za desítku.“

„Hm, za desítku! Tu bych tak za dva roky sehnal...“

„A což vaše paní matka, nepřispěla by něčím k tomu kapitálku?“

Chromý zasmušil tvář ještě víc a neodpovídal. Teprve po chvíli vyhrklo z úst jeho cosi, ale pan Vojtíšek rozuměl tomu přece. Vřeleji než kdy jindy stiskl příteli ruku a zamýšlen ubíral se k domovu, uvažuje cestou o přítelově trpkém osudu.

„Ubožák,“ pravil si v duchu, „má asi přece jen těžký život. Matce jest břemenem, a ta dle všeho stále mu to dává na jevo. Živí ho hůř než psa, ač zadává si na všechny možné strany o podporu, všade se odvolávajíč na

to, že má syna mrzáka. Ale z toho ze všeho nevidí on — opravdový chudás — ani haléře. Prosází to nešťastnice všechno v lotyace — vím to, vím — vždyť každého dne stojí před čísly u Trejbalů celé hodiny. A ještě mu činí výčitky... To jsem přece jen šťastnější... Když si zalezu do svého sklípku, nikdo mi nemá co vyčítat. Kdyby jen ta ruka mi nechyběla, abych mohl pracovat a nebyl odkázán na milost a nemilost...“

Tak uvažoval, ale i jeho beznohý druh měl své starosti. Vlastně nasadil mu je do hlavy „pan“ Vojtíšek — to jako s tím vozíkem. Ano, o tom snil nyní den co den a po šestáčku střídal, ba pracoval ještě pilněji než dříve. Ale že sám pomalované archy do papírnického závodu nemohl odvádět, ale toliko po matce je posílal, věděla matka o každém krejcaru. Spořiti tajně nebylo možná, ale přece i tu přišel na šťastnou myšlenku. Kdykoliv matka šla odvádět, neposílal vše, ale nějaký tučet archů nechal ležet doma. Tyto zbytky posílal potom po chlapci ze sousedství a hle, šestáčků v zásuvce přibývalo.

S tlukoucím srdcem přepočítal svůj poklad a k večeru opět dovlékl se před dům. Tam čekal již přítel jeho pan Vojtíšek.

„Pane Aloisi, nesu radostnou novinu!“ začal tento hned hovořiti a přivřel oči jako v sladkém snu. „Víte-li pak, že potkalo mne štěstí? Stal jsem se kalkantem při kostele u Matky Boží Vítězné — považte si: se čtyřiceti zlatými ročního platu.“

„Opravdu? I můj ty panečku! Takové povýšení a tak najednou! Kdo by to byl čekal! A čtyřicet zlatých ročního platu že máte?“

Věřu, hezká to sumička! Za to by člověk koupil dva pěkné kočárky.“

„Vy všechno měříte na kočárky...“

„Inu, kočárek pro mrzáka jako jsem já jest překrásná věc. A jakou vlastně budete mít povinnost za ty čtyři desítky?“ ptal se pan Alois, jenž nerozuměl dobře titulu „kalkant“.

„Inu, budu pomáhat panu regenschorimu hráti na varhany.“

„Ale vždyť máte jen jednu ruku.“

„To jest právě to umění, které se platí. Pan regenschori hraje rukama, a já zas aby to šlo, musím hráti nohama — šlapati měchy u varhan. Tam totiž za varhanami jsou zvláštní klávesy, veliké a dřevěné jako u piana. Pane Aloisi, viděl jste už někdy piano?“

„Neviděl, neviděl...“

„To jest škoda! Těžko vysvětlovati potom.“

„Ach, já už rozumím. Jest to umění zkrátka, a proto se tomu již nedivím, že se to také dobře platí,“ přisvědčoval pan Alois, jenž jaktěživ ani dvacet, neřkuli čtyřicet zlatých pohromadě nespátril.

„Než to není všechno. S úřadem kalkanta jest však spojen i úřad poslíčka při okresním chudinském ředitelství, a za to jest ještě větší plat — stodvacet zlatých ročně. Tolik měl můj předchůdce nebožtík Semečka, jak mi řekl pan farář, který jest zároveň okresním ředitelem chudinským.“

„Můj drahý pane Vojtíšku... Jest ještě jeden úřad že jste dostal a s takovým velikým platem? Ne, to není možné... Zertujete snad?“

„Nežertuji. Co bych z toho měl? Mám ostatně na to i papíry, kterým se říká — de- de- dekrety.“

„Dekrety? To ještě k tomu?“

„Tak jest. Poslíčkování u pana Tattrmuše si také ponechám — zkrátka přes dvě stovky budu mít ročně, ne-li víc...“

„Přes dvě stovky!“ divil se pan Alois a ani si nepovšimnul, že před nimi stojí strážník a dívá se jaksi rozpačitě na číslo domu.

Konečně přistoupil k oběma přátelům a zeptal se:

„Pánové, bydlí tu Anna Janská, posluhovačka?“

„Ano, prosím. Nahoře v arkýři — na půdičce. Ale právě není doma,“ odpověděl pan Alois.

„To vím, že není doma. Skočila s Karlova mostu do Vltavy a utopila se. Mám to vyřídit jejímu synu.“

„Moje matka?!“ vykřikl pan Alois a zbledl jako stěna. „To jest mýlka, pane.“

„Což vy jste její syn?“ otázal se strážník a hlas jeho změknl.

„Ano, já... Ale co pravíte?“

„Už nic, pane. Ukvapil jsem se, ježto jsem vás neznal.“

„Tedy to není pravda?“

„Měl jsem vás připravit na tu smutnou zvěst...“

„A proč?“

„Už jsem řekl. Vytáhli ji mrtvou, v kapse měla plno loterních lístků, — riskont, jak říkáme. Patrně čekala výhru a prohrála všechno i zdravý rozum a s ním život.“

Pan Alois už neslyšel, protože padl do mdlob. Procítl teprve v arkýřové světnici, kde křísil ho jednoruký přítel.

„Neplačte, ještě jsem tu já,“ těšil ubohého druhá. „Mám pěknou gázi, vy něco kolorováním přivyděláte a budeme pěkně živi. Dovolíte-li, přistěhuji se k vám, beztoho se mi tam u nás v ulici smějí, že bydlím ve sklepním bytě jako baron Ertepl... Eh, zlí lidé jsou a proto my dva už se neopustíme.“

A věru, neopustili se již nikdy...

Od té doby žili společně jako dva bratři. Tykali si docela, ale toho titulu „pane“ už se nevzdali. Chtěli i oni něco v životě znamenati, něčím býti — lichotilo jim to. Ano zdálo se jim, že žijí docela i šťastně. Panu Aloisovi strašil v hlavě stále vozíček, Stromovka, Šárka, Hvězda a pan Vojtíšek jen se usmíval. Měl něco za lubem, ale nepochlubil se, až ten den před Štědrým večerem, kdy přitáhl nahoru až do bytu pěkný kočárek, starší sic, ale zachovalý. Chtěl ho sice darovati panu Aloisovi k Ježíšku, ale už to nemohl radostí sám vydržet. A beznohý chudšas? Ani věřiti nechtěl tomu štěstí. I v noci vstal a sirkou na kočárek několikrát si svítil, aby se přesvědčil, není-li to sen. Pan Vojtíšek ho zítra po Praze bude vozit i krámy osvětlené mu ukáže s nádhernými výkladními skříněmi. „Ach, jaké to štěstí, jaký to dobrý druh!“ myslil si pan Alois a opět usínal. Ve snu viděl spoustu domů i světel, zasněžené sady, ano zdálo se mu, že odkudsi zaznívá i překrásný zpěv. Prosí pana Vojtíška, aby rychle jel tím směrem a vskutku, kočárek ujíždí v tu stranu a stále dál a dále za město... Než co to? Tam jiné, jasnější světlo září, takové podivné,

a zpěv hlasitěji zní. A mrzáček se dívá... a tam v dáli vidí cosi jako betlémskou sluj, beroušky a pastýře a naposledy i Jesulátko, jež mu kyne radostně ručkou jako starému známému...

I pan Vojtíšek spal jaksi neklidně, jakoby nemohl se dočkat rána, ale konečně usnul tvrdě, jako když ho do vody hodí. —

Když mlékařka přinesla před svítáním do malého domku pod Bruskou mléko, ucítila podivný zápach, vycházející z podkrovní světničky, a proto to oznámila domovnici. Ta tloukla na dveře, ale ani pan Alois ani pan Vojtíšek se neprobudili.

Sousedé vypáčili dvéře.

Tam nedaleko shořelé hromádky chatrných šatů ležel na zemi beznohý chudšas úplně zadušený, kdežto pan Vojtíšek ležel v posteli a ještě jevil patrné známky života.

„S tím beznohým do pathologie,“ poručil suše přivolaný lékař, „a tady Vojtíška dáme do nemocnice, snad se z toho vybere.“

A chudšas vybral se z toho skutečně; právě když zvony vyzváněly na půlnoční, nabyl úplného vědomí. S počátku sice nemohl vše dobře si uvědomiti, co se stalo, neboť měl těžkou hlavu až běda. A když konečně vše mu pověděli, plakal hořce...

Na svatého Štěpána pustili jej z nemocnice, kde lékař, dlouho mysliv na něho, hovořil: „Pro takové mrzáky měl by býti zvláštní ústav. Oba se mohli něčemu kloudnému vyučiti. Beznohý mohl býti zcela dobře hodiňářem a jednoruký dovedným písařem. He, jak se krásně podepsal! Ale takový už je svět, jenž mrzáky zpravidla pohrdá a přece často tito ‚znamenání‘ mají lepší srdce než

kdokoli jiný. Aspoň tito dva se opravdu milovali.“

A lékař se neklamal.

Pan Vojtíšek svému mrtvému druhu i pohřeb vystrojil. Za rakví kráčel sám a když pana Aloise do hrobu složili, na jeho rakev první hrst země nasypal, skropenou slzami, které dlouho se leskly jak démanty na povrchu, až je černá prst vsála do sebe. Ano, všecko vsála do sebe ta hromádka hlíny — i kus lásky, i kus štěstí...

Jen bolest osiřelému chudšasovi zůstala, snad proto, že neměl na světě již nikoho, kdo by ho tak vřele a tak vděčně miloval...

Za štěstím.

Na konci tiché a útulné dědiny v jiho-východních Čechách stojí dosud starosvětská chalupa s lomenicí směrem k návsi a s malou zahrádkou jako dlaň, v níž za léta voní šalvěj, bazalky a levandule.

V chatě té narodil se náš Ondřej a do ní k otci vrátil se brzy po vyučení, ježto se mu stýskalo po rodném kraji. Domníval se, že někde na blízku se uchytlí jako tovaryš, ale klamná byla ta naděje.

„Víš, Ondřeji,“ pravil mu jednoho dne otec, „doma zůstatí nemůžeš, třeba by to ráda viděla i tvá dobrá matka. Ani já bych nebyl proti tomu, ale u nás ve vsi bys se

neužil. Zahálka jest počátkem nepřavostí, jak učí staré přísloví i zkušenost, a tak nezbyvá, než abys ohlédl se po práci ve světě. Jen tak čas mařiti a stále choditi po známých nemůžeš a do práce polní se ti nechce, což ti ani za zlé nemám. Ostatně jsi mlád, proč bys se někam nepodíval do světa už proto, abys nabyl rozhledu a zkušenosti. M'adému člověku nikdy nesvědčí váleti se za peci.“

Ondřej také to nahlížel a proto odvětil: „Máte pravdu, otče. Zklamal jsem se, když jsem myslil, že se uchytím blízko domova, ale co naplat! Šli jiní do světa, půjdu také. Snad mne Pán Bůh neopustí...“

„To je moudrá řeč, hochu! Tak tě rád slyším mluvit! I to mne těší, že doufáš v Boha a nejsi nevěrec, ale pamatuj si, Ondřeji, co ti povídám: Kdo v Boha doufá, nezoufá, ale jednoho jest ještě zapotřebí člověku a to jest: přičiniti se, jak říkávali už naši prarodcové: Človče, přičiň se a Pán Bůh ti pomůže,“ dodal starý chalupník a pohlédl vážně na syna, jakoby to, co právě řekl, četl ve staré postille, již měl pečlivě uschovanou v přístěnku.

Ale k těmto slovům otcovým Ondřej už nepřisvědčil. Vždyť zdálo se mu, že se nadřel dosti u mistrů, u nichž kdysi pracoval, a přece propustili ho z práce. Že se mu stalo tak pro časté odmlouvání a částečně i pro vzdorovitost, toho Ondřej nechtěl připustiti, kdykoliv o tom byla řeč. Proto dodal jen stručně: „Možná, že mne ve světě potká štěstí... Ostatně, naše ves není celý svět.“

Rozvázný otec chtěl Ondřejovi ještě také o tom štěstí něco povědět i vysvětliti mu, že zpravidla nehledá štěstí člověka, nýbrž na

opak, že člověk musí přičiniti se sám, aby pravého blaha a štěstí si vydobyl vlastní přičinlivostí a poctivým životem, ale poučevadž byl rád, že syn jeho se nezdrahá hledati práci v cizině, dodal jen stručně: „Matka ti připraví prádlo na cestu, a v pondělí, dá-li Bůh zdraví, půjdeš.“

A Ondřej skutečně šel.

Když urazil už notný kus cesty, potkal jiného chasníka rovněž s filcíkem na zádech a s pořádnou sukovicí v ruce.

„Kam jdeš?“ tázal se neznámý.

„Já? Jdu do světa,“ odvětil Ondřej.

„A já také. Chceš-li, půjdeme aspoň kus cesty spolu. A jak se jmenuješ a kterého jsi řemesla?“

„Jmenuji se Ondřej Kovář, ale takto jsem vyučený krejčí,“ odvětil náš hrdina.

Sotva neznámý chásník uslyšel ta slova, dal se do takového smíchu, že sotva se na nohou držel.

Ondřej už v duchu se zlobil, že druh se mu posmívá, ale tovaryš-smíšek vyvedl ho z toho bludu, neboť pravil: „Tohleto jest opravdu švanda, neboť mi připadá, jako bychym se byli schválně hledali. Ty se jmenuješ Kovář a jsi vyučený krejčí, a já opět se jmenuji Krejčí, avšak jsem vyučený kovář. Slyšíš? Opravdový kovář... Není pochyby, šťastná náhoda svedla nás dohromady a proto ve-sele se nám půjde světem.“

Ondřej nedůvěřivě se podíval na svého nového druha a vsutku, ten měl koženou zástěru složenou na filcíku a v řemení zastrčené kovářské kladivo a kleště.

„Věřu, to jest podivná hříčka jmen,“ už důvěřivě odvětil Ondřej. „Kdo ví, k čemu

nám to nebude dobré! Nuž, pojďme a Bůh dej nám štěstí!“

Oba mladíci si podali upřímně ruce a šli, ale už týž den k večeru potkali třetího tovaryše, rovněž do světa jdoucího.

„Kam jdete, braši?“ otázal se jich jonák červených a plných lící.

„Do světa!“ odpověděli mu krátce. Ale opravdový kovář se hned zeptal: „Jak vidím, rád bys šel s námi, ale jak se jmenuješ a kdo jsi?“

Tázaný neměl se jaksi k odpovědi, ale po krátkém váhání přece řekl: „Nerad to prozrazuji, neboť lidé se mně zpravidla smějí, ale vy snad budete rozumnější, a proto vám to povím. Mé rodné jméno totiž a mé řemeslo jsou jaksi spolu na štíru...“

„A jak to?“ smál se už napřed jak Krejčí, tak Kovář.

„Hm, to jest tak, hoši! Po rodičích jsem zdědil jméno Nebednář, ale ve skutečnosti jsem vyučený bednář,“ vysvětloval nový druh.

Ale jen to řekl, už oba chasníci se rozesmáli k popukání. Bednář vida to, zakabonil svou tvář a již chtěl se dáti jiným směrem.

„Počkej, hochu, neutíkej nám, vždyť nevíš vlastně, čemu se smějeme. Až to uslyšíš, věru, že budeš se smáti také, vždyť jest to opravdu komedie! I my, ač jsme náhodou se setkali, máme potrefná jména. Já ku příkladu jmenuji se Kovář a jsem vyučený krejčí, a tady můj kamarád jmenuje se Krejčí a jest vyučený kovář. A teď jsme ke všemu lomu v tobě našli Nebednáře a přece vyučeného bednáře. Není to podivná náhoda? Nu, tak vidíš a nyní chápeš, čemu jsme se smáli. Proto pojď jen s námi, takovou švandu bylo

by škoda kaziti. Kdo ví, k čemu nám to nebude dobré," opět řekl Ondřej a kovářský tovaryš mu vesele přizvukoval.

Nebednář-bednář nechtěl sice s počátku věřití té shodě jmen, ale když mu oba chasníci ukázali i své pracovní knížky, rozesmál se také a zalusknuv prsty, zvolal vesele: „Hola, hoši! Toť vskutku trefa! A proto pojďme jen do světa, kde růže rozkvétá! Ale jen nebudou-li nás všade považovati za švindléře.“

„Bud' bez starosti, však máme své listiny v pořádku a jsme dobří lidé," ubezpečovali ho oba dva.

Tím ukončili svůj rozhovor ve věci té a dali se na další cestu pohodlnou silnicí, která se mírně skláněla v rozlehlou rovinu. Že zanedlouho se začalo stmívat, zastavili se na návsi nejbližší dědiny a radili se, zda-li by měli jíti dále.

„Braši!" radil opatrný Ondřej, „zůstaňme tu, tamhle právě na rohu zdá se býti slušná hospoda zájezdní. Nocleh jest vždycky lépe dřív si zaopatřiti, kdo ví, zda v nejbližší dědině by nám ho popřáli.“

Druzí dva přátelé byli svolni, že je nohy bolely a žaludek že toužil už po nasycení. Vešli proto do šenkovny a hned se krčmáře poptali, zda by mohli v jeho hostinci přespati. Větší, hostinská místnost byla ještě prázdná.

„Jste-li slušní a poctiví chasníci, proč bych vás u sebe neponechal? Máte peníze a pracovní knížky?" otázal se hospodský, měře bystrým a zkoumavým zrakem příchozí.

„Máme!" odpověděli všichni tři sebevědomě, jakoby jedněmi ústy, a již podávali mu své průvodní doklady.

Krčmář prohlédl si je bedlivě a šelmovsky se rozesmál.

„Poslyšte, mládenci, to jste jistě se hledali s těmi podařenými jmény. Však vám také taškařina zrovna kouká s očí! Ale ať, jest tomu jakkoliv, u mne zůstanete a budete-li moudří, věru, že vám zle nebude. Jenom mi nepokažte švandu. I jísti a pítí vám dám, a to zadarmo, ale musíte udělati to, co vám uložím.“

„A proč bychom to neučinili?“ mínil Ondřej. „Snad to nebude nic zlého, ani těžkého!“

„Pranic! Jen nepochlubte se předčasně nikomu se svými jmény, pokud vám neřeknu. A nyní zatím, abyste zbytečně tady se neblýskali, posaďte se do kuchyně, a do šenkovny nechoďte dříve, až vás zavolám. Potom teprve vejděte do hostinské místnosti, kde sednete hned u dveří a budete se tvářiti tak, jako byste teprve přišli. Rozumíte mi dobře?“ otázal se pro jistotu hospodský a tvář jeho stále se usmívala vesele.

Mladíci poslouchali a opět vytratili se ze šenkovny. Ale sotvaže se tak stalo, už přišel pan řídící učitel a asi deset rolníků za ním. Posledním z příchozích byl půlláník Vašák, jenž vždy si dobíral hostinského, kde jen trochu se naskytla k tomu příležitost, a to proto, že byl členem opoziční strany v dědině, kde bylo také politických bojů dost, a kde krčmář byl i starostou obce, v němž opoziční strana viděla svého nejúhlavnějšího odpůrce.

„Nu, co jest nového ve světě?“ otázal se pan řídící hospodského, když tento obsloužil hosty, usedl také k panskému stolu, podav před tím obvyklý šnupeček všem ze své ta-

batěrky. „Vy, pane starosto, míváte přece vždy nejnovější zprávy.“

„A skoro nic... O požáru v Novém Kostelci už jste, pane řídící, slyšel anebo četl. Inu, jest to veliká pohroma. Třicet čísel vyhořelo a ještě štěstí, že nelehlo popelem městečko celé. Nebylo vody, a k tomu vál ještě prudký vítr, takže dlužno se opravdu diviti, že oheň mohl býti přece zdolán, nežli zničil všechno. Zním to tam dobře. Některé domy byly šindelem kryté, a ještě celá řada z nich měla i dřevěné lomenice. Pláč a nářek byl prý veliký v celém městečku, neboť pohořelí byli lidé nezámožní a většinou pojištění jen na nepatrné obnosy. Jsou teď žebráci. Právě k večeru došla mi poštou prosba kosteleckých, abychom jim něčím přispěli z obecní pokladny, anebo abychom ve prospěch jejich uspořádali sbírku od čísla k číslu. Jest mi ubožáků líto ze srdce a proto v nejbližším sezení obecním učiním příslušný návrh,“ mluvil hospodský a teprve po těchto slovech si šňupnul, ač držel šňupeček v ruce po celou tu dobu, co mluvil.

„Vida, žebrota už jest tu zase za dveřmi! Prosím vás, krčmáři, kolikrát do roka bude se u nás sbírat na různé účely? To věru není nikde!“ poznamenal jízlivě půlláník.

„Nu, vždyť nikdo nebude nucen přispěti, nebude-li souhlasiti,“ řekl mírně hospodský. „Ostatně i menší dědiny snaží se zmírniti bídu pohořelých ve svém okrese, a pokud jsou četl, činili tak za starých dob naši otcové také. „Dnes mně, zítia tobě“, říkávali a ochotně pomáhali jedni druhým.“

„Ano, ale tenkrátě bývaly jiné časy. Daně se rovnaly bukvici, a dnes člověk aby platil,

až se ohýbá. I obecní přirážky stoupají rok od roku, až hanba!“ durdil se Vašák.

„Tak vy, sousede, jste proti tomu, abychom Kosteleckým něco dali?“ otázal se ho hospodský, jakoby nedůvěřoval sluchu.

„To zrovna ne, ale ať si dá ten, kdo chce, ale ať se žádné závazky nevalují na obec!“

„O tom není řeči!“ konejšil Vašáka pan řídící. „Ale něco dátí musíme. Nejsme žebrácká obec, abychom zůstali za ostatními. Ostatně, jest to povinnost křesťanské lásky, která v neštěstí se ujímá bližního.“

„Na tu křesťanskou lásku příliš se hřeší, a proto nemluvte o ní! Ta innohdy svléká i z kabátu,“ jal se odporovati Vašák.

Mezi touto řečí vytřatil se hostinský, aby dal znamení venku čekajícím chasníkům, kteří také hned vešli do hostinské místnosti a usedli za stolem u dveří, když byli odložili hole a tlumoky, slušně pozdravivše přítomné.

„Vida, zase nějací tuláci! Člověk k polní práci chasy pomalu ani nedostane, ale po světě se toulá všelijaké čeládky, až Bůh brání,“ odlehčil si půlláník a napil se pořádně ze sklenice.

„Ale zdají se to býti nějací pořádní lidé a dle všeho řemeslníci,“ poznamenal pan řídící, měře zkoumavým znakem chasníky.

„Což vy! Vy vždycky jste na straně starostově! Ale já přes to vše stále tvrdím, že ani jediný šenkýř na světě neměl by býti starostou obce. Teď to vidíte zase! Ptá se jich, co si přejí, aby věděl, kolik utratí — patrně se jedná i o nocleh, avšak aby se jich otázal na jejich průvodní doklady a podíval se, zdali to mají všechno v pořádku, pana hostinského ani nezapadne. Takhle zastává svůj úřad jako

starosta! Takovýhle pořádek máme u nás v obci ve všem. I věru, že jest hanba mluvit o tom!“

Snad by byl Vašák takhle mluvil dále, kdyby byl opět neusedl ku stolu krčmář, aby pokračoval v dřívějším hovoru.

„Nu tak, jak to bude vlastně s tou sbírkou na pohořelé?“ předešel ho svou otázkou půlláník.

„Jak to obecní výbor rozhodne,“ odvětil tázaný.

„Nemáte snad mezi pohořelými v Kostelci příbuzných?“ otázal se Vašák jízlivě. „Tuším, že jste jednou mluvil o tom, že jste tam míval strýce.“

„I to se mýlíte velice!“ odvětil klidně hospodský, ač vystihl, kam se míří. „V Kostelci nemám živé duše ze svého příbuzenstva, ale vyučil jsem se tam. Tenkrát před třiceti léty byl tam jiný život, nežli dnes. Bývali tam lidé hodní a poctiví, ovšem bývaly i jiné poměry. Ale to byste ani pánové nevěřili, co vám povím. Či věřili byste tomu, že tam tenkrát býval Truhlář lékárníkem a Švec doktorem lékařství, kdežto Doktor šil boty lidem?“

„Nemluvte, sousede, takové nesmysly! Což jest to možné, aby truhlář byl apatykářem, švec doktorem a doktor že by docela prováděl ševcovinu?“ začal se durditi Vašák, ale hned poznamenal z opatrnosti: „V tom by, co jste pravil, mohla hráti svou úlohu nanejvýš hříčka rodných jmen.“

„Ano, a tak tomu také bylo. Lékárník jmenoval se tam Truhlář, lékař jmenoval se Švec a tamní obuvník nebo-li švec slul Doktor,“ vysvětloval hospodský, směje se.

„Kdo tomu nevěří, ať tam běží! Vy, sousede, rád jiným věšíte hejly na nos, jak jest viděti, ale nám byste přece neměl povídati takové nesmysly!“ odsekl Vašák.

„Ale já jsem něco podobného také slyšel. Truhlář jest lékárníkem v Kostelci podnes. Že tamní doktor měl nějaké potrefené jméno, to také vím,“ poznamenal pan řídící. „Ostatně s hříčkou rodných jmen setkáváme se často.“

„Nu, tak příliš často ne! A tři potrefná jména najednou, ta se nikde nenajdou!“

„Neříkejte, sousede, nikde, řekněte: ne všude!“ poznamenal hospodský. „Ostatně, sousede Vašáku, možná, že by podobná jména se našla i v naší obci...“

„V naší dědině?“ divil se oslovený. „Dvě-li najdete, sud piva zaplatím a dobrou večeři, ale nesmí to býti jména jako Zelený, Červený, Čermák, ale jména řemesel, rozumíte?“

„Rozumím a sázím zrovna tolik, pakli tomu tak není,“ řekl hospodský a už nabízel svou ruku ku plácnutí a uzavření sázky.

„Přijímám, a proto mluďte a povězte, koho znáte u nás s takovým podařeným jménem!“ rozkřikl se rozohněný Vašák.

„Nu, počkejte, sousede, pomalu, pomalu! Nespěchejte na mne tolik, dokud si to nerozmyslím...“

„Sázka jest uzavřena, už jest pozdě couvati!“

„Však necouvám! Znáte přece u nás souseda Navrátila, Cvrčka, Trnku, Osmerku...“

„Ale to nejsou jména řemeslníků! Sud piva sem a honem!“ rozjásal se půlláník, jenž byl jist svou výhrou.

„Ještě ne!“ odvětil hostinský a pošimrav se za uchem, obrátil se k vandrovníkům, jimž řekl: „A jakž vy se jmenujete, mládenci?“

„Hola! Ti nejsou z naší vesnice!“ odporoval Vašák.

„Ale jsou v naší vesnici... Či nejsou?“

„Budiž, ale ti si mohou dáti jména jakákoliv, beztoho jich ani jste se nezeptal, jak se jmenují a kdo jsou, ač to bylo vaší povinností, když jste také starostou.“

„Můžeme, prosím, ukázati své pracovní knížky,“ poznamenali chasníci, kteří teprve nyní chápali, oč vlastně běží, a co chce krčmář provést.

„Ostatně nehněvejte se, pantáto, že jsme se nepřihlásili už dříve k slovu, než byla sázka uzavřena. Nechtěli jsme vás vyrušovati v hovoru a potom už bylo pozdě,“ omlouval sebe a své druhy Ondřej. Ale mám-li už to říci, tak to povím! Já se jmenuji Kovář a jsem vyučený krejčí, tady ten můj kamarád jest vyučený kovář a jmenuje se Krejčí a tady ten třetí jmenuje se Nebednář a jest vyučený bednář.“

„To jest podvod! Ven s nimi, prohnanými taškáři! Ven a honem!“ křičel půlláník zlostí se chvěje, mezitím, co ostatní hosté u panského stolu se smáli, až se celá místnost otrásala.

„Žádný podvod!“ bránil se opravdový kovář, jehož tato urážka popudila. „Jsme poctiví lidé a tady máme své pracovní knížky úředně a správně nejen vyplněné, nýbrž také potvrzené!“ podotkl s důrazem.

„Ukažte, chasníci! A vy, sousede Vašáku, neukvapujte se!“ řekl pan řídící, jenž sám té nahodilé hříčce jmen mnoho nevěřil. Avšak

sotvaže nahlédl do podaných mu písemných dokladů, rozesmál se také a zvolal:

„Opravdu! Skutečně! Ano, ano! Jmenují se tak! Knížky jsou řádně vystaveny, opatřeny i úředním razítkem a není v nich škrábáno ani za mák. Jména jsou čitelně psána, na mou věru, sám nechci věřit vlastními očima! Jest to opravdu švanda. Krejčí jmenuje se Kovář, vyučený kovář jmenuje se Krejčí, a bednář — skutečný bednář — jmenuje se Nebednář. U všech všudy, kde jste se hledali, hoši? To nemůže ani býti náhoda! Soused Vašák, podívejte se také, tu to máte černé na bílém. Prohrál jste, prohrál! Soudek piva sem a dobrou večeri pro všechny! Smíchy bych se potřhal.“

„A já také, vždyť jsem vyhrál, vyhrál opravdu!“ jásal hospodský a pln smíchu mluvil si ruce radostí, že oposičníka dostal do nalícené pasti.

„To bylo uchystáno už napřed, nemluvte starosto zbytečně a nevymlouvejte se!“ zlobil se Vašák. „Ale ať jest tomu jak chce, já platím, vždyť nejsem žebrák ani člověk věrolomný. Hospodě, pivo, a co v kuchyni máte, ať jest to tady!“

„A já zas pohostím mládence, aby také z toho něco měli!“ dodal hostinský.

„Jak chcete! Škodu dnes mítí nebudete!“ řekl Vašák a znovu jal se prohlížeti knížky.

„Naši chasníci div že nezavýskli, neboť měli hlad jako vlci. Ale brzy ho zahrnali, neboť jak tentokráte se měli, tak se neměli už dlouho. Zvláště opravdový kovář jedl a pil za tři, takže mu Ondřej záviděl z celé duše. Že byl zvyklý jen na brambory, musil záhy ustati v těch dostihách v jídle a pití a jen

smutně se díval na kováře, jemuž bednář co do chuti se snažil vyrovnati, ale naposled i on zůstal pozadu, ač toužebně se díval na zbylé jaternice a jelítka.

„Hoši! To jsme se měli!“ vzpomínal kovář ještě druhého dne cestou, když opouštěli dědinu. „Neřekl jsem vám, že nás svedla šťastná náhoda, a že tudíž bude se nám vésti dobře? A vidíte, splnilo se to!“

„Nu, jak bude dále?“ poznamenal krejčí s bednářem.

„Nevím, nevím, zda jsme udělali dobře, že odtud jdeme. V této vsi mohli jsme najítí zaměstnání všichni tři, neboť nám ho tam nabízeli,“ řekl Ondřej jaksi zamyšleně. „Dědina jest bohatá, možná, že i zaměstnání by bylo trvalé!“

„Ale jdi, strašpytle, a pojď jen s námi dál! Ci chtěl bys se vrátit snad i domů za pec?“ vysmíval se mu bednář.

„Kdo ví, jaké štěstí nás potká! Ci neřekl jsi to sám, když jsme se tak sešli? Nu, vidíš, a proto mlč a pojď,“ hleděl Ondřeje povzbudit kovář.

A věru, zdálo se, že tak bude, neboť leckde je pohostili, že zasmáli se jejich potřebným jménům, a to chasníkům začalo se velice líbiti.

Již týden byli na cestě, když právě k poledni dorazili ku mlýnu, stojícímu na samotě v rozkošném údolí. Sluníčko hrálo až milo, staré vrby nad potokem se rozkolébaly lehkým vánkem a skláněly mírně své koruny dolů do trávy, v níž na tisíce květů všech barev po- skytovalo poletujícím včelám hojnou potravu.

„Hola, hoši! Kde jsou včely, tam bude i včelník. Mně se zdá, že jsme u mlýna,“ po-

znamenal Ondřej, ježto mlýn stále zůstal ukryt za korunami stromů, z nichž nejvýše zdvíhaly své hlavy topoly.

„To bychom slyšeli klapání kol, ale tady jest ticho jako v hrobě,“ mínil bednář, který nejraději by byl viděl pivovar.

„Možná, že mlýn stojí,“ podotkl Ondřej a hned zvolal: „Skutečně! Mlýn jest tu, vidíte? A pan otec sedí v zahrádce a pokouje si spokojeně. Patrně už jest po obědě a proto v dobré náladě.“

Pes Ořech ve mlýně zaštěkal, a pan mlynář ohlédl se, aby viděl, kdo že to jde. Ale spatřiv chasníky, utkvěl na nich pátravým zrakem.

„Dej Pán Bůh zdraví,“ pozdravili ho tito a uctivě nazvedli čepice.

„Dej to Pán Bůh!“ odvětil pan otec slabě, kývnuv hlavou.

„Prosím vás, pantáto, jdeme dobře ku Kamenici?“ otázal se kovář.

„Dobře, dobře. Ale tamhle pod hájem dejte se na levo! Tam uvidíte silnici.“

„A což, jak máme asi daleko?“

„Do Kamenice? Nu, malé dvě hodiny.“

„Děkujeme uctivě...“

„Pospícháte snad?“

„I nepospícháme, pantáto! Jdeme jen tak světem po práci se ohlédnouti.“

„Nuž, když nepospícháte, tak si odpočiňte trochu. Šli jste snad také okolo Červeného mlýna?“

„Šli, pantáto!“

„A co, melou tam?“

„Také ne! Jest přede žněmi a patrně není mlečů.“

„Nu, sedněte si, sedněte, mládenci, a povězte, co jest ve světě nového.“

Ondřej rozpovídal se o tom, co slyšel a viděl, a také kovář s bednářem nemlčeli. Zkrátka, slovo dalo slovo, což se mlynáři líbilo, zvláště když poznal z hovoru, že má před sebou slušné lidi a ne poběhlíky. I chlebem a pivem v kamenných lahvích je začal hostiti, ale pojednou svých hostů se otázel: „A čemu vlastně, mládenci, jste vyučeni?“

Ondřej se usmál, a v domněnku, že pana otce ještě do lepší míry přivede, odvětil za ostatní: „Já, pantáto, jsem vyučený krejčí a jmenuji se Kovář, tady ten můj kamarád jmenuje se Krejčí, ale jest vyučený kovář, a zde ten s tím zeleným filčíkem jmenuje se Nebednář, ale jest vyučený bednář.“

Ondřej čekal, kdy se mlynář dá do smíchu, ale v tom dostal takový políček od pana otce, že mu čepice s hlavy slítla a krajíc z ruky vypadl.

„Vy darebáci potulní, vy si chcete dělat bláznů ze starého člověka? Pepíku, Matěji! Pojdte sem rychle! S klacky sem pojdte, slyšíte? Karo, Ořechu, trhej!“ křičel pantáto jako zběsilý a chasníci nestačili utíkat, neřku-li dokazovati, že šašků nechtěli si ztropiti a že se skutečně tak jmenují.

Teprve u lesa se zastavili v divém běhu, kde si odlehčil Ondřej: „Kujoni mlynáři! Ti nás prohnali, ale to mi věřte, hoši, že kdybych se byl nekrotil, že bych je byl roztrhal.“

„Hm, nebylo ti třeba krotiti se, krejčíku, vždyť krotili tě hned dva najednou a jak!“ smál se kovář, který nejvíce měl chuti do rvačky s chasou ze mlýna, že však neměl pražádné zbraně proti obuškům, utíkal také. „Proto sprav mi raději nohavici, kterou mrcha pes mi natrhl.“

„Mně také!“ posteskl si bednář, jenž smutně prohlížel své spodky. „Věru, ode dneška musíme býti opatrnější. Bude-li nás někdo se tázati po jménech, neříkejme hned své řemeslo, anebo raději mlčme a ukažme hned své knížky. Jinde to bavilo lidi, ale zde jsme v jiném kraji. Horáci jsou vždycky nedůvěřiví,“ mínil vážně.

„Ale výprask jest vždy nepěkná věc všade!“ dodal kovář. „Mně se zdá, že štěstí nás opustilo. Ještě tento den to s vámi zkusím, ale bude-li to všade takové, jako tady ve mlýně, pak buďte braši s Bohem.“

„A kam bys šel?“ otázali se ho krejčí i bednář jakoby jedněmi ústy.

„Kam? Tam, kde jsme se měli nejlépe a kde jsme mohli práci dostati už před týdnem!“ odvětil kovář.

I jeho druhové se zamyslili, humor je opustil a proto více jali se uvažovati, co počítí.

K večeru zastavili se v kteréši hospodě, kde chtěli noclehovati.

„Máte peníze?“ uvítal je hostinský nevlídně.

„Máme,“ přisvědčovali všichni.

„A kterého jste řemesla?“

„Pantáto, my děláme všecko,“ řekl Ondřej dosti hloupě.

„Snad i kradete, co?“

„To ne! Jsme poctiví lidé!“ ohradil se kovář a zařal pěstě.

„Zde máme své knížky!“ řekl bednář, chtěje předejítí nemilému výstupu.

„Dobrá. Dejte je sem!“ pravil úsečně hospodský, jenž byl nedůvěřiv, protože před týdnem ošidili ho vandrovní, kteří před zaplacením

ním utekli, zanechavše na stole jen lísteček: „Mějte se dobře, pantáto!“ Proto šenkýř také hned knížky si začal prohlížeti a ničeho neřeknuv, odešel s nimi ven, kde si odlehčil: „Zlořečená čeládka! Jak se zdá, na mne ti darebové se umluvili a chtějí si dělati blázna z poctivého člověka. Ale já jim povím! Či jest to možné, aby krejčí se jmenoval Kovář, opravdový kovář Krejčí a bednář Nebednář? Kdyby jeden měl takové podařené jméno, neřekl bych nic, ale všichni tři, to není jen tak náhodou! Proto vám posvítím, hoši, posvítím, však uvidíte!“

Za chvíli již děvečka z hospody utíkala pro četníka, který pospíšil do hospody a mládence vyzval, aby s ním šli na četnickou stanic. Štěstí bylo, že právě strážmistr byl doma, jenž je opět propustil — ovšem teprve po dlouhém dotazování a po přísné prohlídce úředních podpisů a razítek.

Ondřej už se viděl v duchu na postrku a před sebou ustrašenou matku lomící rukama. Možná, že tak vedlo se i oběma jeho přátelům, neboť druhého dne všichni vraceli se do dědiny, kde jim byla práce nabízena.

A věru, dobře udělali, vždyť tam pracují podnes — ovšem ne už jako tovaryši, ale jako vážení mistři a počestní sousedé. Každý z nich má chalupu jako klíčku s kusem pole a ještě pár grošů v teple — ano Nebednář-bednář už nedělá bednařinu v pivovare, ale dodává sudovinu ve velkém i do Prahy. Kovář má práce, že nestačí na ni ani s dvěma dělníky, kdežto Ondřej jest neméně šťasten a vážen jako dovedný mistr krejčovský, jehož znají v celém kraji.

Přátelství bývalých časníků pocestných a dnes vážných již otců rodin trvá dosud. Proto neděli co neděli schází se po hrubé „u Bílého beránka“, kde tak lacino byli kdysi pohostěni: a kdykoli vzpomenu si těch dob, vždy říkávají: „Zde jsme našli své štěstí! Jenže nesvedla nás s ním náhoda, ale práce a vytrvalost.“

„Ba že!“ dodává často Ondřej. „Můj nebožtík otec přece jen míval pravdu, když říkával mi: ‚Hochu, přičiň se, a Pán Bůh ti pomůže!‘“

„Ano, Pán Bůh nám skutečně pomáhal, že jsme se přičinili, ale ještě něco nám pomohlo... Pamatujete na to, bratři? Míním totiž ten pardus ve mlýně, odkud jsme musili utíkat od lahví piva, na nějž jsme měli sto chutí, ježto bylo vedro, jen se slévalo. A což, jak ten hrubec šenkýř nás běžel udat na četnickou stanici, a jak jsme vyhladovělí musili potom dále jít, ač nohy pod námi klesaly? Pravda, už jest to všecko pryč, ale na mou věru, neškodilo nám to. Kdo ví, jak dlouho bychom se byli potloukali světem, práci zanedbávající, kdyby se nám bylo jen trochu to dařilo. Ale vyléčili jsme se, modlitby matek našich vyslyšelo nebe!“ často ku vzpomínkám těm připojuje tuto úvahu svou kovář.

„Inu, pravdu máš, bratře, ale o tom pardusu mi nikdy nic neříkej před mou ženou!“ žertuje obyčejně krejčí. „Mohlo by ji to svěsti ke zkoušce, a to bych opravdu nerad viděl a cítil.“

„Mlč, Ondřeji, a nehřeš! Má-li kdo opravdu hodnou manželku, jsi to ty, byť i naše ženy zasluhovaly té největší chvály,“ opravuje ho bednář-Nebednář.

„Tak jest! Bůh nám přeje, a proto kéž dá nám dále tu svou lásku i své požehnání, za něž prosivali už tak srdečně naši otcové ve své starosvětské písničce:

„Aby nás Pán Bůh miloval, miloval,
hříchy odpustil, nebe dal, nebe dal!
Nic nežádáme, jenom to samé,
aby nás Pán Bůh miloval!“

říkává Ondřej.

„Ano, tak, tak!“ přisvědčují mu oba staří přátelé a zpravidla všichni se potom zamyslí, jakoby přemítali o tom, zda půjdou i děti jejich tou zlatou stezkou poctivé příčinlivosti a nezkalené důvěry v Boha, bez níž není ani pravého blaha, ani klidu, jako není krásného dne bez hřejivého sluníčka.

Hrobník Havel.

Kočáry na vysokých kolách a ověšené zavazadly stály před zámkem, a panstvo už bylo přichystáno k odjezdu do dalekých krajů ze strachu před morem.

Zámečtí úředníci přišli se rozloučit se svou vrchností, oblečení ve sváteční šat, a mezi nimi skoro v nejzazší řadě krčil se nesměle starý farář místní ve svém dlouhém, odřeném kabátě, jenž kryl ještě větší, skoro křiklavé nedostatky černé kdysi kleriky. On jediný neměl bělavé paruky, neboť šedivý vlas jeho volně splýval do týla, kdežto stařeckí

tvář jeho, plná jinak ušlechtilého výrazu, prozrazovala jakousi nejistotu jako jeho veliké, modré oči, jež těkavě pohlížely s místa na místo.

Milostivá kněžna chvíli se rozhlížela po přítomných se sladkým úsměvem a malicherných rtech, kdežto kníže dával ještě poslední rozkazy.

„A co vy, pane faráři, nám nesete na naši pouť dobrého?“ pronesl s žertovným nádechem, když naposled přistoupil ku knězi. „Snad nechcete zas nějakou opravu v kostele anebo na věži? Vás aby člověk zrovna se bál, neboť vaše přítomnost zde na zámku budí ve mně vždy vědomí, že jsem vaším dlužníkem a vy věřitelem...“

V hlasu knížecího pána byla patrna jakási jízlivost.

Duchovní dobře to postřehl a sklonil hlavu ještě níže, ale hned ji opět nazvedl. Z očí jeho stále zářila táž dobromyslnost, jako před chvílí a tak zněl i jeho hlas, když odvětil:

„Neračte se horšiti, jasnosti, že jsem se nepolepšil! Víím, obtěžoval jsem příliš často vaši milost, ale nemohl jsem si pomoci, ježto kostelíček jest zpustlý a věž na spadnutí. Avšak dnes přicházím pouze rozloučit se a složit poníženou poklonu s přáním, aby Bůh žehnal vaší jasnosti a popřál šťastného návratu...“

„A nic jiného nemáte na srdci?“ zasmál se kníže. „Hoj, toť by bylo po prvé, co jste na mém panství duchovním správcem! Ani sám tomu nemohu dobře věřiti...“

A neráčíte se mýliti, jasnosti, jsem už nenapravitelný prosebník,“ odvětil kněz tiše a sklopil oči k zemi.

„I dnes? Tedy přece, ač víte, že jsme na odjezdu...“

„Vím, milosti, ale věc spěchá a nestrpí odkladu, neboť se blíží mor...“

„Snad nechcete, abych proti němu vytáhl do boje?“

„Vaše jasnost ráčí žertovati. Běží tentokráte o věc nepatrnou a přece důležitou. Náš totiž starý hrobník pozvolna umírá. Kdyby mor skutečně zachvátil farní osadu, nevím, kdo by se propůjčil ke službě tak málo lákavé — zvláště v této době...“

„Aha! Už rozumím! Statného jonáka chcete, který by stačil pochovati třeba všechny vaše osadníky. Jsou to beztoho buřiči! Jen pod zem s nimi tam!“

„Milosti, lid můj jest lid dobrý!“

„Ale ten můj nestojí za kozla! Zná ho dobře. Ale proto přece vyplním vaši prosbu, duchovní otče!“ odvětil kníže a zavolav opodál stojícího správce, poroučel: „Bernardi, slyší? Místním hrobníkem jmenuji Havla, našeho čeledína ve dvoře. Jest vysloužilý voják-hrdina, který na bojištích pohřbil na sta svých druhů. Ať nastoupí místo své ihned, poněvadž to poroučím já. To se rozumí, že nebudeme ho platit, jen záduš dá mu kus pole a byt na hřbitově. Zato ti, kteří hrob dají kopat pro svého zemřelého, zaplatí mu po jednom rýnském, a tím jest věc odbyta!“

Poslední slova pronesl šlechtic s důrazem.

„Můj Bože! Po jednom rýnském!“ takřka vykřikl kněz. „Jasnosti, neračte se hněvati, prosím-li opět! Zdejší lid jest chudý, mně samotnému sotva platí po groši!“

Ale kníže jakoby neslyšel, odvrátil se od duchovního pln veselé nálady.

„To jsem ho vtáhl do pěkné pasti!“ řekl ku své choti, jež stejně stáhla rty v úsměšek. „Neodbyta! Stále jen škemrá a obtěžuje člověka i dnes! A jakou má sutanu! Jakoby měl u nás bídu, ten lakomec!“ dodala kněžna pohrdlivě, ježto měla na kněze spádeno proto, že on jediný ze všech nepolíbil jí ruku.

„Nu, víš, rozmilá, od nás toho mnoho nedostane ani pro sebe ani pro kostel. Nejsm blázen. Ale jak to bude dopadati s tím novým hrobníkem, to bych věru věděl rád! Havel bude chtít po rýnském za hrob a nepovolí, znám ho příliš dobře. Lidé budou se brániti tomu, na faráře začnou běhat a nepřestanou činiti výtky i jemu. A kněz? Bude stejně naříkati, ku správci s prosíkem choditi, ale to si dá! Padne kosa na kámen...“

A jakoby knížecí jasnost spáchala ten nejlepší vtip, se smíchem vstupovala do kočáru, mezi tím, co staříčkový farář, plný starostí, podkasal si kleriku a blátem přecházel silnici, aby zabočil na úzkou cestu, vinoucí se návrším. Tam běhala se fara s kostelíčkem, kolem něhož táhla se hřbitovní zeď s otlučenou omítkou a plná trhlin patrných zdaleka.

Kdesi dole na pokraji vsi zazněly hlučné fanfáry a vířící bubny a několik dětských hlasů začalo provolávat panem učitelem nacvičené „Vivat! Vivat!“ milostivé vrchnosti, tudý jedoucí, ale starý farář jakoby neslyšel, chvílemi jen sepjal ruce a pohlížel k nebi, kde slunce už stálo hodně vysoko, stejně vlídně se usmívajíc jak na boháče, tak i chudasy.

Druhého dne usadil se v domku na hřbitově v podzámčí nový hrobník — starého odnesli do pazderny.

Havel byl muž v nejlepších letech. Tváře jeho zrovna kvetly, postava jeho byla mohutná a urostlá jako jedle, krok rázný a pádný prozrazoval vojáka, jenž ničeho se nebál. A takového zrovna potřebovali, vždyť čekali mor... Havel sám si vařil, na sebe prádlo pral a přece košile jeho byla vždy jako sněhobílý kment. I na hřbitově měl práce dosti, třeba nákaza nepřicházela do kraje. Hned první týden vykopal tři hroby — jeden svému předchůdci, druhý podruhovi ze sousední vsi a třetí staré kovářce.

„Tři rýnské dostanu!“ počítal v duchu a ze srdce si přál: „Jen houšť! Kéž jest tu již mor! Čím více lidí umře, tím větší bude odměna!“

Ale nešlo to tak hladce. Za starého hrobníka neplatil nikdo, ježto umřel beze všeho příbuzenstva i bez groše. Havel hartusil i klet, hroze, že hrob ještě před pohřbem zasype, až konečně se smíloval farář a za zesnulého rýnský ze své kapsy zaplatil. Vdovu po podruhovi musil k zaplacení donutiti dráb, a tak bylo i s kovářem.

„Starému jsme platívali po dvou groších, a ty chceš celý rýnský?“ divili se sousedé. „Vždyť ani na faře neplatíme víc než pětinu tvé žádané mzdy.“

„Milostivá vrchnost tak ustanovila,“ odpovídal zatvrzele Havel a stál na svém právu i přes prosby staříčkého kněze.

Řekl-li někdo: „Nemám, poshov mi!“ hned odpovídal: „Co mi do toho! Prodej třeba

duchnu, ale zaplať, sic knížecí kancelář tě donutí!“

A podivno. Pan správce ze zámku stál vskutku vždy na straně hrobníkově, hroze těm, kdož se zdráhali, i pardusem a směje se rozpakům duchovního, na něhož vždy lidé přišli s prosbou, aby věc urovnal.

„Havle, nebuť tak tvrdý!“ prosil staříčkový kněz, „a poshov lidem, jsou chudšasové...“

„Nepovolím!“ odpovídal hrobník. „Mám na to právo a za sebou i milostivou knížecí kancelář.“

Tu „milostivou“ knížecí kancelář všichni dobře znali, vládlť v ní stejně neurvalý pan správce a jeho hlavním paragrafem byl dráb a lavice.

V krátké době již dvacet pohřbů bylo a dvacet rýnských sklídl Havel — celkem velice snadno. Nikomu ani vody zadarmo nepodal. Tu a tam prosili ho, aby vypomohl jim na poli, ale ač měl volného času víc než dosti, nehnul ani prstem. Zato do zámku chodil a všelijaké úslužnosti provozoval, a že z toho škodu neměl, věděli i vrabci na střeše. Pan správce potřeboval pomocníka k „řádnému“ hospodaření a našel ho v Havlovi.

Jednoho večera, právě když odkvétaly na hřbitově lípy a vzduch byl dusný až k omdlení, vykopal Havel dva nové hroby — pro koho, to však nevěděl.

„Budu je míti aspoň přichystané do zásoby,“ myslil si a dodal k tomu v duchu: „Ve vsi těžce stůňou dva: Hroneš kameník a pan učitel, a kdo ví, co komu ještě se přihodí. Jest to chyba, že nevím vše napřed! Jaké by to bylo pohodlí, a jak výhodnější práce! Ale takhle mi přijdou lidé vždy v poslední chvíli

a ještě si poroučejí. Ten si přeje rov tu, a jiný zase tam, aby prý to nevyšlo z rodu. Blázní! I tu myslí na takové věci, ale když mají platit, ještě si naříkají.“

Tak hovořil Havel a usedl v márnici na prkna tam složená, uloživ do kouta svůj rýč i lopatu.

„Nu, nemáš-li jiného na srdci, může být i tvému přání vyhověno!“ ozval se šerem dutý hlas a před ním stanula dlouhá, bílá postava, zahalená v lehký šat.

„Kdo jsi a co tu chceš?“ vykřikl hrobník a vzpřímil se.

„Pomalů, hochu, pomalů! Tak bych měla se ptáti já, neboť jsem ve svém království. Ale chceš-li už to vědět — jsem Smrt, paní tvá, do jejíž služeb jsi vstoupil. A poněvadž si přeješ vědět už napřed, komu třeba bys za rok měl kopati hrob, budiž přání tvému vyhověno. Neboj se! Mnoho se nenadřeš! K těm dvěma na hřbitově ještě třetí hrob vykopej a po celou čtvrt léta si potom odpočiň. To bude také tvá práce poslední...“ promluvílo dále vidění.

„Třetí hrob a poslední?“ Což lidé nebudou potom již umírat?“ otázal se Havel a hlas jeho se chvěl.

„I budou! Ale ty už jiný pohřbí, neboť onen třetí hrob chci mítí připravený pro tebe!“ řekla Smrt hlasem podivným, tak jako když vichr zaskučí.

„Pro mne?“ vykřikl bývalý voják. „Což já na prahu mužného věku mám skonati? V bitvách jsem byl a mnohdy jediný jsem se vrátil z kruté řeže... A zde tak klidno a zdravo... Vzduch zrovna voní od lesů...“

„Příteli, já neřídím se pravidly, ale příkazem vyšším, jenž přichází shůry. A proto se nehnevej, přijdu-li si za tři měsíce také pro tebe... Ale ne — na rok ti tvůj skon odložím, abys věděl, že také já si cením služeb tvých!“ děl mu přízrak a kdesi ztratil se.

V tom hromová rána zaburácela, až márnice se otřásla v základech... To blesk udeřil do staré lípy hřbitovní a rozštípl ji až ku kořeni. Havel promnul si oči a vyskočil ven, neboť nevěděl, zda sní či bdí.

„Můj Bože, smiluj se!“ bylo to první, co splynulo s jeho rtů. „Jen tři měsíce života, anebo snad nanejdéle rok a potom mám umřít!“ zakvílel bolestně. V té chvíli v nitru jeho probudila se obava, co bude potom, a co řekne nejvyšší Soudce duši jeho, tolika hříchy poskvrněné...

„A na pokání tak málo času zbývá!“ povzdechl si Havel bolestně.

„Opravdu, ty chtěl bys lepším být? Ó, na to nikdy není pozdě, je-li i lítost upřímná,“ řekl mu starý kněz, jenž pospíšil na hřbitov podívat se na svou oblíbenou lípu a zaslechl poslední slova hrobníkova. „Ovšem lépe činí, kdo vždy jest připraven na svůj skon, neboť nevíme dne ani hodiny... Podívej se jen na tento kdysi krásný strom! Sto let tu stál nejméně a pyšně do výše rozkládal svou žo-runu, jakoby chtěl kralovati celému kraji? A já? Po třicet let jsem pod ním sedával, naslouchaje jeho šumění a z duše za to jsem byl vděčen, že živí moje včeličky. I pod ním kosti své složit jsem si přál a dnes? — nezbylo z něho tolik, co by stačilo na rakev... Vše pomíjí — tak bude i s námi...“

„Tak bude i s námi!“ opakoval Havel jako ve snu a odcházel zamýšlen do své chaty.

Od té chvíle byl hrobník jako vyměněn. Už nebyl neurvalý, ale tichý a mírný, již nehrdlil se o groš s chudšasem, ba naopak rád sám pomáhal chudině, kde mohl, třeba i na chudém políčku, a proto jaký div, že lidé nemohli toho ani pochopit.

Míjely týdny. Umřel Hroneš kameník i pan učitel, jen hrob v zákoutí, který si Havel vykopal pro sebe — čekal prázdný a snad by se byl i sesypal, kdyby nebyly opleteky proutím jeho stěny.

„Aspoň celý rok popřej mi, Pane, života!“ modlíval se kajícík často u kříže hřbitovního.

A skutečně. Smrt nepřicházela, ač už jiní ho opět předešli na věčnost. Ale Havel hrobu svého nezadal a docházel k němu častěji. Cosi přímo lákalo ho tam za šípkové keře, kde ukryto bylo jeho tajemství.

„Byl to přece jenom sen!“ myslíval si často, když léta plynula dál a nejen měsíce. Někdy i staré vášně jím zmítaly, ale podivno! Sotva že zašel v to zátíší, kde ustlal si lože poslední, zas stal se kajícím.

„Není nad Havla“, chváíva i sousedé svého hrobníka. „Jeť hřbitov jeden květ a jaký tam udělal pořádek! Hroby obloženy, cesty upraveny a srdce jeho? — sotva kdo nalezne lepšího, chudým pomáhá, starého mrzáka Kolence ke kostelu nosí, aby chudšas mohl si vyprositi nejnmutnější groš, sirotkům spravuje šat, a dřeváčky robí... Bůh ví, co stalo se s ním, — prý kdysi byl zcela jiný, jak vypravují ti, kteří znají ho už dlouho.“

Slyšel někdy Havel tu chválu, ale vždy se jen zamyslel, jako by chtěl uvažovati, zda napravil všechno. A přece vykonal ještě víc.

Když z jara rozvodnil se jinak nepatrný potok a zaplavil v údolí několik chat, byl náš hrobník mezi prvními, jenž statně pomáhal. Vynášel děti i nábytek, ale brzy potom ulehl. Zimnice lomcovala chorým tělem a Havel chystal se konečně k dlouho očekávanému odchodu. Sousedé přicházeli se s ním rozloučit, i nový duchovní přišel ho potěšit a připravit.

„Mám všechno v pořádku“, byla jeho poslední slova. „I hrob mám vykopaný pro sebe — tam za divokými růžemi, tam mne pochovejte. Čekal jsem smrt už před léty, neboť měl jsem kdysi podivný sen. Ale Bůh posečkal mi... Jemu buď chvála věčná za to a mně jeho smilování!“

Vyplnili přání hrobníkovo, jako vyplnil je Pán věčného života — tam nad hvězdami.

Tulipánek.

„Tulipánka“ znali v celé ulici a to skoro v každém domě, nikdo nevěděl, kdo jej tak nazval, ale jméno to zůstalo mu i tehdy, když přestal nositi šat, pro který ho tak pojmenovali, — žlutou barchetovou sukničku s černými velikými květy, vytkanými do řasnaté látky a červenou čepici upletenou z vlny, zpod

které dívaly se na svět dvě černá a naivní očka dětská. Tváře hošíkovy, ač buclaté a pokryté nádechem červeně, nikdy se neusmívaly. Patrně „Tulipánek“ neměl ustláno na růžích doma ani tenkrát, kdy povyrostil a kdy krátké kalhotky s černým kabátkem nahradily jeho dřívější šat, pro který kde kdo si ho povšimnul. Za to tím častěji bylo ho viděti, kterak chodí od domu k domu, jako by na výzvědy. Ploužil se po schodech, prohlédl dvorek i chodby, ale nikde nezaklepal na dvěře. Kde se mu nelíbilo, odešel brzy, ale kde někdy uviděl přívětivou tvář, tam ušedl na chodbě a čekal třeba dlouhou chvíli a hrál si třeba s kouskem dřívka, které našel. Někdy i rty jeho se při tom pohybovaly, ale nahlas nepromluvil ani slůvka.

Tu a tam otevřely se dvěře, ale to jej z jeho mlčení a myšlenek nevyrušovalo. Tak aspoň se tvářil a jestliže někdo jej oslovil: „Tulipánku, už jsi tu zas?“, pokýval hlavou a pohlédl na tazatele svými udivenými očima, jakoby chtěl říci: „A ty také?“

Asi ve dvou neb třech domech dostávalo se mu časem sousta, a Tulipánek bral všecko, ať už to byl tvrdý černý chléb, či studený oschlý brambor, a jedl hltavě. Ale že domy, které navštěvoval, byly skoro vesměs osídleny bohatšími nájemníky, nikdo nezval ho do bytů nádherně zařízených, aby nepošpinil svými chatnými botičkami pěkných kobereců, anebo vyleštěných podlah.

Ostatně hoch také nikam se nevtíral, jakoby věděl, že se do salonů hodí tak málo, jako plátěná záplata na nový elegantní šat, plný pentliček a ozdob. Zpravidla, byl-li kým

nevlídně osloven, vzdálil se ihned z domu a vešel do druhého.

Brzy však zvláště jeden dům si zamíloval a sedával v něm výhradně na schodech, jež vedly k jasné chodbičce a podkrovní světnici, kam se přestěhovala jakási dámská krejčovská se čtyřletou dceruškou. Ty snad byly první, kteří pozvali „Tulipánka“ do bytu, a hoch vida plavovlasé děvčátko a vlídnou tvář paní, nerozpakoval se dlouho. Vešel do pokoje mlčky a svýma velkýma očima rozhlížel se hned od dveří po světnici, jejíž pěkně malované stěny, ověšeny byly několika obrazy. Podlaha byla jako sníh, nábytek zánovní a pěkný, v koutě u okna pak na zemi ležela slušná hromádka hraček. Ty hocha teprvé naplnily pravým údivem. Přál si je mít v rukou, anebo aspoň si je prohlédnouti, ale netroufal si hnouti se z místa. Jen na děvčátko pohlédl a usmál se, a čekal až toto promluví.

„Čí pak jsi, hochu?“ oslovila ho mladá ještě krejčovská a matka plavovlasé dcerušky.

„Mámin,“ zněla prostá odpověď „Tulipánkova“.

„A co dělá tvoje matka?“

„Nic...“, zažvatlal klučina.

„Snad přece něco dělá tvoje maminka? Vaří snad?“

Záporné zakymácení hlavičky s červenou karkulkou mělo býti znamením, že tato otázka byla pochybena.

„Což vy nejíte?“

„Jíme večer, když přijde maminka.“

„A kde chodí ve dne?“

Klučina vypouklí oči ještě víc a že na otázku nedovedl odpovědět, pln rozpaků brzy

sklopil hlavu k zemi a pak jakoby se rozmyslil, dodal: „Maminka má také takový klobouk, jako jest tamhle ten,“ a ukázav prstíčkem na postel, kde dámský klobouk krejčové ležel po nějaké opravě odložený, doložil: „A běře si ho vždycky na hlavu, když jde ráno pryč.“

„A šátek nenesí?“

„Také, ale v kapse. O, jé, ten voní!“

„Hm, to jest nějaká divná ženská,“ pomyslila si krejčová. „Dítě nechá samotno, v klobouku chodí, kapesník má navoněný, ale chatrné botičky mu nevycídí — patrně se o synka mnoho nestará.“

„A co, hlad, nemáš?“

„Ne...“

„Cos jedl?“

„Brambor.“

„A kdo ti ho dal?“

„Jedna paní...“

„Chuděrka, jest odkázán na milost a nemilost cizích lidí,“ poznamenala krejčová jakoby pro sebe a přistoupivši k chlapci, pohladila jeho límec.

„A kde bydlíš?“

„Tam v tom domě, co je zahrádka pod okny.“

„Jé, maminko, ten je hloupý! On neví ani, kde bydlí, a jak mu říkají!“ začalo se smáti děvčátko.

To hochu vzpružilo. Vypíal hrdě prsa a pronesl zřetelně s důrazem: „Jmenuji se Josef Troskovec, ale kluci mi říkají Tulipánek, že nosím červenou čepici.“

„Jé, Tulipánek! Slyšíš, maminko? To je hezké jméno!“ vyklouzlo z úst děvčátka.

Z dalších otázek dozvěděla se krejčová, že podle všeho matka opravdu o chlapce nedbá, že se pěkně strojí a často odchází z domova v tom domnění, že hošík chodí do blízké opatrovny, kam ho sama kdysi dovedla. Ale Tulipánkovi nelíbilo se mezi dětmi, plnými života. Místo opatrovny, toulal se jako bludná duše po domech a teprve pozdě odpoledne vracel se domů, kde sedával na prahu, čekaje, až se vrátí matka. Kdo vlastně dítě živil, bylo krejčové záhadou. Zato líbila se jí hochova skromnost, tichá a mírná povaha i jeho chápavost, prozrazující dobrý rozum. Pohládila tudíž znovu chlapce, a ten sprátelil se brzy s její dcerkou, jež opět usedla na malou stoličku ke svým hračkám. Tulipánek vida tolik pěkných loutek, byl téměř ve vidění a sedě u nohou děvčátka na holé podlaze, divil se všemu velice a takřka zasypával děvče různými otázkami.

Ale ze všech loutek líbil se Tulipánkovi nejlépe medvídek, ušitý ze žlutohnědého plyše s černýma, skleněnýma očima, jehož choval na svých loktech jako malé dítě, hladě ho a zasypáváje polibky.

Od těch dob byl Tulipánek v podkrovní světničce dámské krejčové denním hostem, a ta ho nevyháněla. Così stále víc a více poutalo ji k ubohému chlapci, který, ač byl opuštěn, přece jevil vždy jemný mrav a jakousi zdržlivost, prostou drzé všetečnosti.

I malá Marie, dcerka krejčové, zamilovala si Tulipánka tak, že mu darovala medvídka, kterého si Josífek odnášel domů, aby opět nazítří ho přinesl jako věrného společníka.

Avšak jednoho dne Tulipánek nepřišel, a tak bylo i druhého dne. Dcerka krejčové

se rozplakala a chvíli co chvíli otvírala dveře na chodbu vedoucí, aby se podívala, nese-dí-li tam její malý druh, ale po tom nebylo ani památky.

Až náhodou dověděla se krejčová celou historii u hokynářky, kde ženy o čemsi ho-vořily jako o sensační události.

„Inu, jest to dnes zpusťlost na světě!“ vykládala domovnice z blízkého domu. „Maň se ta ženská nikdy nelíbila ani za mák, neboť vždycky jsem si myslila, že vede život nekalý. Místo aby se starala o domácnost a o dítě, na něž brala podporu, byla po celý den mimo dům a nežřídka i večer, když chlapec usnul, viděla jsem ji odcházeti znova naparáděnou a nafintěnou. To proto, aby opět mohla se toulati s galány, až si jejího jednání povšimla policie. Považte si, takhle se chovala matka dítěte, a žena muže, jenž trpí kdesi ve válce! Dobře, že ji zavřeli, nezasloužila jiného. Chlapci nepovede se hůře než u mámy. Ne nadarmo mu říkali Tulipánek. Jest to opravdu hezký a hodný klučina a tam v sirotčinci aspoň se ohřeje a nebude muset sedat na schodech a čekat, až máma přijde a kousek toho žvance mu podstrčí.“

„O kom to mluvíte?“ otázala se krejčová, zaslechnuvši jméno Tulipánkovo.

„Ale o té fileně tady z našeho domu,“ odpověděla jedna z žen rozhořčeně a stručně.

„Nespílejte jí a raději se za ni pomodlete — jest už mrtva,“ pravil mlékař, jenž do krámu přišel cosi nakoupiti a mlčky naslouchal tomuto hovoru.

„Co to povídáte?“ ozvaly se klevetící ženy. „Mráz kopřivu nespálí.“

„Už spálil — zemřela v nemocnici, kam ji policie dopravila. Právě mně o tom vypravovali strážníci, vracející se z noční hlídky u Bílé Hory. Šli se mnou notný kus cesty až skoro do Břevnova.“

„A co se jí stalo?“

„Že se jí ptáte! Neslyšeli nikdy, jak končí život podobné bludičky? Otrávila se v separaci.“

„Jaký život, taková smrt,“ poznamenala stařenka zabalená do teplého šátku až po bradu a vážně zakývala hlavou.

„A tak rychle, že by to s ní skončilo?“ otázala se kteréśi žena.

„Dle všeho už to tak bylo. Na mne nečinila nikdy příznivý dojem,“ pokračoval v hovoru mlékař. „Kupovala u mne mléko den co den a vždy přicházela s nalícenou tváří a křepkým krokem jako holčice. Ostatně, k čemu o té věci dále mluvit? Nejvíc jest mi líto toho jejího klučiny. Co se jí týká, má už to odbyto. Žila, až dožila...“

„Jenže špatně...“

„Inu, kdo se Boha spustí, po dobrých cestách nechodí,“ poznamenala kteréśi z žen, ale krejčova už jí neposlouchala. Spěchajíc domů, uvažovala o matce i chlapci, ku kterému přilnula a chvíli utírala si své usazené oči. Má se Tulipánka ujmouti? A což, jestli jí ho v sirotčinci nevydají? Chlapec má ještě otce...

Tak uvažovala při práci po celý den, ale dcerce o chlapci se nezmínila ani slovem v té naději, že naň zapomene. Ale malá Marie tím více po něm tesknila a chvíli co chvíli dívala se, nesedí-li Tulipánek na schodech.

Tak uplynuly celé tři neděle. Krejčová opět seděla u stolu při práci, když kdosi za-

klepal a vešel jaksi nesměle. Švadlena pohlédla udiveně na příchozího. Byl to statný, krásný muž as pětatřicetiletý, velice slušně oděný s černým knírkem pod nosem a černýma očima jako uhel.

„Josefe!“ chtěla vykřiknouti, ale včas se přemohla a hned se vzpřímila.

„Marie, poznáváš mne, či dosud mi nechceš odpustit,“ promluvil příchozí a měkký hlas jeho se chvěl.

„Pane, vzdalte se, vždyť víte, že jsem s vámi doučtovala,“ promluvila švadlena pevným hlasem. „Ostatně jste ženat a sám jste všechny pásky mezi mnou a sebou přetrhal. Proto odejděte...“

„Marie, odpusť, prosím poznovu. Přicházím prosit za odpuštění, zkrušen utrpením a výčitkami svědomí. Uvedl jsem tě v haubu a bolest, ale totéž stalo se mně. Žena, pro kterou jsem tebe i s děckem opustil, zradila mne, ale dnes není již mezi živými. Překážka jest odstraněna, co vadí, abych splnil slib věrolomně mnou zrušený a abych napravil svou vinu? Nic, vždyť tvé slovo stačí a proto promluv, řci: Josefe odpouštím ti a chci býti tvou ženou, a to netoliko před lidmi, nýbrž i před Bohem. I já mám dítě, sirotu, buď mu matkou. Hle, co jsem se jen tebe nahledal a nyní, když jsem tě konečně našel, chtěla bys mne zapudit...?“

„Pane, vše jest ztraceno. Nemluvte víc o tom a buďte s Bohem,“ řekla krejčová přemáhajíc se, ale hlas její měknul, a prozrazoval, že cosi uvnitř duše taje.

„Marie, pro lásku k našemu dítěti tě prosím,“ odpusť a neodpuzuj mne,“ mluvil opět mladý muž a uchopiv děvčátko udivené ve

svou náruč, začal je líbati a volati: „Marie, rci aspoň, jest to dítko naše?“

„Pane, jest to dítě mé, nikoliv vaše, neboť já jsem byla jen vaší hříčkou, mezitím, co jste půdu si připravoval, abyste mohl vstoupiti ve sňatek s ženou jinou. I ta vám povila děcko, jak jste sám řekl. To má vaše jméno, ale zde toto dítě, jest moje, — moje i podle jména a nezná otce, jehož nechci znát ani já. Prací rukou svých se živím, ale poctivě, a Bůh mne neopustí, jako mne neopustil v té nejtěžší chvíli života, když mne i otec vyhnal z domova, že jsem se prohřešila a tak poklesla vašimi svody. Odejďte, sice zavolám lidi a budu se dovolávat jejich pomoci.“

„Tedy všecko pro mne ztraceno?“

„Všecko, s Bohem — na vždy!“

„Nuž s Bohem,“ promluvil mladý muž a tiše odešel.

„Kdo byl ten pán, matinko?“ ptalo se děvčátko.

„Jednou ti to povím, ale nyní si hraj a mne nech spáti. Položím si hlavu, tolik mne bolí,“ vymlouvala se krejčová, aby mohla nepozorovaně se vyplakat.

A plakala dlouho a dlouho. Odpoledne, že nebyla práce schopna, umínila si, že navštíví „Tulipánka“ v sirotčinci a vyprosí si na řediteli, by časem dovolil jí vzíti si ho na chvíli domů, ježto její dcerušce stále po něm se stýskalo. Ale našla ho v neutěšeném stavu. Hoch ležel chvílemi v horečce a odmítal odpovídati lékařů. Jen malého medvídka z plyšové látky ušitého a se skleněnými očkami, stále k sobě tisknul a líbal ho, mluvě nesrozumitelná slova. Ale jak vi-

děl svou hostitelku a její dcerušku, ihned okřál a chtěl jíti s nimi.

„Ubožák! Zastesklo se mu,“ řekla švadlena a v srdci jejím uzrál úmysl, aby se ho ujala.

Svěřila se s tím i přítomné ošetřovatelce, která odpověděla: „To bude as těžká věc! Právě zde byl jeho otec, který se vrátil z vojny. Chuďas, naříkal, že ho vlastní synek nezná a znát nechce. Není také divu! Hošík byl ještě v plenkách, když otec musel nastoupiti vojenskou povinnost a matka jeho, snad ani nevíte, co prováděla a provedla. Ale chcete-li, dojděte ihned k panu řediteli, tuším, že tam otce tohoto klučiny ještě zastihnete. Dá-li vám své svolení, nic by nepřekáželo, abyste si chlapce vzala.“

Švadlena poslechla rady a zanechavši malou Marii u lože Tulipánkova, vešla do ředitelny.

Správce sirotčince uvítal ji v předsíni, ale dále ji nevedl, omlouvaje se, že má návštěvu v kanceláři. Nezbylo, než stručně přednésti žádost.

„Přišla jste jako na zavalanou, hle, zde právě otec toho neklidného klučiny,“ řekl správce a chtěl otevřít dveře svého přijímacího pokoje, ale než tak učinil, otevřel je někdo jiný.

„Marie, mého synka se chceš ujmouti, ty? Opravdu? Po tobě a tvé dcerušce tedy touží? Samo nebe vás svedlo dohromady. A což mne? Mne zapudit chceš opravdu od svého prahu?“ začal mluvit ten, jehož rukou před několika hodinami pohrdla. „Hle, mám dnes svou službu. Právě dnes jsem byl povýšen v úřadě, mám tudíž své samostatné

postavení a nechci, abys mne živila. O své lítosti i lásce jsem mluvil, ale to nepohnulo tebou a proto dovolávám se i milosrdenství pro dítě to, kterému jsi byla vlídnou matkou a jež mne nezná a zná jen tebe. Odpusť, a rci: I já chci býti tvá!“

Mladá žena zakryla svou tvář, — ředitel sirotčince schválně kamsi odešel. —

Po chvíli stará propast, dělící oba životy, zmizela a za nedlouho i sňatkem byla zrovnána nadobro.

I Tulipánek jest šťastný. Roste se svou sestřičkou a rád by si hrál se svým koudelí vycpaným medvídkem. Ale paní revidentová tuto loutku kamsi uschovala i s červenou karkulkou, tulipánu podobnou.

Chcete-li, jděte k nim na tyto památky se podívat, abyste viděli čtyři šťastné duše, na které po strastném boji usmívá se blaho jako vonný dech jara, který i vychladlou půdu dovede rozehrát a z ní vykouzlit květy nejkrásnější.

Každý snář — velký lhář.

„Třtinou, větrem se klátící“ mohl každý nazvat mistra Ferdíka už v jeho nejútlejším mládí, ježto byl vznětlivý jako sláma a měl vůli slaboučkou jako drobné pírkó, které vítí i sebe slabší odvané, kam chce. Když byl náš hrdina hochem a chodil do maloměstské

školy, nebyl zrovna nejhorším žákem, neboť měl přísného otce. Ale řekl-li mu některý nezbeda: „Ferdíku, pojď, půjdeme k Sušickým na hrušky!“, už se dal strhnouti a šel. I plot a zeď přešel, ale ten, kdo to odstonal, byl skoro zpravidla — Ferdík. Svůdce obyčejně utekl, a jen jeho stálo to čepici, a co k tomu dostal, bylo jeho.

A tak bylo i později. Dva, nebo tři chasníci šli ze vsi po vyučení do Vídně a Ferdík poslechnul rady jejich, šel s nimi, ač pro něho, jenž se vyučil kožešnictví, nekvetly tam zrovna růže. Však toho také dosti lítoval, že se vyučil tomu řemeslu, ale už bylo pozdě. Proto přece se tam neztratil, ač mu z počátku z toho šla hlava kolem. Než posléze se uchytil u kteréhosi mistra blízko Schönbrunnu a pracoval u něho celých deset let. Němčinu však přece jen lámal i potom jako poleno přes koleno, protože druhý tovaryš byl Polák a mistr — Čech. Z Ferdíka sice Vídeňáci nejdnou chtěli učiniti Fertiga, ale Ferdík přece zůstal tím, čím byl a zachoval si své poctivé české jméno, které jednoho dne zaskvělo se i na štítu nad krámem v rodné dědině, kde jako samostatný mistr se usadil.

Pod jménem druhý nápis hlásal: „Prodej kožešin a kožichů“, ač celá zásoba tohoto zboží byla pranepatrná. Skládala se asi ze čtyř rukávníků, asi šesti beranic, dvou nebo tří čepic z králičí kůže ve výkladní skříní, ale v krámě nebylo skoro zboží žádného, — jak to bývá u začátečníka. Nevláděl mladý mistr zrovna velikým kapitálem. Ještě štěstí, že dům na náměstí, kde začal, byl jeho vlastní — dědictví po otci.

„Ten tady se neuživí!“ soudily kmotry klepny, „třeba že přišel z Vídně! Až sluníčko vysvítí, může se jít pást na obecní louku.“

„A proč by se neuživil?“ mnil starý Lancocha, jenž se vyučil soukenickému řemeslu u Ferdíkova otce a byl našemu mladému mistru i kmotrem. „Uživí se kožešníci v Praze, uživí se i u nás, zvlášt není-li zde jiného. Že řemeslo umí, to vím, neboť jsem viděl jeho práci. Jest velmi slušná a bytelná. Ovšem musí se chopiti i čepičkářství, ježto klobouků nenosí u nás beztoho skoro nikdo. Ostatně může jezdit se svým zbožím i na výroční trhy a půjde to.“

S tou radou pospíšil stařec také k mistru Ferdíkovi a ten poslechl, a že mu Pán Bůh žehnal, zmohl se brzy tak, že uvedl jednoho dne do svého rodného domku i švarnou žínku, Teklu Vojvodovic, kterou mu Lancocha namluvil. A již za nějaký čas ukládali mladí manželé slušný peníz stranou. Mistr opravdu se přičiňoval, takže ani nepotřeboval tovaryše, ač měl práce dost, ježto při řemesle mu pomohala i Tekla, která uměla šítí výborně.

Aby se pak mladá žena mohla tím více věnovati řemeslu, vzalo si k sobě matku, jež starala se za ni o domácnost. A se starou Vejovdkou ani Ferdík nepochodil zle, neboť měla ho ráda, ba brala ho často v ochranu, říkajíc dceři: „Poslyš, Teklo, ty máš opravdu manžela dobráka člověka srdce zlatého. To tvůj nebožtík otec, Bůh mu dej věčnou slávu, také nebyl mrzoutem, ale s Johanesem nelze ho ani přirovnati. Ve všem ti povolí, ve všem tě poslechne, až se mu lidé smějí, že jest pod pantoflem, ale z toho nedělá si nic a zůstává takým, jakým jest. A ty se s ním

ještě často vadiš, ač bys mohla děkovati Bohu že jsi udělala takové terno.“

Tím slovem „terno“ vyjadřovala stará Vejvodka vždy to, co jiní lidé nazývají svrchovaným štěstím, neboť i jí se poslední dobou nejednou zdálo o ternu, — ne snad v novém manželství, neboť na to už byla hodně přistárlou vdovou, ale o ternu opravdovém v lo-tynce, kterou držel v městečku žid Klein, jež vždy aspoň jednou v roce vyvěšoval na čísla pentličku v národních barvách, na znamení, že opět někdo udělal větší výhru.

Starý Lancocha tomu však nevěřil nikdy, ježto mu bylo podivné, že pentlička se objevuje na číslech vždy před svátky Vánočními, kdy lidé jsou nejvíce lačni peněz. Jiného mínění však byla Vejvodka, a proto kmotr měl dosti pútek se starou ženou, aby jí to vyvrátil. Leč vše odbylo se vždy jen žertem, poněvadž Lancocha si myslel, že Vejvodka nesází mnoho, a že mluví jen tak na plano. A vsadí-li si přece tu a tam nějaký dvacetihaléř, že to ani jí ani Ferdíka nezabije. Ale mýlil se, protože spustí-li někdy motyka, jest to vždy horší, než když spustí dvojka svátečního střelce.

Tak bylo i s Vejvodkou, neboť jednoho dne vsadila opět a vyhrála — ambo. Klein sice nevyplatil jí víc, jak celých pět zlatých, ale to naší hospodyně pomátlo hlavu docela. Těsoucíma se rukama shrábla peníze do kapsáře a pospíchala domů, jakoby nesla celý poklad. U řezníka se však zastavila a chvíli přemýšlela.

„Což když jsem vyhrála, abych Johanýskovi vystrojila lepší oběd?“ napadlo jí a po chvíli už byla v krámě, kde nakoupila dvě kila

telecí pečeně. Tu mistr Ferdík jídal vždy tak rád, a proto chtěla mu udělati radost a připravit mu oblíbenou pochoutku.

Neminula ani hodina a už to v kuchyni kožešnickově vonělo jak v hotelu.

„Sapraporte, co pak to dnes matka peče?“ myslil si Ferdík v krámě, kde šel se svou ženou hasičské čepice pro členy nového spolku, který se ustavil v městečku. „Na mou věru, to jako by byl svátek! Smažená cibulka aby to byla, to pochybuji, neboť vůně zrovna sládně, jakoby se pekla nejlepší telecí kýta!“ Ale Vejvodka z kuchyně ani nevyšla, až teprve v poledne, aby prostřela na štůl v pokoji.

„Tak Johanýsku, Tekličko, pojďte už jíst a zanechte šití! Což nevíte, že už odzvonili poledne?“ zavolala vřídlným hlasem oba mladé manžely, a ti poslechli.

„Hm, polívka jest jako olej,“ řekl mistr, když se byl pokřižoval a usedl ke stolu. „A co dobrého jste nám připravila dnes, matko? Tak to vonělo krásně, že jsem dostal sto laskomin najednou a bezmála bych se od práce rozběhl do kuchyně.“

„Nebuďte zvědav, Johanýsku, zestáráte byste brzy a proto jen jezte, co nám Pán Bůh nadělil,“ smála se Vejvodová, tváříc se tajemně. Teprve když přinesla do červena upečenou telecí, pochlubila se mladým lidem se svou nenadálou výhrou v lotynce, kam prý si vsadila jen tak náhodou.

„Ale, matko, to jste přece nemusila dělati!“ mnil mistr, který nebyl útrata. „Jest dnes všední den a ne svátek anebo neděle.“

„Jen jezte, zeti a zanechte řečí. Koupila jsem to za své a ne za vaše peníze,“ bránila

se tchyně, odmítajíc i výtku dceřinu. „Proč bychom si nepopřáli! Vždyť jest to zrovna tak, jako bych ty peníze našla.“

„Ale kolik jste už prohrála, to neřeknete,“ odvětila jí dcera více žertem než doopravdy. Ale stačilo to.

Stará žena hned se dala do pláče a nářku: „To jste se mně pěkně poděkovali, jen co jest pravda! Už i výčitky musím slyšeti, jako bych byla nějaká marnotratnice! Ale to si pamatujte, že vsadím-li si tak za uher-ský měsíc jednou, že sázím za své a ne za váš groš.“

„Ale, matko, vždyť vás nikdo z ničeho nepodezírá,“ domlouval tchyni mistr. „Jen to nás mrzí, že ten dvacetihaléř, co vám dáváme na večeri, si neponecháte na jídlo a takhle marně ho leckdy utratíte.“

„Ale co už já stará žena smím! Potřebuji tak málo jako kuře a za to mám se čím těšiti. Ostatně nevyhazují peníze nadarmo, vždyť byla bych udělala o oko i terno.“

„Co, že terno? A kolik že byste byla brala?“

„Snad celých šest stovek! Však to byl také sen! Zdálo se mi totiž, že k nám do krámu přišel Lancocha a koupil si novou čepici. Vysázel za ni tři a dvacet samých nových desetníků. Já mu povídám: ‚Kmotře, vy máte peněz!‘ A on na to: ‚Mnoho ne! Mám jich jen ještě jednou tolik,‘ a vyšel z krámu. Proto jsem vsadila: 23, 46 a jeho léta 70. Ale jemu taškáři jest 71 let, — o ten jeden rok mne obelhal. A zrovna jednasedmdesátka vyšla! O terno mne připravil, chudou ženu a takový hřích si vzal na svědomí!“

„A ptala jste se ho?“

„Jak by ne! Právě předovčinem, když jsem se s ním sešla u kupce.“

„Tak jistě nelhal, Lancocha mluví vždy pravdu,“ hájil kmotra mistr.

„To vím! že mluví pravdu, ale jen tehdy, když se splete, ten filuta! Jest samý žert a pořouchlost — nic v něm není dobrého.“

„Nemluvte, matko tak! Jest to můj kmotr a dobrý přítel. Radil mi vždy dobře a poctivě, jakoby byl ne kmotrem jen, ale otcem! Co bych si byl kolikráte počal bez jeho rady!“

Vejvodka utichla a druhý den už zase při obědě vypravovala nový sen: „Ale děti, to se mi zdálo na dnešek něco, čeho nikdy nezapomenu. Byla jsem v krásné zahradě a trhala jsem tam jablka jako malovaná. A když jsem jich měla plný koš, pospíchám s nimi domů, ale co vidím? Už nebyla to obyčejná jablka, ale zlatá a těžší nežli kámen. Radost mne naplnila, a já znovu sahám po nich, ale v tom jsem se probudila ze spánku. Místo koše jsem svírala duchnu rukama, ale v té nebylo nic, než trochu peří. Možná, že ten sen v zlato se obrátí. Obyčejné jablko má 27, koš 54 a zlaté jablko 68. Jsou to živá čísla! Děti, což abychom to vsadili! Radila jsem se už o tom s kovářkou — ta jest učiněný snář. Myslím, že mi to vyložila výborně. Sama při tom takřka zářila radostí, řkouc: ‚Teto drahá, to si sama vsadím, neboť něco takového propásti bylo by zrovna bláznovství. Ta čísla vyjdou, uvidíte!‘“

Tentokráte dali se svést i oba mladí manželé, kteří si přisadili. Skoro na zlatku nesla Vejvodka ke Kleinovi, ba pádila skoro jako jelen, ač jindy zle si naříkala, že nějak dobře nemůže na nohy. Ale čísla nevyšla...

A přece byl to počátek veliké nárůživosti, která byla by přivedla na mizinu celou rodinu. Ano, vášeň strhla je tak, že si koupili „Egyptský snář“ v židově abaldě. Ještě štěstí, že dozvěděl se o tom včas kmotr Lancocha — ale patrně jen nějakou oklikou. To však už stačilo starci, jenž si pevně umínil, že Ferdíka a jeho ženu vyléčí z té nárůživosti. Proto vypůjčil si od staré hokynářky také snář a dle toho si sestavil „sen“ hodně prostý, ale pro lutristy lákavý.

Bylo právě nedělní odpůldne, když přišel návštěvou k Ferdíkovům. Že právě přselo, byli mladí manželé doma, sedíce právě při svačině, když kmotr vešel.

„I to jsou k nám hosté!“ vítali ho oba, jakoby přišli tři a ne jeden. „Co děláte, pane kmotře? Už jsme věru o vás měli starost, neboť jsme vás neviděli kopu let.“

„Matko, slyšíš? Přines pantátovi také kávu, ale nějakou dobrou se smetanovým škraloupem!“ zavolał Ferdík do kuchyně na tchyni, aby jeho žena nemusila vstávat od stolu.

„I zaplať Pán Bůh! Jakoby se stalo,“ děkoval Lancocha po staročesku. „Vždyť jsem vás nepřišel vyjídat! Slyšel jsem jen, že budete mít rodinu, a to mne naplnilo radosti takovou, že jsem se k vám rozběhl.“

Mladí usmívali se blaženě, a jen stará Vejvodka se jaksi kábonila, sotvaže shledla kmotra. Avšak ten jakoby ničeho nepozoroval, začal mluvit o starých časech, až naposledy obrátil tam, kam měl původně namířeno.

„Můj Bože, když tak na všechno vzpomínám, zdá se mi to jako sen. Jest mi už sedmdesát let a dlouho-li to se mnou může trvati, skoro bych si mohl vypočítati na

prstech!“ povzdechl si vážně se tváře, jakoby ta slova četl z bible.

„Jakže? Teprve sedmdesát že jest vám?“ divili se Ferdíkovi a nejvíce stará Vejvodka, která nemohla se zdržeti, aby nedodala: „Kmotře, nejste starší?“

„Proč myslíte? Nemám ve zvyku se dělati mladším, co bych z toho měl? Ženiti se nechci, protože jest čas, abych pomýšlel na jiné věci. Ostatně minulý týden jsem se díval na svůj kritický list a proto se nemýlím. Tak náhodou mi přišel do ruky, když jsem své věci si dával do pořádku.“

„Snad byste se nechtěl stěhovat k dceři do Tisova?“ mínili mladí.

„I to to! Postěhuji se asi jinam.“

„Tedy přece? Jest to možné?“

„Inu, možné, nemožné! Smrt zavolá a jest to!“

„I dejte pokoj! Vždyť vypadáte zdráv — jako Rus.“

„To se vám zdá, ale mně onehdy zdálo se docela něco jiného: jeden a týž sen měl jsem po tři noci za sebou. Věřili byste tomu? Nevím, nevím, co bych soudil... Ale možná...“

„Po třikráte že se vám to zdálo?“ vskočila mu stará Vejvodka do řeči, které oči zrovna hrály zvědavostí. Šmahem takřka zapomněla dřívější kyselosti a zaujatosti proti kmotrovi, jenž hlavu skláněl k zemi jako v nejhlubších myšlenkách.

„Prosím vás, sousede, nechtěl byste nám svůj sen vypravovati?“ začala prositi i Tekla.

„Ale, Bože, co bych dělal drahoty, rád vám to povím! Chcete-li i vy, poslechněte,“ odvětil Lancocha. A poté, povzdychnuv si z hluboka, začal: „Zdálo se mi, že jsem přišel

k řezníkovi Paličkovi pro maso. Ale co tak na něho se dívám, žasnu. Palička jest samá neštovice a místo masa má v krámě jenom lůj. Proto povídám mu: „Když máte jenom lůj, tak mi dejte lůj!“ Ale víte, co mi dal? Několik tvarohových homolek. Já blázen je vezmu, jako bych neznal ani rozdíl mezi zemákem a botou a jdu domů. Ale v tom na prahu šlápnu na něco měkkého. A víte, co jsem to zašlápl? Myš...“

„I fujtajks!“ odlehčila si mladá mistrová a ihned si podstrčila pod nohy malou stoličku. „Kmotře, to jsou nesmysly! A to že by tolik vás znepokojovalo?“

„Jen počkejte, teto, až dopovím. Já tedy vyběhnu ven z krámu a chci kvápnout k naší chalupě, ale tu máš! Před krámem stojí hromada lidí a všichni začnou se na mne tlačiti jak blázni s křikem: „Kmotře, kmotře! Co to nesete?“ Ale já ani nedutal, jako bych ten lůj ukradl a koukám, jak bych se dostal z té tlačence ven. Konečně se mi to podařilo, ale tu máš! Chci vzít za kliku u svých domovních vrat, ale kde se vzala, tu se vzala černě oděná družička a povídá mi: „S Bohem pantáto! Musím se rozloučiti s vámi a to na vždycky!“ A jako duch vznesla se do výše a létla kamsi v neznámé končiny. Mne při tom pójala taková hrůza, že jsem se probudil. Tohle zdálo se mi, jak povídám, po tři noci za sebou...“

„A čeho vždy tolik jste se bál? Té černé družičky snad?“ otázala se Tekla, mezitím, co její matka seděla hluboce zamýšlena jako nad velikou záhadou.

„Ani nevím. Ale bylo mi vždy velice podivně. Než víte, kterak si to vykládám? Že tak jako ta družička se loučila se mnou, i duše

moje rozloučí se s mým hříšným tělem — zkrátka, že umru.“

Kmotr se odmíchl, a vida účinek svého vypravování, měl co dělati, aby se neprozradil. Ale přemohl se a pokračoval: „Co to ostatní všecko znamená, nevím. Kéž mne někdo zbaví té tíže a nejistoty, která vždy jest horší než skutečnost. Avšak Josefové egyptští se už nerodí, a starozákonní Danielové také ne. Proto pochybuji, že by někdo se našel, kdo by mi to vyložil spolehlivě. Starý šafář Holeček také sice leccemu rozumí, a ten mi řekl, že ten sen by celkem nebyl zlý, ba hned si znamenal nějaká čísla, když o tom s ním jsem mluvil. Jest ovšem člověk rozvážný, ale přece jen člověk.“

„Matko, což abych doskočila k Paličkovům — ti mají pravý egyptský snář...“ pravila mladá mistrová, sotva zpozorovala, že už manžel její chce vstáti a jíti do přístěnku pro knihu moudrosti. Že snář mají sami, byla by nerada prozradila před kmotrem, aby snad se jim nevysmál.

Vejvodka dobře porozuměla dceři a proto vzala šátek na hlavu a tvářila se, jakoby se chystala běžeti do sousední chalupy. Ano vyšla kvapně i ven a v předsíni hřmotně zavřela dveře, ač zůstala v chodbě a spěchala zpět do své komůrky, kde měla uložený svůj prorocký poklad. Poté za chvíli opět přivřela hřmotně dveře, jakoby se už vrátila od Natrásalů a vešla do světnice, kde začala obracet list za listem.

„Cože tam, panímámo, hledáte?“ zeptal se lišák Lancocha.

„Hledám, co znamená sen o družičce...“

„To ne! Počkejte trochu! Vezměme to z gruntu,“ mínil kmotr. „Měl jsem nejdříve

co dělati s řezníkem. Podívejte se, co to asi jest...“

Babka opět listovala s neobyčejnou zručností a za chvíli už hlásila: „Řezníka viděti — mrzutost! Číslo 8, 27. Johanýsku, napište to.“

A mistr skutečně psal na tabulku, zavěšenou u dveří, kouskem křídly.

„A řezník měl neštovice. Podívejte se, co znamenají neštovice,“ ptal se kmotr, jakoby neuměl počítati do pěti.

„Můj Bože! To jest zase mrzutost! Číslo 10, 25. Napsal jste to, Johanýsku?“

„A co znamenají homolky?“

„I to jsem blázen! Zase mrzutost. 3, 48!“

„To jsem věru také blázen z toho. Snad to s tím lojem bude lepší. Hledejte: lůj viděti.“

Babka opět chvíli listovala a pak spráskla rukama. Ale hned zase vzala snář a četla: „Lůj z kteréhokoli hovada viděti — mrzutost, 6, 24, 72.“

Lancocha vyskočil jako zmijí uškaut se stolice a vytřeštil zrak. „Kmotra, jsem dědek už a proto prosím vás, nedělejte si ze mě blázny!“ vyhrklo mu z úst.

„Když nevěříte, tu to máte!“ odsekla Vejvodka skoro rozhořčeně. „Mohu snad já za to, že jest to v planetách tak psáno?“ A už starci strkala snář až pod nos.

„A na prahu jsem šlápl na myš,“ hlásil Lancocha. „To bude asi už něco lepšího. Neboť zbaví-li se člověk něčeho nemilého, jest mu to jistě ku prospěchu. Jest tam ta německá myš?“

„Jest, jest! Tu to máme: Německou myš viděti — ale to není možné! Čtete si, kdo chcete, mně se třesou ruce i kolena...“ rozpačitě mluvila babka.

„Ale matko! Jsem jako na trní a vy mne necháte trápiti. Přeslabikujte to přece!“ škádlil starou lutristku ferina.

„Myš viděti anebo zabíti — mrzutost na cestě, 16, 66.“

„Teď už i oba mladí manželé chápali se snáře. Ferdíkovi docela vypadla křída z ruky a Lancocha tvářil se tak, jakoby mdlobou klešal do židle.

„Pane kmotře, nerozčilujte se, prosím vás, ale nic platno! Jest to tady tak!“ řekla Tekla a zástěrou utřela si oči.

„Jaká pomoc, lidé zlatí. Už jest se mnou amen!“ zavzdychal šelma, ale hned podotkl: „Co pak se z té mrzutosti nedostanu? Z té tlačénice před krámem jsem se přece dostal. To jest opravdu Babylon! Ale co znamená: v tlačénici býti? To bych ještě rád věděl a pak vem to třeba kozel!“

Nyní Ferdík sám vzal snář do ruky, a za chvíli už četl koktavě: „V tla- v tlačénici býti — velká hádka — hádka — mrzutost.“

„Teď vidím, že si ze mne děláte blázy doopravdy. Což tam v tom snáři není nic jiného,“ hartusil už Lancocha.

„Ale snář není špatný, ale ten váš nešťastný sen!“ podotkla Vejvodka. „Nevím, co z toho bude.“

„Tak mi najděte ještě tu družičku a jděte si potom třeba k šípku!“ zlobil se na oko stařec.

Mladý mistr poslechl a po chvíli četl: „Černou družičku viděti — smutek, mrzutost, 13, 59, 80.“

„I kruti taliánský dílo! Zase mrzutost,“ rozkřikl se Lancocha a vyskočiv, vytrhl Ferdíkovi snář z ruky a už ho roztrhal na kusy.

Všichni byli jako omráčeni, ale stará Vejvodka se vzpomínala nejdříve.

„Vždyť jsem to říkala, že bude z toho mrzutost! Už jest to tady! Co budou tomu říkati Paličkovici? Snář jest na hadry roztrhán, a já vím, že dali zaň nejméně deset korun! Co jste nám to jen provedl, pantáto,“ začala bédovati, jakoby jí byla shořela chalupa.

„Pravda, přenáhlil jsem se a musím to napravit! Proto doběhnu raději k Pačkovům hned. Jen vy mi to odpusťte!“ začal se omlouvatí ferina pokorně.

„Jen zůstaňte, kmotře! Spravíme to sami,“ domlouval kmotru Ferdík pln rozpaků.

„I to by tak bylo! Sám tam půjdu, nedržte mne, jest to marné!“ volal Lancocha a už byl ve dveřích a nedal se ani mocí zadržeti, takže naposledy nezbylo jiného staré Vejvodce, než se přiznati, že snář je jejich. Bálať se ostudy jako dcera její, ježto obě věděly, že Paličková jest klepna, která má jazyk jako břitvu.

A teď teprve kmoťr spustil doopravdy a začal mluvití jako kazatel: „Tak vy už snáře kupujete a věříte jeho blbostem? Věru, toho bych se byl nenadál nikdy! I do lotynky zanášíte peníze a zapomínáte starého přísloví: ‚Nehrej! Nehrej! Neprohráš!‘ Už i ve městě kde kdo vám se směje! Lidé zlatí, kam to přivedete! A kdo že to všechno u vás způsobil? Vy, stará matko, ale vám se nedivím! Ale že už ty Ferdíku jsi se dal do toho a docela i snář trpíš ve svém domě, — tomu se divím nejvíce. Znai jsem tvého otce jako bratra a podnes si ho vážím pro jeho rozšafnost. Nebyl ve světě, nebyl ani za humny, ale měl to, co tobě schází — rozum a kus víry v srdci. Proto nesázal a takovýhle šmejd jako jest

ten váš snář nevzal ani do ruky. A měl pravdu. Jaké blbosti jsou v té knize, přesvědčili jste se nyní. A ty Ferdíku, vezmi nyní rozum do hrsti a spočítej si všechna ta čísla, která jsi napsal! Víš kolik jest jich? Nu vidíš! Která z nich vsadíš? Všechny? Nuž dobrá, prodej chalupu, stačí-li to. Máš přijít o ni za rok, ať přijdeš o ni hned! Bude to pomalu jedno! Mlčte, nevymlouvejte se! Člověk nevinný nepotřebuje dělati toho, — tím jen sami se usvědčujete... Věru, že jsem vás považoval za moudřejší! Ale nic na plat, jinak-li neobrátíte, jest zle... A ty Johanesi, kdy ty přestaneš býti třtinou větrem se klátící?“

Tak a nejinak mluvil Lancocha a každé slovo jeho mělo svou váhu. Věru, že dobře na svou řeč se připravoval jako pravý venkovský filosof starého českého rázu. A naposled? Obrátil hovor jinam jakoby se nic nestalo a potom teprve odešel, tisknův ruce všem srdečně.

Druhé neděle přišel opět a přinesl Ferdíkovům dvě knihy pěkných povídek v náhradu za roztrhaný snář, a mladý mistr od těch dob často čte z nich nahlas za dlouhých večerů. Jen Tekla nečte, ježto má práci jinou, která ji těší jako zábava, neboť šije čepice i při lampě, ale nějak maličké a podivné. I pentličkami je zdobí a Johanes nejen se nevdá s ní, že se mu to zboží nehodí do krámu, ale vlídně se usmívá, vždyť i on čeká až přilítne vrána a zaklepá na okénko. Ano tuhle i jednu z těch čepiček vzal do ruky a řekl měkkým hlasem: „Poslyš, Teklo, ani jsem nevěděl, že jsi taková kumštýřka! Dej Bůh štěstí tomu, kdo ji bude nositi!“

Slza.

Legenda.

Zachmuřila se oblaka, a Bůh zasedl na trůn svůj, aby soudil hřešící lidstvo.

„Marně — marně jsem vepsal lidem do srdce zákon svůj, marně jsem jim posílal proroky!“ řekl sobě Hospodin a slova Jeho jako bouře zahřímala nad zemí, až tato zatřásla se v základech. „Věru, lituji toho, že člověka jsem stvořil! Proto zahubím pokolení lidské plné nepravosti a v prach rozptýlím i kosti jeho!“

Zašuměly lesy, zachvěly se skály na zemi, ano i na nebi utichl zpěv a jásání blahoslavených duchů andělských. Z užaslého sboru jejich vystoupil však přece anděl jeden a padnul na kolena, zůstal klečeti před trůnem Nejvyššího.

„Co chceš, Cherube, ty strážce matky země?“ otázal se ho král Všemíra a král všech králů.

„Milosrdenství!“ zaúpěl anděl a ještě níže sklonil hlavu. „Prosím za lidstvo, jež dal jsi mi, Hospodine, v ochranu. Víím, těžce hřeší, den co den Tobě se protíví i věčnému zákonu Tvému, ale rač posečkatí ještě...! Za smilování prosím!“

„Za smilování? Což neodpustil jsem již tolikrát?“ promluvil Hospodin.

„Ach, víím! Neskonalá jest, Pane Bože, láska Tvá, ale snad abys učinil aspoň ještě jednu zkoušku s bloudícími...“ prosil Cherub.

„Zkoušku?“ otázal se Bůh a pohlédl ve tvář andělu, sotvaže tento pozvedl hlavu.

„Ano! Tak prosím. Vezmi každému, co jest mu nejdražšího a radost lidskou proměň v bol a strast, a jistě Tě budou hledati aspoň

ti, kteří v Tebe věřili. Příliš, příliš až dosaváde byla štědrá láska Tvá...“

I vyslyšel Bůh prosbu Cherubovu a strastmi naplnil zemi. Smrt kosila miláčky lidu, bouře ničily úrodu zemskou, vody zaplavovaly žírné kraje, oheň v niveč obracel majetek smrtelníků, a požár válečný uchvacoval národy, jež začali trestati se navzájem v plamenném záští. Volání o pomoc, ale také kletby začaly zaznívati celým světem.

A Cherub chodil po zemi a čekal, jak bude dále. Pojednou odkudsi slyšel modlitbu a po ní usedavý pláč. V té chvíli zašuměl křídly svými a již zaletěl v to místo. Tam spatřil klečící matky, starce, muže a ženy, jimž z očí řinuly se potůčky slzí a z jejichž prsou zaznívaly bolestné steny. A cherub obcházel všechny a do velikého kalichu zlatého sbíral první slzy lidské, neboť dříve pláče nebylo před tímto bolestným navštívením všech národů země.

Opět přistoupili andělé, aby obětovali Bohu a z kaditelníc jejich nesl se vonný dým. I cherub — strážce matky země — přistoupil nesměle a chvěl se pln očekávání, jak asi Pán Všemohýra přijme oběť jeho.

„Co chceš, cherube, a jakou zprávu nešeš se země lidského pokolení?“ otázal se ho vlídně Hospodin a pokynul s' užežbníku svému, aby přistoupil blíž. „Ještě hřeší člověk?“

„Ještě, Hospodine! Ne jeden — s bolestí to pravím, ale všichni téměř. Hřích příliš opanoval srdce lidské, a'e již mnozí vracejí se k Tobě zpět... Bolest učí je znáti Tebe — ovšem mnozí zapadají ještě hlouběji do neřestí. A přece i tak musilo býti, aby

nastalo třídění dobrých i zlých,“ skoro zašeptal nesměle anděl a jaksi uvázl v řeči.

„Tedy i dobří jsou mezi lidmi? A důkaz?“ otázal se Hospodin.

„Hle, nejsvětější Pane, tu jest! V ten kalich nasbíral jsem lidské slzy — slzy opravdové lítosti, vylité lidmi netoliko nad ztrátou blaha, ale také nad ztrátou lásky Tvojí,“ promluvil anděl a podal kalich Hospodinu.

I vzal Bůh kalich a skloniv se k oblakům u nohou svých, rozlil po nich lidské slzy, takže jakoby perly splynuly zpět k zemi.

„Milosrdenství buď!“ promluvil pln pohnutí. „Jako rosa svažuje půdu a osvěžuje každý květ i list, tak nechť ode dneška i slza vlévá útěchu do srdce všech lidí, aby se jim ulehčilo ve strastech a bolestech, neboť ona jediná jest, jež dovede smýti i každý hřích.“

Tak promluvil Hospodin a znovu požehnal zemi. Na východě vzplály červánky a ozářily dolů padající slzy, že stkvěly se jako drahokamy, mezitím co chóry andělů vznešenou pěly hymnu:

„Chvalme Hospodina, neboť dobrý jest,
ježto neskonale jest milosrdenství jeho!
Chvalte Hospodina všichni národové,
chvalte ho všichni lidé,
neboť utvrzeno jest milosrdenství jeho —
jako sláva jeho zůstává na věky...“

Skleničkovy rozumy.

Mistr Sklenička od těch dob, co zdědil po své sestře, zemřelé v Praze, osm tisíc zlatých, byl jako když jej vymění. Už nesedal u svého krejčovského stolu do pozdního večera, ale často se západem slunce zašel si k „Bílému beránku“ na pivo a jeho manželka mu to přála. „Ať se povyrazí!“ myslila si, „však se nadřel v životě dost! Děti nemáme, a s tím, co jsme zdědili, vystačíme až do smrti, zvlášť, když muž přivydělává, a proto ať se má dobře.“

A mistr skutečně u Beránka špatně se neměl. Společnost bývala veselá, pivo dobré, večere vždy chutná, třeba to trochu lezlo do peněz. V hospodě mluvilo se o všem možném, třeba ne dosti rozumně, ale Skleničkovi zdálo se přece, že najednou přibylo mu na moudrosti. Ani doma nebyl spokojen se vším jako dříve, a leckdy si i v jídle vybíral, což hnětlo jeho manželku někdy tou měrou, že se nezdržela ani slz.

Tak nadešel svátek mistrův — den sv. Františka. Učedník Joža zaopatřil kdesi kytic jirín a mistrová přichystala snídani, k níž už den před tím upekla pěknou a chutnou bábovku, a Sklenička, vida to, byl hned v dobré náladě a přijímal přání z úst své dobré ženy a učedníka s veselým úsměvem.

„No, to jste hodní, že jste na mně nezapomněli!“ chválil své gratulanty. „Což ty, Pepino, jsi přece vzorná manželka, jen co je pravda! Jen kdybys tak často nezabloudila do plačtivého údolí pro nic za nic! Tu jest potom slz, že by člověk z toho se zfantil! A ty, Jožo, běž domů, dnes budeš mítí prázdno,

neboť pověsíme pro dnešek krejčovinu na hřebík. Už jsem tím šitím celý utýrán, lidé člověku nedají pokoje zvláště nyní, před posvěcením. Tak se mně zdá, že až budu ležeti bradou vzhůru, ještě nebudu mít od nich pokoje.“

„I buď rád, chvála Bohu za to! Vzpomeň si jen, když jsme se vzali, jak každý kousek práce jsme vítali s radostí, a když nebylo do čeho píchnout, kterak jsi chodil jako bez duše,“ konejšila mistra jeho žena.

„A dnes, když to nepotřebuji, tak mne lidé znají! Ostatně, co bych také dělal! Bez práce byla by mi dlouhá chvíle, zvláště v zimě, kdy není možno ani vyjítí. Město naše jest bez dláždění, pravá to vesnice, člověk by se zrovna v blátě utopil. Dostanu-li se do městské rady — oposice mi to přislíbila — všechno musí býti jinaké. I jméno se musí změnití. Přestane se říkati Kašparov, jest to beztoho jen pro ostudu. Zcela jinak to bude zníti, až město naše bude se jmenovati Svobodov.“ zařečnil si mistr po dobré snídani a začal oblékati na sebe lepší kabát.

Pro Bůh, muži, jak to mluvíš?“ divila se mistrová. „Tak se mi zdá, že tam u Beránka vedou se podivné řeči politické a že se ti z toho pomátla hlava. I do městské rady bys se chtěl nechat voliti? Nebuď blázen a nedělej si nepřátel! Žili jsme šťastně bez toho a budeme zase, dá-li Bůh!“

„Což ty tomu rozumíš!“ smál se Sklenička a hrdě vypjal prsa, jakoby byl už prvním radním, ne-li starostou. A nasadiv klobouk na hlavu a pohlédnuv do zrcadla, dodal: „Odběhnu jen na chvíli, vrátím se brzy.“

„A co ti uchystám dnes k obědu?“ otázala se mistrová.

„To ti řeknu, až přijdu,“ odvětil mistr už ve dveřích a svižně ubíral se po malém náměstí.

„Jde do kostela, jak to vždy o svůj svátek činí,“ v duchu těšila se mistrová a jala se poklízeti v kuchyni. Ale chyba lávky! Mistr vrátil se už po čtvrt hodince a hodil na stůl v papíru zabalený kus vepřového a hovězího masa.

„Tady máš, abychom můj svátek nějak oslavili! Jest to pečínka z pravého českého kusu, až se srdce směje. Šel jsem schválně pro ni sám k Šajbovi, třeba mi nedá práce za krejcar, ale budu potřebovat o volbách jeho hlas. Ostatně, že má nejpěknější maso v celém Svobodově, to ví každé malé dítě.“

„Ale vždyť Šajba jest přece u nás v Kašparově,“ namítala překvapená mistrová.

„Žádný Kašparov! Svobodov jsme naše město překřtili!“ odsekl Sklenička.

„Ale můj Františku, vždyť mne ještě také celou popleteš! I na to, že jest dnes pátek, jsi zapomněl,“ řekla paní Pepina, prohlížejíc maso, na němž postřehla hned, že jest z polského bagouna a příliš prorostlé.

„Co na tom, že jest dnes pátek? Či mám své jmeniny slaviti suchou hubou? Ostatně, dej mi pokoj se všemi posty! Což jsem se dost nevypostil, když nebývalo v domě víc než několik šestáčků? Nu, tak to vidíš... Proto dej jen pěkně pečení do trouby a nedějel mi kázání! Dnes jest můj svátek a tudíž půst odpadá a odpadne i příště. Já budu šetřiti, aby někdo se měl za mé peníze dobře? To bych byl blázen! Ostatně — půst si vy-

myslili lidé, a řeknu to ještě jasněji — kněží sami," zařekl si opět Sklenička.

Mistrová zůstala státi všecka udivena nad řečí svého manžela.

„Ale muži, jak to mluvíš? Dokud jsme byli chudí, nemívali jsme masa nežli v neděli, a trpěl jsi někdy hlad? Vidíš, bláhovče, a byl jsi zdravější, nežli dnes... I při práci jsi někdy zpíval, a kdes hubuješ na všechno i na kněze a obviňuješ je, že lidi podvádějí. Že se nestydíš! Takhle jsem tě nikdy neslyšela mluvit, až dnes! Ale už mlčím, aby nebylo vády — je tvůj svátek..." řekla k posledu a chystala vodu do hrnce.

Snad by mistr byl ještě něco pověděl, ale v tom někdo zaklepal na dveře.

„Dále!" zvolal Sklenička, čekaje gratulanta, ale kterak se podivil, když vešel do světnice starý bednář Toupalík, maje přehozený kus modrého sukna přes ruku a hned na prahu pozdravil: „Dej Pán Bůh štěstí a zdraví!"

„I pěkně vítám, vážený pane sousede!" odvětil na pozdrav Sklenička. „To jsou hosté, to jsou hosté! Co pak mi nesete dobrého, co? Jak vidím, kus pěkné brněnské látky. Tu jste jistě dostal od pana syna..."

„Uhodl jste, příteli, uhodl, však bych si už sotva nový zimník pořídil! Ale syn mi to poslal k svátku — myslí si patrně, bláhový, že tu budu ještě dvacet let, ale mýlí se, mýlí! Sedmdesátka sedí mi na krku, dlouho-li to může ještě trvat? Ostatně, látka jest teplá a lehoučká, jako flanel, a já svůj starý těžký zimník sotva unesu, a proto bych vás prosil, pane mistře, o ušití toho zimního ka-

bátu, třeba po staročesku — však na mě nezáleží,“ rozhovořil se soused.

„I prosím, k službám! Jen bude-li toho dost,“ mínil Sklenička a roztáhl látku.

„I dost toho bude, až dost! Syn psal, že toho jest půltřetího metru.“

„Pravda, to stačí! Ale dřív nemohu do toho se dáti, až po našem posvícení, ač bych rád...“

„I to nevadí! Však o posvícení v zimníku k muzice nepůjdu. Ale, co vidím? Kytice na stole, a jak krásná! Ze samých jirín, jako mají u správců... — Však dnes hned po ránu naříkala paní správcová, že jí někdo všechny květiny přes noc otrhal,“ chtěl říci Toupalík, ale nedořekl a hned obrátil: „Snad, pane místě, nemáte dnes svátek? I na mou věru, vždyť se jmenujete také František a jistě Serafínský, jako já!“

„Tak jest, pane sousede!“

„I to vám přeji vše od Pána Boha to nejlepší!“

„A já vám také, a ze srdce!“

„Tak, tak, ze srdce! Jako si přávali všichni upřímní Staročechové. A ten kus vepřového nechte si dobře chutnat, ten jistě vám vaše drahá manželka koupila už na neděli...“

„Ne, ten jsem koupil sám a na dnešek, že mám jmeniny. Ale žena mi zle vyčinila, že prý jest pátek...“

„Vida, a na to jste zapomněl?“

„I nezapomněl, vždyť jsou to hlouposti...“

„Hlouposti? A to jako s tím postem?“ otázal se soused Toupalík a upřel vážně zrak na Skleničku.

„Ale, co jiného! Nezáleží na tom, co člo-

věk jí a pije, ale na tom, kterak jedná. Skutky — to jest to pravé.“

„Ano, ale jsou-li skutky dobré... A ty může konati jen ten, kdo se umí přemáhati. Ošetruje-li kdo z lásky nemocného, zatím co jiní se baví, anebo hovíce si v peřinách, klidně odpočívají, musí se přemáhati, jinak by ztratil svatou trpělivost, a tak jest to se všemi dobrými skutky, které umí a dovede konati jen ten, kdo se naučil se bezapírání. Škola, která nás tomu učí, jest půst.“

„I dejte pokoj, podle vaší řeči, kdo se nepostí, nedovedl by vykonati nic dobrého...“

„To nepovídám, ježto padají tu na váhu ještě jiné pohnutky, jako jest: soucit, vrozená láska...“

„Aha, už couváte, susede, abyste nemusil říci pravdu, že půst jest lidský výmysl...“

„To bych neřekl, protože ho ustanovil Bůh, a to hned na počátku světa.“

„Aj, aj! Snad se postil už Adam?“

„Ano, správně jste pověděl! Už Adamovi v ráji řekl Bůh: ‚Se všelikého stromu rajského jez, se stromu pak vědění dobrého a zlého nejez, nebo v kterýkoli den bys s něho jedl, smrtí umřeš.‘ A co to bylo jiného, řekl-li Bůh: ‚to jez — toho nepožívej!‘ nežli půst? A právě proto, že první rodiče přikázání toto přestoupili a byli tak krutě trestáni, mělo by nám to býti výstrahou! I Židům ukládal posty Hospodin, a větší, nežli nám. Nesměli jísti nikdy masa vepřového, masa z nečistých zvířat, požívati zvířecí krve.“

„Ano, ale to jim ukládal Mojžíš a to byl jen člověk.“

„Z rozkazu Hospodinova, jako kázal i prorok Jonáš městu Ninive. Postil se Eliáš, Jan

Křtitel... Což o tom nevíte nic? Vždyť jste měl také bibli, sousede...“

„Měl, a proto také vím, že Kristus půst zrušil...“

„Vždyť jste tvrdil, že půst si vymyslíli lidé — chtěl jste snad říci, kněží, a nyní už připouštíte, že půst byl prastarého původu, a že teprve Pán Ježíš ho zrušil.“

„Ano, neboť řekl: ‚Ne to, co vchází do úst, poskvřňuje člověka, ale co vychází z úst lidských...‘ To jest: Ne jídlem hřeší člověk a pítím, ale pomluvou, řečmi zlomyslnými.“

„Podle tohoto výkladu vašeho, mistře, nestřídmý člověk nehřeší, byť se zpil pod obraz boží...“

„To jsem neřekl.“

„Ale napověděl, avšak tak se Písmo nevykládá! Slova zmíněná pronesl Kristus za zcela jiných okolností, a to k farizeům, když otírali se o apoštoly, vytýkajíce jim, že trhají klasy cestou, ač jest sobota, a jedí zrní. Cípy polí byly totiž ponechány chudině. Tehdy Spasitel, postřehnuv zlý úmysl farizeův, řekl jim: ‚Ne to, co vchází do úst, poskvřňuje člověka, ale to, co vychází z úst lidských...‘ To jest: Tito nehřeší, protože jedí, neboť hlad mají zajisté, ale vy hřešíte svými ústy, ježto vaše řeč jest zlomyslná...“

„Výborně! Tedy uznáváte, že Kristus neporoučel, aby někdo trpěl hlad...“

„Ovšem, že nechtěl, vždyť i hladové zástupy sytil a slíbil blahoslavenství — to jest věčnou radost těm, kdo činí podobně. Proto take církev neučí: ‚trp hlad, nejez!‘ ale toliko káže: ‚V ten neb onen den zřekni se masa, anebo jez méně‘; těm však, kteří silnější potravu potřebují, půst promíjí, jako promíjí

ho žebrákům a všem, kteří postní stravy nemohou dostat, jsouce poukázáni na cizí stůl.“

„Ano, tak tomu učí kněží, ale že Kristus přikázal půst, ještě jste mi nedokázal...“

„Chcete-li, jest to věc snadná. Znáte přece slova Kristova: ‚Kdo chceš za mnou přijíti, zapři sebe sám a následuj mne!‘ Rozuměl jste dobře, sousede? Zapíratí se máme a následovati příkladu Kristova. ‚Příklad zajisté dal jsem vám‘, pravil Pán Ježíš a sám se postil po čtyřicet dní a nocí. Kdyby půst byl tak nerozumný, jak vy, kmotře, tvrdíte, byl by Spasitel se jistě nepostil, vždyť nic nemoudrého nikdy neučinil.“

Sklenička ocitl se v úzkých a starý Toupalík se s tím spokojil, neboť byl výborný diplomat a člověk šlechetný při tom. Nechtěl místra zahanbiti, ale poučiti, a proto rychle obrátil a řekl: „Ale, ale, do čeho jsem se to pustil! Odpusťte, sousede, avšak oba dva dali jsme se nějak unésti. A já, starý člověk, zapomněl jsem, že už můj nebožtík otec říkal mně jako chlapci: ‚Nestrkej nos do cizího hrnce!‘“

„Nic nevadí, vážený pane kmotře, však pečínku nedáme do hrnce, ale na pekáč,“ chtěl si zavtipkovati Sklenička.

„Nu, už se nehněvejte! Slovo dalo slovo, ale dobrá vůle nade vše!“ omlouval se starý písmák.

„I to se rozumí! Kdo pak by se hněval!“ zasmál se krejčí. „To my u Beránka vedeme často jiné debaty! Přál bych vám slyšeti pana Lustiga, ale s tím byste měl jinší práci než se mnou.“

„Pan Lustig? Aha, to jest ten mluvka — účetní z továrny! A ten že má tolik rozumu?“

Vždyť neumí ani pořádně česky! Prý i do voleb chce se místiti a slibuje kde komu, že mu pomůže do zastupitelstva. Sám jest plný dluhů, a proto dejte pozor, sousede!“

„Na co bych si měl dávatí pozor?“

„Třeba na svou kapsu! Nepůjčil jste mu nic?“

„Ne, jsem příliš opatrný,“ zalhal si Sklenička a nejistým znakem pohlédl na skleněné dveře u kuchyně, kde mihla se nějak podezřele hlava mistrové, která styděla se vyjítí ven pro maso, dosud na stole ležící. Teprve, když byl starý bednář už pryč, vyšla a pravila k muži: „Vidíš, ten ti to pověděl!“

„Prosím tebe, mlč, to víš, že mne nikdo nepřemluví, a hled, aby pečeně přišla do trouby!“ odsekl jí manžel zlostně.

„Tedy přece?“

„Ano, přece, já jsem tu pánem!“ promluvil ještě prudčeji.

Ten den obědval Sklenička sám. Jeho dobrá žena Pepina seděla v kuchyni a s chutí pojídala nějakou mléčnou kaši.

Krejčí rozzloben jednáním své ženy, hned po obědě vyšel si za město do lesa a teprve k večeru vrátil se domů, aby dojedl vepřové, ač mu mnoho nechutnalo. Věděl, že tím pozlobí ženu a pak zašel si k Beránkovi na pivo. Tam sousedé cosi postraně si šeptali, čemuž mistr dlouho nemohl přijítí na kloub, až teprve pivo rozvázalo všem jazyky. Z tajnosti vyklubala se jasná věc: řezníka Šajbu zatkl právě odpoledne četník, že kupoval maso od pohodného. Šajba měl svůj krám v „Zadní ulici“ při zdi městské, a proto nebylo to nic

nesnadného, potajmu nějaký kus do jeho dvora přes zeď přetáhnouti.

Sklenička, když to slyšel, div do mdlob nepadl. Vyšel několikrát ven a dlouho to trvalo, než se vrátil. Proti obyčejí odešel domů dřív, ale noc měl nepokojnou až hrůza.

„Františku, co je ti?“ ptala se ho několikrát starostlivě mistrová, slyšíc každou chvíli otevírati dveře na dvorek.

„Ale nic! Nějak jsem si zastudil žaludek. Prosím tebe, nemáš ještě trochu ořechovky?“

„Nemám, muži! Ale což abych ti ohřála pukličky na žaludek? Ty by ti pomohly.“

„To jest všechno marné!“

„Tedy uvařím trochu úkropu nebo zeměžluče!“

„Zeměžluč raději, prosím tě!“

„Ta ti udělá dobře, jest ti zle beztoho z té vepřové, tolik jsi jí snědl!“

Ale ani úkrop ani zeměžluč nepomohly. Mistrovi bylo hůře, a tak nezbylo než zavolati doktora. Tomu Sklenička se svěřil se vším, jen prosil, aby nic neříkal jeho manželce.

Lékař zakýval povážlivě hlavou a pravil: „No, zkusíme to, mistře. Něco vám předepíši, ale nepomůže-li to, a nemoc se zhorší, musíte do okresní nemocnice. Vepřové mohlo býti ze zkaženého kusu, a pak by to byla otrava. I trestní oznámení bych musil učiniti na Šajbu, který beztoho asi bude míti nemilé opletání, nehledě k tomu, že jest zničen.“

„A já bych musil svědčiti u soudu!“ zahorekoval Sklenička. „Celá obec by se mi vysmála, pro Boha vás prosím, pane doktore, to raději umru! Však znáte lidi tady v Kašparově!“

„Nu, snad to nebude tak zlé, neboť sám doufám, že jste si maso jen zošklivil. Ale i v tom ohledu bude třeba přísné diety, aby se nedostavila žloutenka. Proto po tři dny nevezmete jiného do úst, než trochu čaje!“ radil doktor.

„Rozumím a poslechnu vaší rady!“ sliboval Sklenička a slibu tomu také dostál. A hle, nemoc zlepšila se už po třech dnech, až na to, že se mistr nemohl na maso ani podívat. Ani lékař nenutil jej do něho, ale radil: „A teď, mistře, jen samé kaše! Mohou býti z mouky, aneb z bramborů, avšak smí se masit jen velmi málo. Také polévka praženka, anebo z krupk vám neuškodí.“

„A večer?“

„Housku a trochu červeného vína, nic víc!“

Tím živil se mistr i o posvícení. O huse a koláčích nechtěl ani slyšeti.

Když pak starý Toupalík přišel se pozeptat za nějaký týden na svůj zimník, ježto chladna si pospíšila, našel Skleničku již při krejčovině, avšak pobledlého a přepadlého.

„Slyšel jsem sousede, že jste stonal...“ začal písmák svůj rozhovor.

„I ba že stonal, a jak! Dosud lékař radí mi dietu, prášky, kaše...“ podřekl se krejčí.

„Hm, to máte pěkného doktora!“ řekl Toupalík, — „nějakého ultraklerikála k tomu, neboť vám předepisuje dvojí půst hned najednou, a to půst újmy a zdržlivosti zároveň...“

„Jak to klerikála? Doktor Porges jest žid, a jiného lékaře ve městě přece tu nemáme. Doktor Šafařík se odstěhoval do Prahy — však víte...“

„A poslechl jste ho zcela správně. Půst vás zachránil.“

„Co jsem měl dělati, když jsem měl tragickou horečku?“

„Tragickou ne, — chcete říci gastrickou, — žaludeční a snad střevní horečku zároveň.“

„Nevím, ale bylo by mne to strhalo, a ještě teď se třesou nohy pode mnou.“

„Nu, jen když jste už zdrav, buď chvála Bohu za to! Ale pamatujte si, sousede, střídmost nade všecko! Čtete někdy v listech seznam zemřelých? Nu tak si všimněte, že lidé nejchudší a mezi nimi i žebračky a žebráci dožijí se zpravidla největšího věku. Proto půst a rozumný život jsou nemalé váhy. I strava se má střídati. Jiné látky potřebuje krev, jiné mají zapotřebí kosti, svalstvo a tak dále. A proto ne maso jen má býti pokrmem člověka. Však bych vám ho přál ze srdce, ale nezbyvá, než se podrobiti věčnému zákonu i zákonodárci,“ končil svou rozmluvu Toupalík a Sklenička neodporoval.

Avšak sotva se zotavil, zašel si k „Bílému beránku“. Leč, jakmile se ocitl na prahu, už pan účetní a pokrokář Lustig zachrochtal od stolu na mistra posměšně, chtěje naznačiti, co krejčího porazilo na lože.

„Uličníku!“ vykřikl Sklenička a práskl dveřmi, zapomenuv, že i jiné ještě mohou býti posty, které nazýváme soudní pokutou, neboli újmou tobolky. Ale na štěstí pan Lustig nežaloval. Jen z kandidátní listiny vyškrtnul našeho hrdinu a dobře udělal, neboť mu tím uspořil ostudu. Přes to Sklenička vždy nějak podivně se tvářil, kdykoliv měl potkati tohoto svého nepřítel, jemuž dříve věřil jako apoštolu. Leč pan Lustig sám jednoho dne se

ztratil, — snad právě proto, že ho hledali, — a našemu mistrovi se od té chvíle značně ulevilo u srdce. I planého filosofování zanechal docela, avšak na vepřovou pečínku se nemůže ani podívati podnes, třebaže soudně se prokázalo, že Šajba od pohodného nic nekupoval, a že byl udán anonymně Lustigem jen k vůli volebnímu manévru.

Proto také Skleničková nikdy se už neptá svého manžela: „Františku, nechtěl bys, abych dnes upekla kousek vepřového?“ Vždyť ví, že by jí odpověděl jako obyčejně: „Dej mi pokoj s vepřovým! Než bych si kousek vzal, raději se budu postiti třicet dní!“

Ano, tak říkal až do své smrti soused Sklenička, jenž se kdysi nechtěl postiti ani jeden den.

Štěpánovy trampoty.

Jest už pozdní podzim, a kde kdo těší se z teplého jitra, neboť vlahý vítr věje od východu, vesele otáčeje korouhvičkou, která upevněna jest od pradávna na Kalousovic statku, jenž první stojí na pravé straně trojúhelníkové návsi útulné dědiny Horního Dubska. Hned vedle tohoto statku vypíná se po téže straně řada novějších usedlostí, které před léty vyhořely, kdežto podél protější strany táhnou se menší baráčky místních usedlíků, oddělené od sebe čípy zahrad a dvorů.

Vysoké štěpy starých jabloní a hrušní místy sklánějí své koruny ven přes bílé z opuky stavěné zdi, ale všechny ty stromy jsou již ranými mrazíky spáleny a větry ošlehány.

Náves sama jest dosti rozlehlá a táhne se po mírné stráni. V jejím středu bělá se mezi lipami zvonička v podobě kaple, která obrácena jest zadní svou částí k dolejšímu konci návsi, kde stojí řada stodol, v nichž právě mlýnkují, anebo mlátí žito cepem, aby slámu mnoho nepoškodily a mohli ji vyúžitkovati dle potřeby.

Sluníčko dlouho už vede zápas s podzimními mlhami, ale že jest nějak mdlé, teprve po notné chvíli si uvolní cestu k zemi, dík silnějšímu vánku, který přišel na pomoc. Svítí sice stále jako skrze závoj a proto málo hřeje, než lidé i za to jsou mu vděčni, vždyť každý lepší den v podzimu jest dar od Boha. Tu a tam vybatolí se dítě, větší jsou právě ve škole, a táhne za sebou dřevěný vozíček, v němž cosi leží jako panenka. A už jest zde i klučina, sotva čtyřletý s bičem v ruce a nabízí se, že bude dělat koníka. Děti švitoří, nemožou se jaksi shodnouti, ale pojednou utichlo vše — i klepání cepů i vrčení mlýnků.

„Už mu zvoní hodinku! Bůh mu dej slávu věčnou!“ ozve se hlas starého výměnkáře jenž kolem studny na návsi zamířil k jedné ze stodol.

A opravdu! Stříbrný hlas zvonku, jenž rozhoupal se na vížce kapličky, stojící mezi stoletými lipami, nese se tichem dědiny a zní čím dále tím zvučněji, ale také pronikavěji.

„Už umřel!“ jde od úst k ústům a všichni ustávají od práce. Ženy spínají ruce k modlitbě, mužové obnažují hlavy, a rty jejich se

pohybují, kdežto zrak obrácen jest k zemi. A když se domodlili, vycházejí ze stodol a tvoří jednotlivé skupiny.

„Já to věděl, že dnešního večera nedožije starý Kalous, druh výměnkář,“ dokládá dědoušek Homola. „Do školy jsme spolu chodili, křížem stébla si nepřeložili, — a on mne předešel. Včera večer jsem byl u něho, — kněz byl tam přede mnou. A když jsem se tak na starého kamaráda díval, kterak brada se mu špičatí a oči kalí, byl bych plakal, neboť jsem měkké natury. Když jsem mu ruku stiskl, — chudšas měl ji studenou jako led. Co jsme si řekli naposled, ani nevím, ale jen jsem vyšel ven, jakýsi stín podivný mihl se přede mnou k jeho stavení, a v tom u Tuzarů začal výtí pes. Vejdu do své světnice a ani jsem nerozsvítil. Jen u okna jsem chvíli postál s dýmkou v ústech a díval jsem se ven. A tu máš! To zase sýček někde zahouknul, až mne přešel mráz. A ve starém šatníku červotoč vrtal — považte si v tenhle čas! To jest vždycky znamení smrti...“

„A vy tomu věříte dědečku?“ táže se panna jako květ s podkasanou sukní a šátkem pestrým na hlavě, ale shrnutým do týla.

„Jak bych tomu nevěřil! Té víry byl můj otec i děd, a ti více věděli než my. Ale co dělat! Kde jaro, tam i zima. Pobudem, pobudem, ale světa nepřebudem, — jen Pán Bůh na věky... A kdybychom špendlíčkem hrabali — rukama kopali, — z hrobu nikoho neosvobodíme.“

Lidé vrátili se k práci, u Kalousů už dávno otevřeli hoření okno, aby duše nebožtíkova mohla vznést se k nebi. Že odtamtud zaznívá pláč, starý výminkář Homola jde rv-

chle dále, ač chtěl vejíti tam. Však by nikoho nepotěšil, když sám jest rozlítostněn, a proto vrací se do své chalupy. Ví, že bude museti zvát ku pohřbu v nejbližší dědině, ostatní pozve syn, a proto stařík přemýšlí, koho by šel zvát a jak bude, až i jemu takhle odzvoní na poslední cestu. A tyto myšlenky mísí se mu i v tichou modlitbu, ač se snaží, aby pomodlil se za nebožtíka co nejvřeleji.“

Pojednou kdosi zaklepal na dveře stařečkovy chalupy.

„Aha, jistě že jdou pro mne!“ pomyslí si výměnkář a spěchá, aby otevřel a přivítal příchozího.

„Ach, tos ty, Štěpáne?“ promluvil bezzubými rty a hlas se mu jaksi třásl. „Nuž potěš tě Pán Bůh! Však jsem už sám chtěl k vám zajíti, ale nemohl jsem, nemohl překročiti váš prah! Bylo mi tak, jako když nohy někdo pode mnou podetne a hrdlo mi zadrhne zároveň! Opakuji: Bůh tě potěš a posilni...“

Tak mluvil stařec a propukl v pláč.

Příchozí zůstal státi přímo u dveří, a hluboká žalost zírала mu z mužné tváře, ale neplakal. Jen k zemi hleděl a mačkal čepici v rukách, nemoha promluviti.

Také stařec po chvíli se utišil a utřev oči pestrým kapesníkem, dodal potichu: „Snad jest mu tam na věčnosti lépe, byl to člověk dle slov Písma spravedlivý a proto věřím, že Bůh ho přijal na milost svou, ježto nebožtík byl upřímného srdce. Vím, proč přicházíš. Hned půjdu s tebou k vám a proto pokud jsme spolu o samotě, řekni mi, Štěpáne, co ty nyní si počneš? Statek patří Josefovi, tam bys byl jen v podruží.“

„Ani sám nevím, strýče,“ odvětil tázaný a ani zraku nepozvedl.

„Což, s Josefem byste se srovnali dobře, o tom ani za mák nepochybuji. Zvláště tys dobrák, ale bratrova manželka, ta tě ráda nevidí, a poměry ty se nyní nezlepší.“

„Z toho si nedělejte, strýčku, nic! Nějak bylo, nějak bude!“

„To jsem si hned myslel, že takhle mi odpovíš! V tvé odpovědi jest celá tvá povaha! Mně ovšem nebude huř, ale o tebe se jedná! Slyšíš, hochu? Či jsi jen z hlíny, nebo z kamene?“

„To zrovna ne, strýče, ale něco přece vydržím. Že mne švakrová nemá ráda, to vím. Ale proto si hlavu nelámu. Svou práci si udělám, a že nezařálím, to také víte.“

„Právě proto bych ti přál lepšího bydla, hochu. Máš svůj podíl, proto čeledínem přece do smrti nezůstaneš.“

„Byli už jinší lidé přede mnou a také jim to stačilo!“ odvětil Štěpán a svěsil hlavu poznovu k zemi.

„Byli, byli! To se ví, že byli lidé už před tebou a budou i po tobě, ale o tebe mi běží, hochu, o tebe, a ne o jiného! Právě tvá nešťastná povaha to byla, která tak často hnětla tvého nebožtíka otce — Bůh mu dej slávu věčnou! Když jsme tak někdy sedávali pod lípou, říkával mi: „Věř mi, kamaráde, že Štěpán mi dělá opravdu těžkou hlavu! Jest to dobrák, jakého by nenašel v naší dědině. Nepije, nehraje v karty, pracovat umí a také dře až do úpadu — každá jen trochu dobrá žena by s ním byla šťastna, kdyby s ním totiž byla nějaká řeč. Ale nechce se oženit, nechce, co jsem se už mu namluvil! Už z několika

okolních selských živností mi vzkazovali, že by mu svou dceru dali i se statkem, ale on jakoby neviděl a neslyšel. Nechce opustiti otcovský krov, ač vím, že i Josef byl by rád tomu už k vůli své ženě. Dokud jsem na živu já, chovají se k němu dosti přívětivě, ale jak bude, až zavru oči, to ví Bůh! A přece už dávno mohl býti samostatným hospodářem, a jakým k tomu!“

„A tohle že říkal můj nebožtík otec?“

„Ovšem, pravda pravdoucí! A nyní chápeš, proč právě v této chvíli s tebou mluvím o této věci. Jako přeji tvému otci radost věčnou, tak si přeji, aby také splnilo se jeho přání a neuskutečnily se jeho obavy, které měl o tebe. Ale nyní pojďme už, aby na nás dlouho nečekali. Víím, co vaši asi chtějí ode mne. Mám pohřeb obstarávat dle přání zesnulého, a také to udělám, však jsem tvého otce miloval jako bratra. Pojďme!“ řekl stařík a uzamknuv svou světničku, vyšel na náves. a odtud zabočil do statku.

Tam dlouho vyjednávali se starým Homolou, jen Štěpán mlčel a strnulým zrakem hleděl na mrtvolu otcovu.

* * *

Tetího dne byl pohřeb za neobyčejného účastenství lidu i ze vsí okolních — bývalý nebožtík Kalous mezi hospodáři mužem velice váženým. Když mrtvolu jeho vkládali do země, plakal Josef jako dítě, ba žena jeho byla by bezmála skočila do hrobu, takže sousedky ji musily konejšiti a držeti za obě ruce. Jen Štěpán nezaplakal, nepromluvil, ač pohyboval rty, jakoby chtěl s otcem se rozloučiti tklivými slovy. Teprve, když hroudu na rakev hodil, skanula mu po tváři slza.

„Ten Štěpán, to jest opravdu zvláštní člověk,“ říkali si lidé o něm, že to mohl bez mála slyšeti, kdyby byl totiž si jich všimal, anebo kdyby šel domů za nimi. Ale toho neudělal, neboť zůstal na hřbitově a neodešel dříve, dokud hrob nebyl úplně zasypán a dle jeho přání pečlivě urovnán. Pak teprve znovu ho poznamenal křížem a odcházel volným krokem ze všech poslední.

Na statku už dávno zasedli k obědu s přesporními hosty, ale Štěpán nechtěl ani vejíti. Teprve na domluvy bratrovy vešel dále a místo jídla naléval do sklenic piva a pomáhal roznášeti pokrmy.

„A co ty, Štěpáne, ničeho nepojíš?“ otázal se ho starý výměnkář Homola, jenž také byl mezi pozvanými.

„Děkuji, strýče, za pozvání, ale nemohu na jídlo ani se podívat!“ odvětil stručně Štěpán a po chvíli nepozorován odešel do své komůrky, kde se převlékl ve všední šat. Ježto koně ve stáji ržáli, zašel spěšně k nim, aby je nakrmil. A ti jakoby mu byli vděční za tu péči, lísalí se k němu, pohazující hlavami.

„To víte, že na vás nezapomenu!“ mluvil k nim Štěpán dobrácky a hladil je po lysinách.

„Co tě to zase napadlo, ty bláhovče!“ ozval se na prahu stáje Josefův hlas. „Hosté v domě, a ty jdeš ke koním, jakoby nebylo nikoho na statku, který by se o ně postaral! Což nemohl tuto práci zastati Jirka sám? Však jest pohůnek a beztoho někde jenoší! Ještě nás kde kdo pomluví, že zacházíme s tebou, jako bys nepatřil ani do našeho rodu!“

„I proč by pomlouvali! Vždyť mne znají! Ostatně, nehněvej se, bratře, není mi dnes nějak volno mezi lidmi — zde jest mi lépe!“

odvětil Štěpán klidně, a bratra si skoro nepovšimnuv, dal se do řezání slámy.

„Podivín podivínský!“ odlehčil si Josef a vešel znovu mezi hosty, z nichž někteří chystali se k odchodu.

„Ale zůstaňte aspoň chvíli ještě!“ zdržoval je hospodář. „Však máme, chvála Bohu, co jísti, a sud piva jsme teprve načali.“

„To by tak bylo!“ zlobila se hospodyně. „Což hněváte se na nás, že už chcete ze statku našeho utíkat, jakoby vás někdo vyháňel? Našeho pantátu jste přišli vyprovodit na cestu poslední a tak nejen jemu, ale i nám jste prokázali poctu, a proto vás nepropustíme za nic na světě! Však jsem ho chovala jako oko v hlavě, starého dobráka. Vždyť ani nevíte, jak bude nám smutno bez něho! Jest třeba nám s vámi se potěšit!“

„Víme to dobře, teto, jak jste byla k nebožtíkovi hodná!“ dokládaly některé sousedky. „Ale co bude se Štěpánem? Zůstane u vás? Či konečně přece se ožení?“

„Proč by to nemohl udělati? Dostal slušný podíl, skoro celý můj přínos,“ odpovídala hospodyně, ač nerada o té věci mluvila. „Statek ovšem náleží nám a ne jemu, ale ať si dělá, co chce, však jsme ho nevyháňeli a také ho nevyženeme! Že u nás špatně se mu nevede, toho nejlepším důkazem jest, že u nás zůstal, ač mu nabízeli nevěsty i s vlastní živností.“

„Pravda, jistě dobře se mu vede, ale měl by už čas, aby si založil vlastní krb,“ mínila mlynářka z Kosoře.

„To by šlo asi těžko,“ podotkl strýc Haněl, místní usedlík. „Štěpán jest věru zvláštní člověk. Do práce jest jako ras, ale pro věci

ostatní jakoby ani smyslu neměl. Ale kde pak vlastně vězí? Už před hodnou chvílí odešel..“

V tom Jirka vrazil do světnice a Josefovi, jenž o bratru chtěl učiniti jakousi jízlívou poznámku, cosi šeptal do ucha.

Josef pobledl a rychle vyšel ven. Tam stál Štěpán, opíraje se o vysoký kůl, vytažený z chmelnice.

„Pro Bůh, bratře, co se ti stalo?“ otázal se Josef.

„Prosím tebe, nekřič tak, ať se toho hosté nedoví, byl by zbytečný poplach. Nemohl jsem vydržeti pod střechou žalem nad smrtí pantátovou a tak, jakmile jsem obsloužil koně, vyšel jsem si na zahradu a zadními dvířkami zašel jsem malý kousek do polí. V tom padla rána z ručnice a několik broků uvízlo mi v stehně. Ale prosím tebe, nemluv o tom před hosty a raději mi pomoz, abych mohl dojít do své komůrky, nějak mne to začíná bolet, a to zatroleně,“ vysvětloval Štěpán.

Josef chopil bratra pod paží a dovlékl jej do jeho světničky. Tam pomohl raněnému svléknouti kalhoty, ale jen to učinil, zhrozil se krve, kterou spodky Štěpánovy byly nasáklé.

„Můj Bože, kdo ti to udělal, pověz, bratře?“ pravil třesoucím se hlasem mladý hospodář. „Jsi zasažen plným nábojem a patrně hodně z blízka.“

„Ale to nic není, nelekej se,“ konejšil polekaného bratra Štěpán. „Patrně na blízku byl hon a některý neopatrný střelec zašel skoro až za humna a střelil po zajíci. Mne ve chmelnici, kudy jsem šel, sice neviděl, ale trefil mne. Avšak neříkej toho nikomu, neboť kdyby se to dověděl četník, bylo by z toho nemilé

opletání. Nechci nikoho činiti nešťastným — ostatně, nic to není. Několik dní si snad poležím, ale doufám, že bude zase dobře.“

„Pěkně to sice myslíš, Štěpáne, ale zranění tvoje jest vážné. Broky v ráně uvízly, třeba jest je vytáhnouti, ač-li nebyla zraněna i kost. Jirko, zapřáhni a jed' pro lékaře, slyšíš?“ poroučel Josef.

„Ale nebud' bláhový,“ jal se domlouvati bratru Štěpán. „Rány si vymyji, broky vytáhnou sám a studený obklad s arnikou všecko spraví.“

Josef poslechl a po chvíli vešel opět mezi hosty, avšak byl jako na trní. V duši byl opravdu rád, když doprovodil přes práh posledního, neboť nemohl se dočkat lékaře, pro něhož přece poslal, ač bratr nechtěl a zdráhal se.

„To jest pěkné nadělení!“ bědovala hospodyně, když se dozvěděla o zranění švagrů. „Bylo málo starostí a bolestí s nebožtíkem pantátou, teď sotvaže oči zavřel, začíná to se Štěpánem!“

„Ale neplačte nade mnou a nenaříkejte! Celá věc nestojí za řeč, neřku-li za pláč,“ domlouval jí Štěpán a usmíval se, jakoby mu skutečně nebylo nic, ač cítil veliké bolesti. Avšak lékař, který se dostavil k večeru, mluvil jinak.

„Nešťastný člověče, kde jste k tolika brokům přišel? Kdyby mi to někdo jiný povídal, že byl střelen jen tak náhodou nějakým svátečním střelcem, nevěřil bych tomu, ale bych toho mínění, že to hajný nebo lesník sám si dobře zaměřil, aby poznamenal pytláka. Ale o vás tolik vím, že jste jistě ručnice neměl ještě v ruce. Ostatně, střelil vás někdo

zblízka a proto musil jste ho přece vidět... Prosím vás, kdo to byl? Ten opravdu zasloužil kriminál! Takhle někoho zrasovat, jest opravdu víc než neopatrnost!“

„Ale, pane doktore, vždyť to nic není!“ namítal Štěpán dobrácky.

„Pěkně děkuji! Tohle že nic není? Víte, že se obávám, abyste nepřišel o nohu?“

„To snad přece ne! Ostatně, dřevěná by také stačila...“

„Vy jste opravdu člověk zvláštní povahy! Brok za brokem vám vytahují, jiný křičel by bolestí, a vy ani neceknete. O zachování nohy vaší se sám bojím, a vám jest to jedno, ač jest to vaše bolest a ne moje. Ale nic platno! Zhorší-li se váš stav do rána, musím vás dáti dopravit do okresní nemocnice a věc oznámit četnictvu.“

„Prosím vás, pane doktore, se mnou si dělejte, co chcete, jen nikoho nedělejte nešťastným! Ostatně, jak pravím, doufám, že brzy se vyhojím a vrátím se ke svému hospodářství.“

„Vida, tak přece něco vám leží na srdci! Práce a zas práce! Šťastný hospodář, kdo má takového šafáře!“ pochválil Štěpána lékař, jenž měl také svůj statek v sousední dědině.

Zato hospodyně, která slyšela poslední slova, se zamračila a pravila k svému manželci: „Teď jsi to slyšel! Už si lidé myslí, že bychom bez něho se neobešli! Naposled budou toho přesvědčení, že nám dělá milosti a ne my jemu.“

Josef se zamračil, ale neodpověděl. Přes to přese vše setrval u bratra až do večera, kdy přišla stará sousedka Hrabalová, aby zů-

stala u Štěpána až do rána a přikládala na ránu obklady.

I starý výměnkář Homola navštívil Štěpána a čekal na vhodnou chvíli, až bude moci promluvit se synem svého zvěčnělého přítele beze svědků. A sotva že se jí dočkal, hned objal Štěpána a políbil ho na tvář srdečně, řka: „Hochu, tys zlato, opravdu ryzí zlato! Pan otec ze mlýna dává ti pěkně děkovat, že jsi neprozradil jeho syna Jendu, který tě postřelil, a prosí tě na kolenou, abys mlčel i dále. Kluk jeho jest sice nezbeda, ale kdyby byl potrestán soudem, byla by z toho ostuda pro celou rodinu. Doušovic proto vše ti chtějí nahradit, bolestné, léky i lékaře, jen za to tě prosí, abys Jendu neprozradil — však to beztoho už zle odnesl.“

„Ať jsou bez starosti! Panu otci ze mlýna to vyřídíte, že ani na Jendu se nehněvám a co vím, to že nedozví se nikdo, ani kdybych měl přijít o nohu. Ani peněz nechci, nejsem vydřiduchem, abych těžil z takovéto příhody. Proším vás, štrýče, zastavte se ve mlýně ještě nyní, aby byli beze strachu, a řekněte panu otci, aby i on to Jendovi odpustil, neboť co se stalo, stalo se!“ odvětil Štěpán srdečně.

„Bůh ti to zaplať, hochu!“ pravil výměnkář a stiskl zraněnému ruku.

Ten na chvíli zůstal sám a tu teprve odlehčil si hlubokým povzdechem, neboť rány bolely opravdu, a noha páli jako oheň. Proto bylo třeba obklady častěji vyměňovati a hle, již druhý den bolest a palčivost polevila.

* * *

„Vyhráno sice není,“ řekl lékař, když po týdnů prohlédl zraněnou nohu Štěpánovu, „ale doufám, že nebude už hůře.“

„Také myslím, pane doktore, že už brzy vstanu,“ poznamenal s úsměvem mladý Kalous.

„I to, brachu, tak brzy nebude, ale uvidíme, uvidíme! Jen hezky tiše ležte, abyste to nezhoršil.“

„Poslechnu, pane doktore, vaší rady,“ ujišťoval Štěpán lékaře a také zachoval slib svůj, ale jen do té doby, dokud se mu neulevílo.

Na svátek Všech Svatých vyšel po prvé, a to na hřbitov, kde navštívil hrob svých rodičů. Byl rád, že může jíti o holi a že už necítí větších bolestí při chůzi, a proto bylo mu v duši veseleji než kdy jindy, ač vzpomínka na nedávnou smrt otcovu ho chvílemi přece roztesknila. Viděl též, jak hospodářství bratrovo jeho pilné ruky těžce pohřešuje, a proto nejraději byl by se dal už do práce. V duchu těšil se a přemýšlel, co dříve začne dělati a ježto nemohl té touze odolati, zabočil o něco dále na hřbitov, odkud byly viděti rodné lány, jež od nepaměti náležely jeho rodu.

Počasí bylo překrásné. Slunce mdle sice svítilo, ale vzduch byl teplý a lahodný jako manna. Nedaleko v údolí bylo viděti mlýn na potoce, s úhledným stavením obytným, jež mělo vzezření zemanského statku, nad nímž kroužili holubi, kdežto nad rybníkem vzrůstaly se divoké kachny. A kdo ví, jak dlouho byl by Štěpán stál na tomto místě, kdyby ho nebyl vyrušil hlas, jenž ozval se za jeho zády: „To jste vy, Štěpáne? Chvála Bohu, že vás opět vidím!“

Ten, kdo promluvil tato slova, byl mlynář Douša, jenž vřele tiskl ruku Kalousovu a začal mu vřele děkovati, že nerozvážný čin

hochovi netoliko odpustil, nýbrž že zachránil ho i svým mlčením před trestem soudním, kterému by byl Jenda jistě neušel. I náhradu za lékařské ošetřování a bolesti chtěl pan otec znovu Štěpánovi nabídnouti, ale ten vše odmítl s úsměvem tak dobráckým, jakoby se jednalo o bukvici a ne o peníze.

„Štěpáne, vy jste věru zlatá duše!“ pravil vřele mlynář, „a ani nevíte, od jaké pohromy jste nás zachránil. Neběželo jen o Jendu a o hanbu, ale o ubohou mou ženu, která když se dověděla, co nezdárný hoch provedl, div že nezešílela. Každé chvíle, jak se ozvaly u nás kroky na zápraží, domnívala se, že jde pro něho četník, a teprve tehdy poněkud se utišila, když kmostr Homola se vrátil od vás s tím ubezpečením, že hochu neprozradíte, ať se děje cokoliv. Nicméně obávali jsme se o vás, abyste se nestal mrzákem, a proto ani nevíte, kterak jsem rád tomu, že vás vidím a že radostnou tu zprávu mohu říci i doma své manželce. Ubohá zdraví beztoho mnoho nemá, ještě tohleto nám chybělo! Proto nedivte se, že se považuji za vašeho dlužníka a kdybyste někdy něčeho potřeboval, pamatujte, že jsem vám k službám,“ končil pan otec Douša svůj rozhovor.

Štěpán mlčky stiskl mlynáři ruku a pozvolna ubíral se domů.

Druhý den už zapřahal a jel do lesa pro dříví, a od těch dob byl všade, kde bylo třeba jeho práce i dozoru. Avšak málo za to sklidil vděku. Zvláště švakrová sotva promluvila na něho přívětivě a začala se Štěpánem jednat jako s najatým čeledínem.

„Nevím, co si počnu,“ postěžoval si jednoho večera Štěpán starému Homolovi, jehož

často navštěvoval. „Naši na mne nějak se škaredí, jakoby mne živili z milosti, a mně každé sousto zrovna hořkne, a pod střechem otcovskou, kde stála i má kolébka, začíná mi býti někdy smutno, až k pláči.“

„Už jsem to také pozoroval, hochu, že poměry u vás nějak nepříznivě se změnily, ba slyšel jsem to i od lidí, a proto z duše tě lituji, ač jsi tím sám vinen. Kolikrát už jsi mohl přiženit se do statku — máš slušný podíl a urostlý jsi jak jedle. Pijan nejsi, pracovat dovedeš, ale co je to platno, když se nepodíváš ani na děvče! Ty, které o tebe stály, dávno se vdaly, a tys zbyl na ocet. Nevím, nevím, najde-li se pro tebe nevěsta dnes v našem kraji! Váchovu Lenku nechceš, to vím -- však na ní krásného není nic, a staří jsou lidé ještě podivnější; vdova po Satranovi jest pro tebe příliš stará, a jiné neznám, ale proto přece jednu mám pro tebe radu. Nějaký čas hled' to vydržeti u bratra, neboť spíše se oženíš jako syn ze statku, než jako šafář nebo čeledín,“ radil starý přítel.

„Což, za šafáře šel bych hned,“ mínil Štěpán.

„Doktor Záhorský, jenž léčil tvou zraněnou nohu, potřeboval by někoho, kdo by mu statek spravoval. Do pachtu dáti živnost nechce a sám tomu mnoho nerozumí. Ostatně nezbyvá mu ani času k tomu. Tchán, po kterém statek zdědil, jest mrtev, ale co jest jest to platno, když šafář musí býti ženat a ne svoboden. Sám by na vše nedohlédl a na takovou službu bys se chtěl oženit? Sotva dcera domkářova by si tě vzala... Proto radím ti: na bídu máš času dost. Ostatně, snad nehoří, a tvá švakrová snad opět se umoudří

i s Josefem. Ale ať už jest jakkoliv, hleď se státi od nich neodvislým. A nyní buď zatím s Bohem!“

Tak rozloučil se starý Homola se Štěpánem, jeho ženitby však z mysli nespouštěl. Ale marně přemýšlel o nějaké vhodné nevěstě pro syna svého zvěčnělého přítele. Avšak jak se podivil, když Štěpán ho předešel, třeba k této volbě neodhodlal se sám, ale na radu své švakrové a bratra Josefa.

„Tak už, strýče, nemusíte si lámat hlavu, kterou byste mi tak vyhlédl. Už skoro jsem volil a jdu vás jen se ptát, co tomu říkáte,“ začal Štěpán jednoho dne rozhovor a to vážněji, než jindy. „Minulé neděle byli u nás Malovcovic — totiž hospodář s dcerou — však je znáte i jejich živnost ve Slatině. Nevím, co je k nám přivedlo, jen to vím, že jsou nějak spřízněni se švakrovou. Slovo dalo slovo, ale naposled starý jako nadhodil, že by mi dal Annu — svou dceru — za ženu, kdybych o ni stál. Toho chytila se švakrová a promluvila po straně netoliko se mnou, ale později i s nevěstou, nu, a to víte, jaké jsou ženské! Na co nestačí samy, na to přijednají si muže. Ani Josef nemlčel, a tak v neděli mám se k Malovcovům podívat a vás bych prosil za svata.“

„Vida, vida! Z čista jasna přece uhodilo! Ale co tomu říkala Anna? Kus lásky jest přece vždy věc hlavní...“ otázal se Homola.

„Nebyla proti tomu. Červenala se, upej-pala, ale svému otci prý řekla, že bych jí nebyl jako proti mysli. Totéž napověděla i mně.“

„Znám ji dobře. Jest to slušné děvče a ne škaredé. I jejího otce znám a také živnost, ale jak to tam dnes u nich vypadá, to nevím.“

Starý totiž byl dobrý hospodář, ale nesamostatný. Pokud nebožka žena doháněla ho do práce, dřel do úpadu, ale po její smrti prý hodně polevil a málo prý si všímal hospodářství. Tak jsem aspoň slyšel. Ale to by nevadilo, nejsou-li na statku dluhy. Tys mlád a do práce jako kat, brzy bys napravil staré chyby.“

„Dluhy na statku jsou, ale můj podíl by stačil na jejich zaplacení.“

„Víš to jistě?“

„Bratr Josef nahlédl do knih a přesvědčil se.“

„Nuž, ani to by nevadilo. Živnost není zlá, a polnosti, třebaže nebyly nejúrodnější, nejsou také neplodné, a což hlavního, leží pohromadě takřka za humny. A kdy že chceš, abychom k Malovcovům šli?“

„Bratr se švakrovou mně radí, aby to bylo co nejdříve — snad už příští neděli. Já bych nespíchal. Ale zima blíží se k svému konci, a za tři neděle máme po Velikonocích. Práce na polích bude dost, jest třeba, abych si jako nový hospodář přispíšil.“

„Jest vidět, Štěpáne, že jsi všechno uvážil. Kdo pozdě začíná, obyčejně s pláčem končí. Tedy příští neděli se připrav. Přijdu pro tebe a půjdeme, dá Bůh, že ne nadarmo.“

„Ale prosím vás, strýče, neříkejte o tom nikomu nic. Kdyby Malovcovi jinak se rozhodli, měl bych z toho ostudu. Však znáte klepny u nás na vsi! Proto bych byl velice rád, kdybychom sešli se až u kříže za dědinou.“

„Inu, jak chceš... Opatrnost jest matka moudrosti, ani já nejsem proti tomu. Po desáté hodině se tam sejdem a kolem jedenácté

budeme v Slatině. Ty bys tam byl ovšem dřív, ale mně už nohy neslouží.“

„Tedy příští neděli! Zatím vám srdečně děkuji za tu ochotu, bude to oběť od vás.“

„Jaká pak oběť! Pro tebe bych šel za hory, že jsi mého nejlepšího přítele syn, třeba že nejsem mladík a že úkol starosvata po prvé беру na sebe. Zatím ty všechno si rozmysli, co a jak, ostatní, myslím, že jest jisto, jakoby už ruka byla v rukávě.“

„Doufejme! Buďte zdráv, strýče!“

„Na shledanou! Jen hlavu příliš si nelam, hochu, a nepřipouštěj si starostí,“ volal starý Homola ještě za Štěpánem, když si podali ruce.

* * *

Jak se umluvili, tak se stalo.

První na místě byl Štěpán, pěkně vyšňořený. Měl na sobě krásné nové šaty, na hlavě měkký černý klobouk, a jeho čistě oholená tvář zdaleka na výměnkáře se usmívala.

„Kakraholte, kakraholte, tys se hodil dnes do parády, hochu,“ pochválil ženicha výměnkář, změřiv si ho několikrát od hlavy až k patě. „Takhle se mi líbíš, to jest přece něco! Věru, takových selských synů jest pořádku! I to tvé oko dnes září jaksi veseleji. Inu, mladost — radost! A jaký švarný muž se stal z tebe, takřka přes noc! Kterou pak nohou jsi vykročil dnes ze stavení, co?“

„Ani, strýče, nevím,“ odpovídal Štěpán rozpačitě, neboť chvála starcova přivedla ho jaksi z rovnováhy.

„A co u vás na statku, vědí, kam jsi šel?“

„Vždyť mne sami k tomu měli. Ostatně Malovec prý po plátenici vzkázal bratrovi,

kterak jsem se rozhodl, nu, a mně nezbývalo, než povědět, že k nim brzy přijdu. Švakrová tomu se jen smála a schvalně hodně nahlas řekla v sínci: ‚S neděle některý týden se ho dočkají jistě‘. Dělal jsem, jako bych to neslyšel, ale když jsem ráno vycházel z domova, i Jíra se díval za mnou a přál mi šťastnou pořízenou, a já jemu také — klukovi. Při tom jsem mu ukázal hůl, neboť nejsem zvyklý někomu se svěřovat se svými zámysly. Už i pohůnek by si mne dobíral, a to jest to, co mne vyhání ze statku otcova.“

„Nic z toho si nedělej, Štěpáne! Z tebe stal se švarný muž, Bůh dej k tomu štěstí! I pohoda jest jaksi dnes příznivější nežli včera. Vítr se utišil, oteplilo se a po nebi plovou beránci. Podívej se, i ony táhnou k Šlatině. I skrivan nám zpívá na cestu, slyšíš? Věru, dobré to znamení! Ano, právě tak bylo, když jsem šel ucházet se s kmotrem Machoněm o ruku své nebožky Františky. Dnes připadá mi to všechno jako sen. Můj Bože, vždyť jest to také bezmála půl století! Tenkrátě také mi tak srdce tlouklo, a cesta do Záhoří připadala mi tak dlouhá, jako bych putoval v kraj světa. A zatím byla to jen hodinka. Ale zpátky jsem šel už veseleji, a ač byla pole holá a stromy sotva že vyrážely pupeny, zdálo se mi, jakoby byly samý květ. Však byla také Františka nejkrásnější nevěstou v celé dědině, ale nebýti jejího dobrého srdce a přičinlivosti, nic by ta její spanilost nebyla. Přišla na nás, když jsme se vzali, nejedna hořká chvíle. Dvě děti nám umřely, vyhořeli jsme, dvakrátě za sebou nám úrodu zničily kroupy, ale kde láska, tam andělů na sta, kde není lásky dost, tam zloba — hořký host. Nu, a že jsme se

měli rádi, všechno jsme přetrpěli, statek rozmnožili, dceru jsme vyvdali, a syn náš vládne dnes tam, kde žili a umírali moji otcové, šťasten a spokojen. I tobě bych přál štěstí, Štěpáne, ale radit ti nemohu. Tvou nevěstu jsem viděl sice několikrát, ale starého Malovce znám více z doslechu, než z vlastního poznání. Proto třeba opatrnosti. Povídá se leccos, co se mi nelíbí, ale nezrazuji tě, jako tě do ničeho neženou. Však máš léta a nejsi hejskem.“

„Poslyšte, strýče, budete-li mne takhle povzbuzovati, na mou věru, že se vrátím domů a nechám ženění docela,“ zažertoval Štěpán, a možná, že ta slova mu šla od srdce.

Hochu, jednou se oženit musíš, a chyby najdeš všade, neboť lidé nejsou andělé. Věčně svobodným být jest také těžká věc, a proto dobře to pověděl můj nebožtík otec, který mi řekl, když jsem mu učinil zmínku, že si vezmu Františku: „Dělej, jak chceš, do ničeho tě neženou, protože jest na světě mnoho lidí nespokojených, ať volí tak či tak. Ostatně, už sám Hospodin řekl: ‚Není dobře býti člověku samotnému‘. Proto nežení-li se někdo, ač mu to povolání i okolnosti dovolují, a zůstává svobodným jen proto, aby mohl vésti život pohodlný, hřeší proti Bohu.“

„Vím, strýče, co chcete říci a děkuji vám za vaši upřímnost. Ostatně, za podívanou se nic neplatí, a pokud vše u Malovců si neprohlédneme, k ničemu slibem se vázat nebudu.“

„Máš pravdu, brzy se všeho dozvíme.“

Tak mluvili cestou, až konečně vešli do statku.

Starý Malovec je uvítal hned v sínci. Byl také svátečně ustrojený, jen Annu nebylo nikde

viděti. Po výměně obvyklých pozdravů zasedli ve světnici, ale jen na chvíli. Starý Homola, jenž celkem dobře se vpravil do úlohy starosvata, zapředl rozhovor tak dovedně, že takřka Malovec byl nucen vésti je ven a ukázati jim své hospodářství. Štěpán hbitě postřehl, co kde schází. Střechy na obytném stavení i stájích potřebovaly opravy, zdi byly tu a tam otlučeny, hospodářské náradí také nebylo nejlepší, ale ve stáji stálo celkem šest kusů krav a pár volů, o nichž nemohlo se říci, že jsou nejhorší. Jen tři, čtyři kravky byly hubené, ale Štěpán patrně si vše představoval mnohem horší, a tvář jeho se vyjasnila.

Oba starci to zpozorovali a dle toho i jejich rozhovor směřoval k určitému cíli, až konečně u stolu ve světnici, kam se vrátili, pověděl Homola, proč vlastně přišli, a zda by také Anna byla svolná vzíti si Štěpána za manžela. Ta, sotva že bylo vysloveno její jméno, vešla, nesouc džbán piva a talíř studené jakési pečeně.

„Slyšela jsem vás, už jak jste před chvílí vstoupili do síně, a proto pospíšila jsem si uctíti tak vzácné hosty. Ostatně, jest to jen tak na zavdanou, neboť myslím, že vás už pantáta pozval k obědu. Domů máte hezký kousek cesty,“ pravila, vlídně se usmívajíc a tisknouc oběma příchozím ruce.

„I jakoby se stalo, jakoby se stalo,“ děkoval starý Kalous a šoupnuv rozpačitě nohou, dodal: „Však víte, Aninko, co nás asi k vám do domu vedlo. Tady Štěpán rád by se oženil a hledá hodnou nevěstu. Však ho znáte, že není světák ani lenoch, ale příčinnivý hospodář. Na cizím však věčně se dřítí

nemůže — váš otec už jest také stár, a proto Štěpán rád by se přiženil k vám do statku. Ku všemu však třeba lásky, a protože se nechci ženit já, ale Štěpán sám, ať promluví slovíčko také za sebe...“

Ženich, jemuž připadla nyní ta nejtěžší úloha v životě, vzplál ve tváři ruměncem, avšak přece se vzmužil a řekl: „Aninko, chtěla byste býti mou dobrou ženou? Odpusťte, že se vás ptám zpřímá a bez dlouhé předmluvy. Upřímnost volí vždy cestu nejkratší, a proto doufám, že mi nezazlíte a odpovíte stejně upřímně.“

„Není-li pantáta proti tomu, což vám jiného mohu odpověděti, než že se podrobuji vůli jeho.“

„A což vaše srdce? I toho dlužno se ptáti...“

„Ani to by mi neradilo: Nečiň toho,“ odpověděla nevěsta.

„Tedy Bůh vám žehnej, děti!“ řekl Homola a s ním skoro současně Malovec, jenž ruce obou mladých lidí stiskl pevně pravicí, kdežto levici zvedl, jakoby chtěl je přivinouti k srdci.

„Nu, tak už jest to uděláno, už jest to hotovo,“ zasmál se výměnkář, jenž byl rád, že jako starosvat nepokazil ničeho, a hned začal mluvit o svatbě, k níž také skutečně došlo po necelých třech nedělích. Nebyla však hlučná, ale tiše odbylo se všechno, i hostů pozvaných bylo poskrovnu, jak si to přál Štěpán, jenž nenáviděl okázalosti.

* * *

Minulo právě čtrnácte dní, kdy opět na-
dešla neděle. Varhany v hořanském kostele,

kam Dubsko bylo přifařeno, dozvučely, a lidé pozvolna vycházeli z chrámu.

Poslední vyšel vyměnkář Homola a opíraje se o svou hůl, rozhlížel se po známých. V tom kdosi ho uctivě pozdravoval. Starý výměnkář poznav Štěpána, zaradoval se, neboť přál si věděti, kterak asi vede se mladému hospodáři. Ale když uviděl jeho smutnou a pobledlou tvář, zarazil se.

„Pozdrav vás Bůh, strýče! Jste zdráv, jak vidím,“ oslovil Štěpán starce.

„Zdráv, zdráv! Jak se to vezme! Tolik síly už ovšem nemám, jak jsem míval, slábnu nějak kvapem, ale ještě Bohu děkuji, že jest to tak. A co ty děláš a jak se máš v tom novém stavu?“ otázal se Homola.

„Děkuji pěkně za zeptání, ale také si nemohu všechno chváliti. Kdyby někdo jiný byl na mém místě, nevím, zda by nenaříkal hůře.“

„Zastesklo se ti snad po rodné dědině? Jsi přece tak blizoučko!“

„Zastesklo se mi po lecčems, ale nejvíce po upřímné poctivosti.“

„I jdižiš! Co vlastně chceš říci?“

„Kmotře, příliš jsem důvěřoval bratrovi, který mi stále vychvaloval, co neměl. Skoro bych řekl, že vlezl jsem do pasti.“

„Jak to? Co to? Nehněvej se, že dobře nechápu.“

„Nedivím se vám pranic, kmotře, ale považte, kterak mne starý Malovec podskočil. Pamatujete se, že když jsme spolu vešli do jeho chlévů, že tam stálo několik pěknějších kusů hovězího dobytka vedle tří vychrtlých kraviček. Nu, a dnes byste se tam měl podívat! Pěkné kusy jsou pryč, a ty bídné, ubohé, tam zůstaly.“

„Snad je starý neprodal?“

„Neprodal, neboť nebyly jeho. Ty prý si tam dal soused Mezířka, protože prý právě opravoval svou stáj a hned po mé svatbě si je opět vzal. Tak tvrdí totiž tchán a vymlouvá se všelijak. Však prý také neřekl do očí ani mně, ani vám, že jsou jeho, a byl-li jsem toho domnění, pak prý nemůže za to, že jsem se klamal.“

„Hm, to se mi nelíbí, v tom vidím podskok.“

„Co jiného. Ale ke cti starého Malovce řečeno, nápad ten nezrodil se v jeho hlavě, ale v hlavě starého Tassera, který má obchod se střížním zbožím u nás ve vsi. Měl u tchána ještě jakési neknižovní pohledávky, a ty jsem tomu darebovi ještě ke všemu byl nucen zaplatit.“

„A proč jsi to dělal? Přece dle smlouvy svatební půl statku náleží tobě a půl tvé ženě...“

„Ovšem, ale na směnce byla též podepsána právě ona jako ručitel...“

„A kolik jsi platil?“

„Osm set zlatých, chtěl-li jsem předejít žalobě a výlohám. Dluhů na statku vážnoucíh jsem se nelekal, byl bych zpola je uhradil tím, co mně bratr musil vyplatit. Ale považte si, kmotře. Dobytko v stavení není, i nářadí jen schátralé zůstalo, dlužníci naléhají a žádají své peníze, hrozíce soudní výpovědí... Věru, hlava mi jde kolem, když na to si vzpomenu. Ty nejnaléhavější věřitele jsem uspokojil a jich se zbyl, ale na nákup dobytka, slušného nářadí hospodářského a jiné potřeby nezbylo mi ani groše. S bídou jsem

vzdělal větší část rolí, ale se vším nejsem hotov, a jak dál bude, nevím.“

„A co říká tomu všemu Anna? Musila přece věděti o všem.“

„To se rozumí, že věděla, ale hleděla zachránit otcovský statek, jak ji k tomu měli lidé. Byl by přišel na buben, já byl vyhlédnut k tomu, abych dělal berana a vyrazil ten klín z praskajícího kmene.“

„A řekls' jí to? Měli jste asi spolu výstup?“

„Co jsem byl nucen pověděti, to jsem řekl, nic víc. Víte, že nemiluji hádek a různic. A snad bych byl mlčel, kdybych se něbál, že mne bude považovati za hlupáka. Učinil jsem tak bez výčitek, a to, myslím, že ji a jejího otce dotklo se hluboko. Zacházejí se mnou vlídně, starý skoro tak, jako bych byl jeho synem.“

„Zaplať Bůh aspoň za to! Svatý pokoj nade všecko!“

„Také tak myslím a pracuji za dva. I tchán mi trochu pomáhá, ač odvykl práci. Od té doby, co ovdověl, skutečně příliš si hověl, a ani Anna práci se nepřetrhala. Pohůnek a děvečka, když to viděli, konali své povinnosti také ledabyle, a tak vše špělo k těm koncům. Já bych si troufal statek nejen zachrániti, ale povznést, přivesti k rozkvětu živnost celou, na vytrvalosti by mi nescházelo, jen kdybych mohl přikoupit aspoň pár slušných volů a nějakou kravku, avšak peněz není, a dlužiti se, nevím, kde a jak.“

„A kolik bys tak asi potřeboval?“

„Nejméně tři tisíce zlatých.“

„To jest ovšem pěkná sumička. Ale nevím, který z peněžních ústavů by půjčil tolik.“

Pokud vím, jsou velice opatrní a půjčka taková jest spojena s výlohou. Snad by tvůj bratr...“

„Kmotře, pro Boha vás prosím, tomu se ani nezmiňujte! Však znáte švakrovou a víte, kterak málo mne má v lásce.“

„Nu, nevěš hlavu a netrap se zbytečně. Ohlédnu se tedy jinde a možná, že za týden ti povím něco jiného a veselejšího.“

„Byl bych vám velice vděčen, ale nevím...“

„Ani já neříkám: spoléhej se, ale doufej a nezoufej! Že ani ženě, ani tchánovi nečiníš výčitek, ukazuje tvou šlechetnou povahu. Ostatně, víš, že tě mám rád jako syna a co budu moci, učiním,“ řekl starý výměnkář, a s tím se oba rozešli.

A stařec skutečně učinil víc, než slíbil. Neboť když po dvou dnech Štěpán přijel s poslední troškou obilí do Doušova mlýna, přivítal ho mlynář srdečným stisknutím ruky a pravil: „Štěpáne, přicházíte jako na zavolanou. Právě zde byl strýc Homola a mluvil o vás. Prý potřebujete nějaké peníze, nu, a já jsem stále vaším dlužníkem. Jenda zle vás tehdy po pohřbu vašeho otce postřelil, a vy jste nevzal ani bolestného ani náhrady, ač jste asi dosti platil tehdy lékaři. Hoch od té doby pušky nevzal do ruky, a má žena mluví o vás den co den jako o největším dobrodinci. Kdyby bylo to přišlo k soudu, zle by to bylo pro nás dopadlo a ostudu tu by nikdo z nás nesmyl. Zachoval jste se opravdu šlechetně a uspořil jste nám veliké utrpení. Bůh vám to zaplať. A nyní nehněvejte se a pojdte do světnice, abychom důvěrněji si pohovořili.“

Štěpán cosi chtěl namítati, ale pan otec nepovolil. Přišla i mlynářka a mluvila zrovna tak, načež odkvapila, aby chlebem a pivem pohostila milého hosta.

Když oba mužové osaměli, jal se hovořiti pan otec zřetelněji. Nabízel Štěpánovi nejen půjčku tří tisíc zlatých, nýbrž výpomoc i jinou. Chtěl právě prodati několik kusů dobytka, i něco hospodářského náradí měl zbytečného, ježto nemínil dále držeti část polí, jež měl dosud v nájmu od místního majitele velkostatku, i nabízel to vše Štěpánovi za opravdu nízkou cenu. Věděl dobře, do jak zanedbaného hospodářství mladý muž se přiznal, ale byl zároveň přesvědčen, že Štěpán je opět povznesl svou pílí i svou odbornou znalostí jako pokročilý hospodář, jenž nikdy nezanedbával svého vzdělání.

Ten den vracel se mladý Kalous vesele domů. Měl nejen po starosti, ale srdečně se těšil z toho, že ho někdo ještě na světě má rád vedle starého Homoly, v němž viděl takřka svého druhého otce.

Zanedlouho statek Malovcův byl k nepoznání. Střechy byly opraveny, zdi čerstvě ohozeny dobrou maltou a pěkně olíčeny, vrata byla nová, hospodářské náradí bylo vesměs ve vzorném stavu, ba přibyly i stroje téměř zánovní, až skoro starému Malovcovi se zdálo, že Štěpán příliš se dal zavésti moderní školou hospodářskou, s kterou stařec nemohl se smířiti. Ať vstával kdy chtěl, Štěpán vždy byl už na dvoře, a s ním vstávala i chasa. I hospodyně musila přivyknouti novému životu, ač nerada. I ona za otcova hospodaření přivykla pohodlí, ale že styděla se býti poslední, nezbylo jí než následovati příkladu své-

ho muže. Avšak když nadešly žně, bylo patrné, že co Štěpán podnikal, nečinil nadarmo. Klasy byly těžké, obilí husté a prosté byly a bódlačí. Na řípu a brambory byla radost se podívat, a tak bylo i v zahrádce. I dobytek byl vzhlednější, a drůbež jiná, užitečnější, protože Štěpán hleděl si zaopatřiti druhy nejlepší.

Ač vše bylo teprve v začátku, byl výnos překvapující, a starý Malovec žasl, když viděl, kterak zeť začíná splácet i dluhy, a to právě ty, z nichž nejvyšší bylo mu platiti úroky.

I Anně práce svědčila, stalať se z ní vzhledná hospodyně a švarná žena. Přála si míti sice manžela, který by více si jí všímal, jí lichotil, k ní něžně mluvil, ale to bylo právě to, co se nesrovnávalo se Štěpánovou povahou. Měl rád svou ženu, i tchánovi odpustil, že ho tak podskočil a oklamal, ale zbytečných řečí nenadělal, ač nebyl škarohlíd.

Zato na otcovském statku, na němž hospodařil bratr Josef, brzy shledali, že tam schází příčinlivé ruce Štěpánovy. Josef sice nezahálel, ale chyběl mu rozhled a houževnatá vytrvalost, čehož ku svému pohodlí hleděla využití čeládka. Proto Josef často ztrácel trpělivost a ve své popudlivosti činil manželce své výčitky, že tak nemusilo býti, kdyby Štěpána přímo nevyháněla z otcovského domu.

* * *

Minulo pět let.

Starý Malovec už jen živořil, avšak jeho bývalý statek vypadal jako panský dvorec.

„Což ten Štěpán, to je hospodář!“ říkali o něm sousedé a leccemu kloudnému přiučili se od něho.

„A má štěstí k tomu!“ tvrdili jiní. „Co podnikne, to se mu zdaří, jiný by toho nedokázal, kdyby se rozkrájel. Považte si, na Hůrkách založit chmelnici, komu by to z nás napadlo! A povedlo se mu to. Prý trží hezký groš už po dvě léta a dostává pomalu tolik, jakoby to byl chmel žatecký.“

„Však to nemá všecko ze své hlavy!“

„Má — nemá, hospodařit dovede, jen co je pravda. Z takového zanedbaného statku udělají pěkný dvorec a ještě dluhy poplatit, jest opravdu podivuhodné!“

Však také nic si nepřaje. Do hospody jde jednou za uherský měsíc a skrbí až běda.“

„O tom skrblictví bych pochyboval,“ namítal soused Jiříčný. „Čeládce platí mnohem lépe, než my. Skoro ji tím kazí, a nám tím neprospívá.“

„To snad jen té černé Kačce tak veliký dává žold!“ poznamenal kousavě soused Metelka a usmál se potutelně, narážející tím na služku, černoooké, sličné děvče, o níž šířila se pověst, že jest cikánského původu. Mladá selka sama přijala ji do statku a Katyna, jak ji Štěpán zval, byla do práce jako drak. Pracovala-li na poli, zdaleka bylo viděti její štíhlou postavu a slyšeti její zvonkový smích, jünž nikdy nešetřila.

„Dejte pokoj, sousede! Štěpán jest příliš usedlý na svá léta, než aby se tak zapomínal. V té věci mu křivdíte,“ ujal se kdosi hospodáře.

„Inu, vždyť také nic neříkám, ale staré přísloví praví, že tichá voda i břehy ryje. Ostatně nebylo by divu, kdyby Štěpán šel si svou cestičkou,“ poznamenal opět Metelka, jenž nemohl to Štěpánovi zapomenouti, že

jeho volbu do obecního výboru nechválil a volil se stranou opoziční. „Ostatně ani žena jeho v lásce jej asi mnoho nemá. Poslední dobou často mešká mimo dům a vymlouvá se, se, že musí častěji navštěvovati svou sestru, provdanou za lesního Skálu na Malém Zbořenci, která prý těžce stůně. Jest prý raněna mrtvicí a leží jako Lazar. A já bych se tomu nedivil, kdyby se byl lesní neucházel kdysi o ruku Štěpánovy ženy a teprve v poslední chvíli volil její mladší sestru. Malovec sice tehdy tomu se dost bránil, ježto mladší jeho dcera byla onačejší, kdežto Anny by se byl rád zbavil nejdříve. A tak si počkala až na Štěpána, ale z lásky si ho nevzala.“

„I kdo by se pletl do cizí domácnosti!“ poznamenal soused Vavřina a dodal: „Však máme každý svých starostí dost, a proto nejlepe jest jen před svým práhem zametat.“

„I ba! Raději bychom si mohli hodit šístku. Nemyslíte, přátelé?“ řekl sedlák Zvonilec a někteří ze sousedů přisvědčili.

* * *

Manželka Štěpánova meškala op. avdu nápadně často poslední dobou mimo dům, navštěvujíc svou nemocnou sestru na Malém Zbořenci a přerušila návštěvy ty teprve tehdy, když její otec, výměnkář Malovec, se rozstonal. Avšak nemoc starcova byla krátká. Prudký zápal plic zachvátil beztoho již chřadnoucího bývalého hospodáře, a po třech dnech nebylo ho více mezi živými.

Štěpán pochoval jej a oželel jako svého otce — jeho dobré srdce neznalo hněvu, ale když Anna opět odjížděla k nemocné sestře, nesl to dosti těžce. Přes to vše vykládal si

to jen nutností a jen z té příčiny nevzpíral se tomu, ač starostí tím více mu přibývalo.

Tak bylo opět jedné neděle podzimní. Štěpán právě vrátil se z kostela, když listonoš doručil mu list, jehož nadpis byl psán hrubou, neumělou rukou.

„Kdo mi to as píše?“ hádal a dychtivě rozevřel obálku, z níž vyňal kus papíru dosti nevzhledného, na němž klikatým písmem bylo psáno několik sice jen řádek, ale obsahu takového, že hospodář všecek byl pobouřen. Přistoupil znovu k oknu, na němž kvetlo několik pelargonií a četl znovu:

„Sousedě! Jste opravdu tak padlý na hlavu, či činíte tak zúmyslně, že své ženě ponecháváte úplnou volnost? Stará láska nerezaví, a pan fořt ze Zbořence by mohl vám pověděti více, jak vám vaše manželka jest věrná. Snad vám postačí, napověděl-li jsem vám jen něco. Váš přítel N. N.“

Štěpánovy třásly se ruce, krev hnala se mu proudem do hlavy.

„Můj Bože, mohlo by to být pravda? Má žena že by mne klamala? Nikoliv, sestra její skutečně těžce churaví — jen zlý člověk mohl se odvážit a hledat v tom něco jiného,“ uvažoval v duchu a list odložil.

V tom Katyna se ozvala a volala ho do světnice vedle kuchyně, že oběd jest přichystán.

Štěpán požehnav se křížem, vešel a usedl k jídlu. Ani si nepovšimnul, kterak Katyna měří celou jeho postavu žhavým pohledem a schválně se těla jeho dotýká svým tělem, kdykoli některý pokrm kladla na stůl, anebo když piva přilévala mu do sklenice.

„Probůh, co se vám stalo, hospodáři, že jste dnes tak smuten? I jídla sotva jste se dotknul, jak vidím, ač jsem se přičinila, abych vám ustrojila oběd skoro jako sváteční. Nechutnalo vám snad?“ otázala se jakoby plna starostí a stanula hodně blízko u něho.

„Nejsem dnes nějak ve své míře,“ odvětil Štěpán a hleděl smutně před sebe.

„Ani se vám nedivím, hospodáři. Máte opravdu mnoho starostí i práce a proto nehněvejte se, řeknu-li to přímo, že více byste zasluhoval pozornosti. Můj Bože, jiná hospodyně, kdyby měla takového manžela, na ruku by ho nosila, a vy, ač jste dobrák a přičinlivá, šlechtná duše, žijete odstrkován jako Popelka,“ začala mluvit Katyna se vrozenou úlisností a nutila se, aby žhavé svoje zraky sklopila na chvíli k zemi, jakoby svého službodárce opravdu litovala.

Štěpán řečí tou zaražen, podíval se na děvče, jehož tvář zrovna hořela.

„Kdo ti to řekl, že jsem odstrkován, či i ty mne chceš pobouřiti?“ vypravil ze sebe těžce, neboť cosi náhle hrdlo jeho sevřelo.

„Nechci dělati různic mezi vámi a panímámou. Ale já míti takového muže jako jste vy, zasypávala bych ho láskou a ne nevděčností, byť nebyl tak mužný, usedlý a sličný jako vy. Jeho celá bych byla, celá... Vím, jsem vášnivá, snad že jsem z potulné krve, ale ve vás bych se viděla... Jen vy byste byl můj a nikdo jiný...“ začala mluvit Katyna jako v opojení a skláněla se k němu níž a níž, že slyšel bušení jejího rozbouřeného srdce a cítil její horký dech.

„Katyno, co to mluvíš? Pamatuj se! Mám svou ženu, ta mi postačí. Nejsem hejskem,

jímž jsem nikdy nebyl... Katyno, odejdi, prosím tebe a nech zbytečných řečí!“ odvětil Štěpán a vztyčil se, změřiv služku přísným zrakem, že se zarazila a začala sklízeti nádobí se stolu, všecka ve svém výpočtu zmatena. Chtěla hospodáře vlákati ve svá osídla právě proto, že lidé začali všelicos mluvit, a dobře postřehla vše i to, že selka svého manžela mnoho nemilovala.

Štěpán šel ven na dvůr a chladil na svěžím větříku své rozpálené čelo. Duše klidného jindy hospodáře byla neobyčejně pobouřena. Stále se mu zdálo, jakoby cítil horký dech služčin a jakoby slyšel ta vášnivá slova její: „Jen ve vás bych se viděla... Jen vy byste byl můj a nikdo jiný...“, a jakoby viděl ten vášnivý pohled její. Ctnost jeho však byla silna a zvíťazila. Uklidnil se za chvíli, a s klidem vracela se mu rozvaha. Katynu nikdy takto neslyšel mluvit, ač často býval s ní sám. Co vyvolalo v ní ten převrat a učinilo ze skromného a tichého děvčete odvážně vášnivou ženu? Slovy svými dotýkala se jeho poměru k manželce a jaksi napověděla mu, že choť jeho z domu neodchází nadarmo... Bylo by to opravdu možno? Tak že by se zachovala k němu Anna, již nikdy neurazil ani nešetným slovem, neřku-li tvrdým jednáním, ač ho podvedla z návodu otcova hned při prvním vkročení do domu jejich?

A Štěpán vzpomínal, kterak klamal ho starý Malovec, když tehdy ukazoval mu cizí dobytek stojící ve zpustlých stajích a kterak vychvaloval své hospodářství, jež bylo zanedbané a prodloužené tak, že k prodeji statku zbýval jen krok.

„A já všechno zaplatil, vydřel svými mo-

zoly, urovnal, opravil, a dnes, když bych měl a mohl žít klidný život, vlastní má žena, které jsem odpustil, ta že by mně chtěla být nevěrnou a urvatí mi i ten kousek spokojenosti, jež jsem si trpce vydobyl?“ vířilo hlavou hospodářovou, jenž leccos už zaslechl, že lesní na Zbořenci kdysi Anně nebyl lhostejným, ba že ucházel se zprvu o ruku její, než se rozhodl pro její sestru.

Lítost a hanba svíraly Štěpánovo srdce, že již přemýšlel o tom, nebylo-li by lépe, aby zapráhl a dojel si na lesní samotu pro svou choť a přesvědčil se o pravdě.

„Musím s ní o tom mluvit, musím!“ tak uvažoval, ale přece opět se přemohl a uklidnil se, aspoň na chvíli.

Odpolední klid nedělní rozhostil se všude po celé dědině, a odkudsi z blízkých polí bylo slyšeti dětské hlasy malé drobotiny, která si vyběhla do širé přírody skotačit. Štěpán otevřel jako ve snu nízká dvířka v zadní části dvoru, vedoucí do zahrady plné mladých štěpů, pod nimiž nastláno bylo spadlé listí, že i cesta jimi byla zaváta. Zde bylo mu poněkud volněji, neboť svěží vzduch ovanul jeho zachmuřenou tvář. Ale po chvíli opět začalo cosi bouřiti v prsou jeho a krev valila se mu do hlavy, že ve skráních mu bušilo.

„Ne, není možno mi déle se tak trápiti!“ pomyslí si a hned se rozhodl: „Zapráhnu a pojedu. Buď si přivezu svou ženu, anebo učiním rázem konec té nejistotě!“

Rychlým krokem vracel se zpět do statku, ale sotva překročil práh světnice, slyšel zahrčeti lehký kočár, který zastavil přímo před jeho okny. Štěpán vyhlédl ven a viděl, kterak

manželka jeho právě vystupuje z vozu a než se nadál, vešla do síně, pobledlá a plna smutku.

Hospodář, který chtěl ji zasypati výčitkami, rázem byl odzbrojen, ale proto přece uvítal ji: „To jest dost, že jednou se také vracíš!“

Anna místo odpovědi da' a se do hořkého pláče. „Ano, už se vracím, má ubohá sestra nemá už zapotřebí mé péče, dnes ráno skonala!“ konečně vypravila ze sebe.

„Už jest v Pánu?“ otázal se mírněji Štěpán, překvapen tou zprávou.

„Už, a nikdo ji víc nevzkřísí! Ošetřovala jsem ji jako oko v hlavě, ale marné bylo to všechno. Ubohá pozítří má pohřeb. Ještě že pan správce byl tak laskav a zapůjčil mi kočár. Stavěla jsem se v městě, abych objedнала, čeho je potřebí ku pohřbu. Potřebuji černých šatů — ostatně, v myslivně bych nevydržela už ani den. Kam se podívám, všade ji vidím, tu nebožku, ach, co še natrápila, než skonala!“

Tak mluvila hospodyně a znovu se rozplakala.

Štěpána zarazila ta zpráva, ale také slova ženy učinila převrát v jeho duši. Viděl, že Anna opravdu milovala svou sestru a že nemoc její nepředstírala, ani nepřeháněla, když tvrdila, že sestra její těžce jest churava. Ale červ zasetého podezření znovu se ozýval, ač mladý hospodář hleděl se uklidnití co nejvíce.

Ani večer nezmínil se o listu, který obdržel — ostatně s Annou nebylo hovoru. Unavena patrně starostmi a péčí minulých dnů, ulehla brzy, a také Štěpán záhy odložil knihu, kterou vzal do ruky teprve tehdy, když ob-

hlédl celý dvůr a viděl, že jest vše v pořádku. Ale spánek se nedostavoval.

Zato hospodyně usnula tvrdě, k ránu však se probudila. Měsíc svítil jako rybí oko a osvětloval celou světnici. V tom slyšela, kterak muž její zmítá s sebou na loži a cosi mluví ze spaní nejasným, ale přece srozumitelným hlasem. Zbystřila sluch, že až zatajila dech, když k ní dolehla z úst manželových tlumená slova: „Katyno, pamatuj se! Slyšíš? Katyno! Mám svou ženu, ta mi dostačí! Nech mne, jdi pryč! Ne, nechci, odejdi!“

Anně prudce zabušilo srdce. Naslouchala ještě pozorněji, ale její manžel jen z hluboka oddechoval a už nemluvil víc.

„Co se s ním stalo?“ uvažovala, a ženský její ostrovtip začal se domýšleti příčiny. „Není pochyby, Katyna v mojí nepřítomnosti něčeho se odvážila. Ale co Štěpán? Odolal? Či to, co mluvil, jest pouze výtvor jeho snů? Práví-li se však, že sen bývá často obrazem celého nitra, jak ušlechtilou jest povahou ten, kdo i ve snu vzdoruje zlu a nechce rušiti věrnost...“

Anna vystihla, že Štěpán jí, svou ženu, opravdu miluje, a to víc, než ona milovala jeho. Až dosud viděla v něm jen poctivce a svědomitého hospodáře, nutností a okolnostmi jí daného manžela, ale nic víc. Sladkých slov neslyšela od něho nikdy a tím méně lichocení a proto byla té domněnky, že i on vešel ve sňatek s ní jen z nutnosti a ne z pouhé lásky, prosté sobeckosti. Avšak nyní jevil se jí ve světle zcela jiném. V duši bylo jí sladko a bolno zároveň — snad proto již neusnula a o mnoho dřív než jindy přivstala a chtěla se odebrati do kuchyně, aby sama

přichystala snídání. Rozžehla svíci, ale sotva svíce vzplála jasnějším plamenem, spatřila Anna pod stolem ležeti list v otevřené obálce. Ženská zvědavost svedla ji k tomu, že dopis netoliko zvedla, ale i četla. Hned po prvních řádcích, sotvaže je zrakem přelétla, zbrunátněla ve tváři. Ruce i nohy se jí chvěly — četla totéž, co četl její manžel a co i jeho tolik pobouřilo.

„To jest opravdu hanebnost nejvyššího druhu!“ povzdechla z hluboka. „Takhle kdosi se odvažuje mi oblížiti na cti a zlehčiti mne v očích mého manžela!“ zašeptala tiše a sklonila tiše svou hlavu.

Nyní chápala, proč Štěpán byl tak zá-
dumčivý a jaksi neklidný po jejím příchodu, Ale proč o tom dopise se jí nezmínil? Neuvěřil mu snad a prostě ho zahodil? Či nechtěl ji ještě více zarmoutiti, když slyšel, že umřela jí sestra? Než, kdo odvážil se psáti o ní tak nízce — o ní, poctivé ženě?“

Tak přemýšlela a znovu prohlédla písmo hrubé a neobyčejně klikaté.

V té chvíli rozjasnilo se jí v mysli.

„Takhle píše Katyna... Ano, jen ona to psala...“ řekla si Anna pevně a nyní porovnávala i slova Štěpánova, jež pronesl ze spaní, volaje: „Katyno... Nech mne... Pamatuj se...“

„Ano, Katyna to byla a léčku tu neučinila nadarmo. Sledovala určité zámysly, a jak se zdá, nabízela se hospodáři, aby ho vlákala ve svou síť. A on? Jak se zdá, obstál v té zkoušce. Jest příliš poctivý, znám ho, znám! Avšak podlehl-li přece pokušení? Dozvíím se to, opatrně řeč naváží, a pak ať se chrání ta svůdkyně, nebo zle se jí povede!“ pravila

si Anna a snažila se opanovati, ač cosi ji přímo nutkalo, aby ji vzbudila a promluvila s ní bez prodlení.

V nitru uražené ženy nastal zápas. Prudký hněv a podrážděná pýcha bojovaly s ženskou chytrostí, a tato zvítězila.

Když po chvíli vstal hospodář, zastihl svou manželku již přistojenu v kuchyni, kde připravená snídaně stála již na stole.

„Dnes opravdu jsi záhy vstala, obyčejně bývám já první,“ poznamenal Štěpán a pohlédl na svou choť.

„Nediv se! Jindy usínám záhy prací unavena, ale dnes jsem skoro po celou noc ani oka nezavřela. Stále jsem viděla jen svou sestru, a její smrt ustavičně mi leží v hlavě... Chceš-li, posnídej zde, jest zde teplo,“ odvětila Anna a zasedla za stůl proti manželu. Pozorovala jeho tvář, ta byla jasná, prosta rozpaků a nejistoty.

„A kdy pojeděš na pohřeb?“ otázal se Štěpán.

„Zítřka ráno až... Byl bys tu opět samotný, ač by se ti snad nestýskalo, vždyť máš tu Katynu...“ řekla selka a na pohled klidně dojíдалa své sousto.

„Poslyš, ženo, a nehněvej se, promluví-li vážné slovo,“ pravil hospodář a tvář jeho neobyčejně se zachmuřila. „Katynu snad dávat mně chceš v náhradu za sebe? Či jen tak z úst ti to vyklouzlo? Pak musím také mluvit já, slyšíš? Dnes jest poslední den, co ta ženská vstává pod naší střechou. Tys ji přijala do služby, ty jí to také pověz a dej jí okamžitou výpověď.“

Anna si z hluboka oddechla, neboť byla ráda, že se nezklamala ve svém manželu. Byla

by vrhla se mu radostí na prsa, avšak kdo ji samu očistí z onoho hrozného podezření? Tak uvažovala chvíli, ale hned vtípně navázala na slova manželova a řekla mu vřelým a přece měkkým hlasem, plným pohnutí: „Štěpáne, Bůh ti zaplať za tvou upřímnost a lásku ke mně! Nyní teprve poznávám, kterak mne miluješ! Pravím-li: ‚nyní teprve‘, nehněvej se na mne. Nepochybovala jsem sice nikdy o tvé poctivosti, ač jsi byl zcela jiný, nežli jsou mnozí mužové, kteří dovedou ženě své lichotit, o své lásce a věrnosti mluvit — tys však toho nikdy nečinil. Za to obstál's v těžké zkoušce skvěle a proto nyní teprve chápu tvou vzácnou a šlechetnou povahu, třebaže jen tuším, co v mé nepřítomnosti se tu odehrálo. V noci ze spaní jsi mluvil o tom. Kdo by v té holčici Katyně byl hledal tolik prolnanosti! Napřed poslala ti nepodepsaný list, v kterém hleděla mne zostudit a mezi mnou a tebou propast učinit, a když nalíčila tuto léčku, chtěla tebe vlákat do svého náručí, aby zde vládla sama, jakoby ona byla hospodyní a já služkou, anebo lépe ženou, jež zasluhuje jenom opovržení.“

„Anno, kdo ti řekl o onom listu?“ vybuchl Štěpán překvapen.

„Nalezla jsem ho pod stolem, přečetla jsem ho několikráte a poznala jsem též na první pohled, že ho psala Katyna, a nikdo jiný. Její klikaté a neurovnané písmo ji prozradilo. To ostatní, co odehrálo se mezi tvebou a jí, dozvěděla jsem se z tvých úst, když jsi v noci mluvil ze psaní: ‚Katyno, jdi pryč! Pamatuj se! Má žena mně postačí! Odejdi...‘ Ano, tak jsi ve snu mluvil,“ pravila Anna a oko

její vřhlo, kdežto tvář Štěpánova zčervenala plna rozpaků.

„Viš tedy všechno, ženo... Ale snad bys nevěřila, že já...“

„Nikoliv, tys vzácná duše, a proto pevně jsem přesvědčena, že i ty nebudeš věřit tomu, co ta ženština psala o mně? Či v srdci tvém méně jest důvěry a lásky, než ji chovám já k tobě? Víím, i já byla jsem příliš chladnou. Štěpáne!“

„Nyní se mi rozjasnilo,“ poznamenal hospodář. „Ostatně víš, že jsem ani slovem o tom hanopisu se ti nezmínil. Přiznám se, pobouřil mne, ale smrt tvé sestry mne uklidnila a přesvědčila o tom, že jediné láska k ní připoutala tě k myslivně. Jestliže jsem však jen chvíli pochyboval, odpusť, nehněvej se, Anno, však mne znáš...“

„Ovšem, že tě znám, můj drahý Štěpáne!“

Oba manželé spočinuli ve vřelém objetí, láska jejich teprve po letech byla dotvrzena.

Venku na dvoře bylo slyšeti pohůnka, který volal na psa, chtěje přivázat ho k boudě, a také vedle kuchyně zaskříply dveře u komůrky, kde spala Katyna, jež začala tiše ti zpívat jakousi jarmareční písničku, netušíc, že za chvíli uslyší něco, co její veselost promění v pláč a hořké zklamání.

* * *

Ještě téhož dne přijal Štěpán do služby místo Katyny podruha Součka i s jeho ženou a vykázal jim byt v bývalém a opuštěném výměnku. Byli to dobří a pracovití lidé, kteří často už na statku pomáhali. Nyní Součkova manželka měla nahraditi i služku, a Souček byl tomu velice rád. Věděl, že žena jeho nebude prací přetížena, a pěkný, teplý byt

i s palivem vedle slušné služby a stravy také stál za něco; vždyť dosud bydleli ve zpus-
tém baráčku za vsí a to ještě v podnájmu.

Také Anna byla tomu povděčna, že se tak stalo, neboť dobře si toho povšimla, že Štěpán byl nucen až dosud dřít se do únavy. Na pohřeb své sestry však nejela sama. I manžel musil ji provázeti, ač měl řadu výmluv a také opravdových starostí o hospodářství.

Jeho setkání se švakrem bylo vřelejší než jindy, a když dvě šestileté děti rozplakaly se nad hrobem nebožky, sevřelo se Štěpánovo srdce, jaté soustrastí i smutkem. I Štěpán doufal, že jednou bude mít dědice, ale jeho manželství s Annou zůstávalo bezdětné. Proto navrhl své choti, aby obě malé sirotky — Jana a Lidušku — vyprosili na otci jejich aspoň do té doby, než se lesník ožení. Ale ten nechtěl o tom ani slyšet.

Po několika dnech však byl lesník nucen rozhodnouti se jinak. Proto zajel ke Kalousovům na statek, kde ho vřele uvítali, ač byli překvapeni touto náhlou návštěvou.

„To se divíte, co?“ začal příchozí vykládati už na prahu, ale tvář jeho byla zasmušena víc než jindy. „Však bych se tu také neobjevil, kdyby nepotkalo mne nové neštěstí...“

„A co že vás opět potkalo?“ otázali se Kalousovi starostlivě.

„Inu, co jsem čekal už dávno... Dobře, že nebožka se toho nedočkala! Kníže přesadil mne na své panství až do Horních Rakous, že prý mne tam nutně potřebuje. Marně jsem ho prosil, vzdávaje se i povýšení s tím spojeného, avšak kníže nepovolil. Má příliš tvrdou hlavu a snad i srdce. Prý jsem tam sloužil

za svobodna, proč bych tam nemohl jít jako vdovec? Poukazoval jsem mu na své děti, které neumí ani slova německého — ani to nepomohlo. Za týden mám se stěhovat. Což, já se tam neztratím, ale nechci, aby se mi tam odnárodnily moje děti. Vy jste se jich chtěli ujmouti a skoro jako za své přijmouti a proto chápete, proč asi přicházím.“

„Rádi bychom se jich ujali,“ poznamenal Štěpán a Anně zaleskly se oči radostí, ač jí bylo švakra líto.

„Což jiného mi zbývá, než vás za to prositi. Víím, že je máte rádi, a já zadarmo to také nežádám. Budu měsíčně posílati příspěvek na jejich výživu — jen prosím vás, neopouštějte jich,“ pronesl lesní a skoro se rozpfakal. Měl totiž pláč vždy na krajíčku, ač řeč jeho byla často drsná a dovedl i přísně vystupovat ve své službě, ovšem jenom na oko. Snad právě proto kníže ho přesadil, jak dalo se souditi.

Ale Kalousovi nechtěli o náhradě ani slyšeti. Plni radosti, že splnilo se jejich přání, přijali Jana a Lidušku k sobě, a dětem na statku se brzy zalíbilo, že byly jako doma. Les jim sice scházel, ale ten částečně jim nahradila zahrada, plná pěkného a vybraného ovoce, na niž Štěpán byl hrdý, neboť si byl toho vědom, že tak pěkného stromoví ovocného nemá ani jediný hospodář v celé Slatině.

* * *

Od těch dob bylo u Kalousů veseleji. Hospodyně zrovna kvetla blahem a štěstím, a také Štěpán byl hovornější než dříve. Ano od nějaké doby si i prozpěvoval při své práci na poli i ve dvoře, takže ti, kteří ho znali, divili se té veliké proměně.

„Co to jen s tím Kalousem se stalo?“ říkali o něm sousedé, ale brzy se vše vysvětlilo, když Štěpánova manželka povila dvojčátka.

„Podívejme se! Po sedmi letech a hned dvě najednou!“ divily se klepny v celé Slatině, kterým ani maličkost neušla. „Chlapec a děvčátko! Toť věru zvláštní případ!“

„Inu, jen aaby je Pán Bůh zachoval,“ přáli Kalousovům ti, kteří je dobře znali.

Nu, a nebe vyplnilo i to přání k radosti Štěpánově i jeho manželky, jež takřka tonula v blahu.

Na křtu dali jim jména Vít a Hana, a děti zrovna kynuly.

Léta mýjela na statku jako sladký sen, a když děti dorůstaly, hospodáři už začaly šedivěti vlasy, a to samou starostí.

Jan a Liduška vystudovali učitelský ústav a měli to štěstí, že oba dostali se na školu do Slatiny, kde jejich otec zakoupil si pěknou chalupu poblíže Doušovic mlýna, neboť odešel do výslužby, aby s dětmi svými mohl žít aspoň ve stáří.

Také Víta odvezl Štěpán na studie do Prahy, ale ač hoch pilně se učil, nezůstal tam dlouho. Toužil po tom, aby také mohl býti hospodářem, a Štěpán nebránil tomu, neboť byl příliš rozumný, než aby syna nutil k čemu necítil ani pravého povolání, ani upřímné lásky. Chtěl jen, aby Vít osvojil si aspoň poněkud vzdělání a potom aby vrátil se ke pluhu, a tak se také stalo.

Vít, veden příkladem otcovým, brzy se osvědčil jako dobrý hospodář, a Hana jako výborná hospodyňka, po níž oko leckterého švarného jonáka se ohlédlo se zalíbením, a

zvědavé tetky hádaly v duchu, komu asi Hana se dostane. Avšak neuhádly toho.

Hana proti všemu nadání stala se čtotí mladého mlynáře Douši, jenž kdysi otce jejího postřelil, kdežto Vít vzal si Madlenu Homolovu, vnučku starého výměnkáře Homoly z Horního Dubska.

Škoda jen, že tento starý přítel Štěpánův už dávno dřímá za bílou zdí zrovna vedle hrobu starého svého kamaráda Kalouse, otce Štěpánova a děda hospodáře nynějšího. Mohl by o leccěms si pohovořit se Štěpánem, zvláště když tento sedává v rozkvetlém sadě a dívá se, kterak květ za květem opadává, když byl nasadil slibné ovoce.

.Všeho do času — Pán Bůh na věky... Pobudem — světa však nepřebudem,“ říkává v také chvíli Štěpán, jenž už také pomalu cítí tíhu let a pln klidu se dívá, kterak skřivan vzlétá ze svého hnízda někde v poli ukrytého a vznáší se výš a výše se svou písni vzhůru k oblakům — — —

Pan Zafouk na odpočinku.

Bývalý odhadce pražské zastavárny pan Václav Zafouk byl právě po obědě. Poloseděl a pololeže na staromodní lenošce, dokuřoval obyčejný doutník, jehož modravý kouř vznášel se v kotoučích k otevřenému oknu, do něhož se dívalo několik bujně zelených stro-

mů z přilehlé malostranské zahrady. Ale ačkoliv se náš pensista dobře naobědval, nebyl přece v růžové náladě. Jaksi zasmušile hleděl ven, kde za stromovými korunami zdvihal se pražský hrad i s velechrámem, a kdo ví, jak dlouho by byl pan Zafouk setrval v tichém zadumání, kdyby ho nebyla vyrušila svým příchodem dobrá jeho choť Anna a neusedla k stolu proti němu.

„Venouši, co jest ti zas? Není ti snad dobře, či neuspokojila jsem tě dnes svou kuchyní, že dnes opět se mračíš, jako bys se hněval na celý svět?“ začala rozhovor, a z jejího hlasu bylo patrné, že opravdu má starost o svého manžela.

„I nic mi není! Také oběd byl dobrý, skoro až příliš dobrý pro neužitečného člověka, jako jsem já...“ odvětil odhadce a zívnuł na znamení své nudy.

„Aha, už tě to zas trápí, že jsi šel do pense! Mouchy ty nejdou ti dosud z hlavy,“ odvětila paní Anna nutíc se do smíchu. „Ale to si pamatuj, že všechno na světě má svůj konec, a tak jest to i s prací lidskou! Ostatně, jest ti skutečně toho třeba, abys až do smrti seděl v studeném skladišti od rána až do dvou hodin odpoledne a to bez jídla a odpočinku? Nenadřel jsi se už v životě dost? Či nemáš býti z čeho živ, když máme svůj dům a kapitálek k tomu? Nu, tak to vidíš, blázínku! Jcště kdybychom měli děti, neřekla bych nic, ale takhle? Když jsem tě budívala, zvláště v zimě, vždycky jsi nařikal, že musíš jíti do té zastavárenské morny, kde máš ještě ke všemu tomu jen soužení s lidmi, kteří ti nepopřejí ani chvíle oddechu. A nyní, když jsi volný jako pták, jest ti zase dlouhá chvíle

a snad docela lituješ i ušlého výdělků a bručíš jako medvěd. Ostatně udělal jsi místo jinému, jenž také chce býti živ, a to že by tě mrzelo?“

„Prosím tě, ženo, nemluv tak!“ ozval se pan Zafouk. „Málo, velmi málo mne znáš, třeba jsme byli spolu třicet pět let! Jest mi dlouhá chvíle a to zvláště dopoledne, kdy v zastavárně bylo jako ve mlýně, neboť dveře takřka ani se netrhly. Pravda, někdy mně hučovalo z toho až v hlavě, ale tak jest už člověk! Těžko jest věru vpraviti se do nových poměrů! Už mi pomalu ani jísti nechutná!“

„Ty bláhový! Pamatuj si, co ti říká pan doktor Jeřábek: ‚Odpočívej po práci a chval Boha za to!‘ A je-li ti dlouhá chvíle, lehká tu pomoc! Najdi si nějakou zábavu, anebo lehčí zaměstnání.“

„Jaké pak, prosím tě?“

„Jaké? To jest tvoje věc, snad ti nebudu docela kupovati hračky jako dítěti? Kdybych já byla na tvém místě, poradila bych si sama a jak bych se při tom bavila!“

„To bych řekl! Snad abych si také koupil dráty, klubko bavlny a pletl punčochy!“

„I mlč a nedobírej si mne s punčochami! Buď rád, že ti je pletu! Kdybys je měl kupovati, viděl bys, zač je toho loket!“

„Což také punčochy prodávají na lokte? To jsem ještě neslyšel! Podívejme se!“

„Nezlob, povídám ti, sice ‚dobrou radu si nechám pro sebe.‘“

„Nu — a jak bys vyléčila mou nudu — to se rozumí — bez kartáče a bez necek...“

„Jak? Koupila bych si rybářský lístek a chodila bych lovit ryby — třeba s panem ofi-

ciálem Vulterínem. Pane, ten by byl jistě rád! Měl by aspoň společníka, a ty zábavu!“

Ale pan Zafouk jen mávl rukou a zahodil zbytek doutníku do plivátka.

„To bych to chytil! Vulterín chytá ryby na těžko a na lehkou chodí zpravidla domů! Pošetilec! Celé dny sedí u Čertovky, a chytí-li pět — šest rybiček, tak jest to mnoho. Však jsem tam v pondělí byl s ním a viděl jsem to. A ještě ostudu jsme si oba odnesli. Cosi plavalo z pola pod vodou před námi, a my se díváme a díváme se břehu na to, a krev nám stydla v žilách... Já řku: ‚Pane oficiále, věřte mi, že jest to mrtvola! To zas někdo skočil do vody, ale už tam musí býti dlouho, snad několik dní, neboť už je celý nabotnalý.‘

‚Také tak soudím,‘ povídal mi pan Vulterín a pobledl ve tváři. ‚Počkejte, mistře, tady jdou dva strážníci, co abychom je na to upozornili?‘

‚Chcete-li, já k nim doskočím,‘ nabídl jsem se. Avšak pan oficiál sám pro ně doběhl. Ale to jsme si dali! Strážníci si vypůjčili loďku ze mlýna pana Veselého a mrtvolu za pomoci mlýnářských chasníků skutečně vytáhli. Jenže to nebyl utopený člověk, ale stará pohovka, plná všelijaké zvěře, kterou tam patrně někdo hodil jen proto, aby se jí zbavil. Co jsme utržili za to s panem oficiálem od chasy úštěpků, ani se neptej!“

„I dej pokoj, to není možné!“ zasmála se mistrová.

„Jako že tu sedím! Tak to bylo, tak vypadá Vltava v Praze! Proto pan oficiál od té doby už lovení v Čertovce zanechal a chodí

lovit někam až nad Zlíchov, ale teprve odpoledne. Ráno jde své paní do trhu nakupovat a libuje si, jak kupuje lacino. A nedivím se, tady na Malé Straně jest beztoho draho.“

„Vidíš, a ty, kdybys nebyl lenoch, mohl bys chodit také. Potom po snídání bys se mohl zastavit v kostele a z kostela bys mohl si zajít na Nebozítek anebo do Chotkových sadů — společnost už by se našla, a čas by ti do oběda utekl jako voda,“ mínila jeho manželka.

I její choť přistoupil v duchu k tomu návrhu a hned ráno vstal o něco časněji, jako vstával, když ještě chodíval do zastavárny.

„Co budeš tak časně dělat, jest sotva čtvrt na sedm?“ ptala se ho paní Anna.

„Víš, půjdu do trhu taky, jak to dělá pan oficiál Vulterín,“ odvětil jí a už se myl a oblékal. „Koupím nějakou zeleninu, maso, a chceš-li, i mouku,“ sliboval ve dveřích.

„Tak jdi! Jsi hodný za to, ale do čeho to vezmeš?“

„Koupím si nějakou síťku anebo pletenou tašku z provazů,“ odvětil a už zmizel na schodech.

Po půldruhé hodině vrátil se s nákupem a jeho dobrá polovice žasla, co všechno přinesl: dvě hlavky zelí, dvě otýpky brukve, svěží okurku, kus hovězího masa a ještě drobnější zboží od kupce.

„Dobře jsi to koupil,“ chválila ho paní Anna, „ale po druhé nekupuj toho tolik! Nezapomeň, že jsme jenom dva lidé a proto mnoho nepotřebujeme. Zvláště zelenina v létě příliš rychle vadne a ztrácí na chuti.“

Druhý a třetí den bylo opět tak. Pan Zafouk sice koupil všeho méně, ale za to různě

ných kornoutků v sáčku přibylo. Jeho manželka poptávala se po ceně a opět nešetřila chválou, ač sama kupovala o mnoho laciněji. Ale nechtěla muži kaliti radost, ba naopak těšila se z toho, že její manžel tak si krátí čas. Avšak ten hned následujícího dne nepřivstal si již, nýbrž zůstal ležeti v posteli až do snídaně.

„A což do trhu dnes nepůjdeš?“ zeptala se ho paní Anna.

„Ani za milion!“ odvětil jí pan Václav a dopil poslední doušek kávy z pomalovaného hrníčku. „Považ si, ženo, co se mi přihodilo! Už jsem měl včera nakoupeno a jdu kolem stavovského divadla, abych si nadešel domů. Tam seděla babka na jakémsi kameni a měla před sebou plný koš malých i větších kornoutů z novinářského papíru. ‚Jdou, milostpane, a koupějí si kmín! Mám pěkný, dají něco chudé matce utřít, milostpane,‘ volala na mne.

‚Žena jest opravdu chudá, a kmín nikdy se neztratí v domácnosti,‘ myslil jsem si a už jí podávám dva krejcary. Ale to jsem si dal! ‚Jdou, dědku, s jejich dvěma krejcary dvakrát se projít po mostě, ale nechodějí do trhu zlobit lidi! Za dva krejcary by také chtěli něco? Po pětníku jsou ty kornoutky a pytlíčky — jen takový pytlík jako oni jsou jest snad lacinější! A proto jdou s Bohem a nedělají si z lidí blázny,‘ odsekla mi hrubě, a jen jsem se ozval, aby mluvila slušněji, už houf jiných prodavaček se dal do mne, že jsem byl rád, když jsem zmizel. Do smrti nezapomenu té ostudy!“ povzdychl si k poslednímu.

Paní Anna se rozesmála, až jí oči slzely.

„Vidíš to, jak jsi pochodil! Na mou věru, že jsem si to hned myslila, ale těšila jsem

se tou nadějí, že budou ty ženy tam k tobě zdvořilejší, než bývaly ke mně. Však je známi dobře! I mně se mnohdy nevedlo jinak, třeba jsi vždycky se domníval, že vařením se jen bavím a nezkusím nic!“ pravila po chvíli, avšak hned obrátila, jakmile vystihla, že manžel ještě více se kohoutí a ztrácí dobrou náladu. „Ale z toho si nic nedělej, Václave! Nejsi ani první, ani poslední, kterému se tak stalo. Ode dneška spi déle a po snídání vyjdi si, jak jsi to dosud činíval, nákup si obstarám sama. Proč bys se zlobil! Dostí jsi toho užil, pokud jsi nebyl v pensí.“

Ale opravdová dobrá rada byla drahá. Pan Zafouk probouzel se vždycky o šesté a už nemohl usnouti a proto opět změnil svůj pořádek. O půl sedmé už byl v kostele u sv. Kajetána a pak šel domů na snídání. Chvíli po té četl noviny a pak si vyšel do sadů, ale sady byly prázdné a oživly teprve o desáté, kdy se na lavičky usadilo několik pensistů, kdežto po cestách projížděly se chůvy s dětskými vozičky.

„Tohleto jest soužení! Ukousal bych se dlouhou chvílí! Po druhé také dříve se nehnu z domova. Beztoho obecní zřízení tím prožluklým kropením cest a trávníků člověka přímo odtud vyhánějí,“ řekl si Zafouk a počítal, kterak by vyplnil onu mezeru mezi osmou a desátou hodinou, až na to šťastně přišel.

Druhý den koupil si něco ševcovských nástrojů a jal se spravovati botu, a hle, práce ta ho těšila, neboť mu šla obstojně od ruky. Ano přivedl to tak daleko, že si sám přibyl novou podrážku.

Jakmile zpozorovala paní Anna, že tato práce začíná jejího manžela těšiti, hned vy-

hledala kde jaký střevíc, ano vybídla i posluhovačku, aby si něco přinesla ku správě. Ta ovšem nelenila a byla by přinesla každý den nejméně pět párů bot, kdyby i do toho nezasáhla jiná, neznámá ruka kteréhosi dobrého přítele pana Zafouka.

„Václave, abych nezapomněla! Máš tu nějaké předvolání k úřadu,“ řekla našemu pensistovi jednoho dne manželka, když usedl k snídání.

„A kdy to přišlo?“ otázal se.

„Už včera odpoledne, doručil to listonoš.“

„Hle, jak jsi zapomětlivá! Možná, že jest to něco velice důležitého. Vždyť jsem se nemýlil! Jest to předvolání od živnostenského úřadu. Co mi asi chtějí? To bych věru rád věděl! Daně mám zaplacený na halěr, proto nevím, co by to bylo!“ uvažoval pan Zafouk a pokyvoval vážně hlavou.

Druhého dne ještě neodbila osmá na věži svatomikulášské, a již odcházel z domova ve svátečním oděvu a vrátil se teprve k poledni. Tvář jeho takřka hořela, jak byl rozrušen.

„Nu, co ti tam chtěli na úřadě?“ otázala se ho starostlivá chof.

„Co? Darmo se zlobit! Že lidé nejsou andělé, to jsem dávno věděl, ale že by se mohl vyskytnouti takový dareba, jako ten, co mne udal, to bych byl nikdy si nepomyslíl,“ odlehčil si Zafouk a usedl do staromodní lenošky.

„Pro Boha, udal tě někdo? A snad obvinil tě z nějakého politického zločinu? Můj ty Pane na nebi!“ zahořekovala paní Zafouková a už zástěrou si zakryla tvář, aby skryla svoje slzy.

„Ale jdi ,bláhová! Ty bys to teprve hned naštimovala! Živnostenskému úřadu nic není do politiky, ten má na štarosti jiné věci!“ konejšil ji manžel. „Proto mne tam také nevolali k vůli nějakému politickému deliktu, ale k vůli několika párům starých křápu, které jsem spravoval z dlouhé chvíle.“

„Jdi, jest to možné? A co viděli v tom zlého?“

„Prý bez oprávnění provozují na výdělek řemeslo obuvnické, kterému jsem se nevyučil — tak znělo udání neznámého dareby.“

„A co jsi řekl na to? Jak jsi se hájil?“

„Inu, jak jsem se hájil! Jako člověk, který má všech pět pohromadě. Předně, že jsem spravoval boty jen sobě a tobě, a to že může dělati každý člověk zcela beztrestně, poněvadž by si jinak nesměl přišít ani knoflík ke kabátu. Ale pan rada mi dal anonymní list, ve kterém kdosi udal, že jsem pracoval i pro jiné lidi, a naše posluhovačka Čmuchačka že mně práci sháněla prý po celé Praze...“

„To jsou hrozné věci! Že si to mohl někdo vzít na svědomí!“

„Už vzal! Takový jest dnes svět!“

„A co tys řekl na to?“

„Co jsem řekl! Že nepotřebuji dělati příštipkáře, když mám dům a obstojnou peněsíčku. Že chtěl jsem si prostě zkrátit dlouhou chvíli a že od Čmuchačkové nevzal jsem za práci ani haléře, takže o nějakém řemeslném provozování obuvnictví nemůže býti řeči.“

„To jsi se dobře hájil...“

„Bodejť bych se nehájil! Ale horší bylo, že Čmuchačka, falešnice falešná, mi dala do správký nejen boty svoje, ale i své podná-

jemnice Tintěrové a od té dala si zaplatiti za správkou celou korunu.“

„I dej pokoj! Hned ji vyženu, jak mi sem přijde. A tys mlčel snad?“

„Což jsem soudek sádra, anebo syrobu? Žádal jsem důrazně, ale přece jen slušně pana radu, aby se to vyšetřilo...“

„A co pan rada?“

„Že už to vyšetřil. Ukázal mi i protokol, který zavedl se Čmurchalkou a ona — musila pověděti pravdu a dosvědčiti jen mou nezištnost. O tom, že od Tintěrové něco vzala za správkou, nechtěla věděti pranic.“

„Můj Bože! A co z toho ze všeho bude?“

„Už nic! Pan rada mi uvěřil, a když jsem i já podepsal protokol, podal mi ruku jako příteli a jen se usmíval. Prý, abych šel jen domů bez starosti, ale toho příštipkářství abych raději nechal k vůli svatému pokoji. Příštipkářů že jest dost nejen při řemesle, nýbrž i v politice a umění, ale za to mistrů že jest málo. Proto abych se bavil něčím jiným a raději dal si dobrý pozor na své sousedy. S tím jsme se rozešli.“

„Ale kdo jen tu hanebnost si vymyslíl a odvážil se to napsati i úřadu?“

„Kdož ví! Hodný člověk to nebyl!“ povzdychl si Zafouk a pokřižovav se, zasedl ke stolu v kuchyni, kde byl zvyklý obědvati.

Od té doby už na boty ani nesáhl a raději nudil se dlouhou chvílí, na štěstí — jen dopoledne. Odpoledne, kterého se tak bál, uběhlo mu vždy jako voda. Po obědě na chvíli si zdříml, poté vydal se na procházku po městě, na svačinu zašel si do útulné kavárny, kde vždy našel několik společníků z Chotkových sadů. Večer pak ztrávil doma,

anebo někdy „u Křížků“, kde při sklenici piva si pohovořil se starými známými, už také sešedivělými starci a jen toho litoval, že nemůže již čísti knihy, které kdysi tolik miloval, ježto oči začaly mu vypovídati službu.

Avšak někdy zrána kolem sedmé hodiny opět bylo viděti Zafouka, kterak chodí nakupovat, ale toliko drobnosti, a to ještě jen v krámech u známých obchodníků. Ale to trvalo opět jen krátký čas, ježto nastala brzy jiná zábava.

Po krásných dnech slunečních náhle se ochladilo a přšlo po několik dní.

„Na mou věru! Už i ten svět jakoby se převrátil! Kdo to jaktěživ viděl! Srpen tu a počasí jest horší, nežli v říjnu!“ povzdychl si náš pensista, zívnuv několikráte za sebou. „Člověk aby se ukousal nudou!“ posteskl si opět a zadíval se z okna svého pokojíku do šlechtických zahrad, jež se vinuly až k zelené stráni pod hradem a starými zámeckými schody. „Ještě že mám tu čarokrásnou vyhlídku! Ostatně jsem si ji také zasloužil! Co jsem se nalopotil v ponuré zastavárně s okny do dvora plného sazí, kam po celý rok nepřišlo boží sluníčko, a přece se mi po ní stýská až běda. Tam čas plynul jako voda. Můj Bože, co dělati při tak hrozném počasí?“

Pan Zafouk ještě skoro nedomluvil, když kdosi zaklepal na dveře.

„Dále!“ zvolal odhadce hlasitě a pospíšil ku dveřím, které jakmile se otevřely, objevila se v nich hlava paní Kotrmelcové, vdovy po správci.

„Pane domácí! Pane domácí! Nelekají se,

prosím nic! Něco se stalo!“ začala mluvit kví-
kavým hlasem.

„Snad nehoří někde? Mluvte rychle paní
sousedko! Až dech se ve mně zatajil,“ vybuchl
pan Zafouk, a srdce bilo mu jako kladivo.

„Inu, to zrovna ne, ale něco skoro hor-
šího,“ řekla vdova a začala si utírat slzy.

„Umřel snad někdo? Či straší tu
v domě?“

„Ano, uhodli to, pane domácí! Straší tu
u nás a zvláště v noci!“

„I kakraholte! To bych se na to podí-
val! A snad dělá to ještě k tomu někdo,
kdo mi ani neplatí nájemné? To by byl
pěkný pořádek!“

„Ale to nestraší lidé, nýbrž myši! Po-
vážejí si pane domácí! Celou noc jsme s dce-
rou nespaly! A není tu u nás v domě myš
jen jedna, ale snad jich jest sto! Mrchy na-
stěhovaly se na půdu, do chodby pod al-
márky, ano i do kuchyně mi nějaká vlezla.
Zkrátka deště a předčasná chladna vyhnaly
je ze zahrady. Já nešťastná, co si počnu!
Sousedka Pankráčová jednu zabila koštětem,
ale já se myši bojím a dcera taky, a proto
celou noc jsme stály na stole a plakaly.“

„To jest toho! Já myslil, že se zboří
svět! Nevídáno, o jednu nebo dvě polní my-
šky! Jen se upokojte, paní sousedko, a nic
se nebojte! Hned koupím tři pasti, nalíčíme
na ně, a za den, za dva dny bude po ko-
medii!“ konejšil paní správcovou pensista a
hned se rozběhl na Staré Město k železni-
kovi. Ale pasti se neosvědčily — neboť zů-
staly prázdné, ač radilo všech sedm nájem-
níků páně Zafoukových.

„Jak já na ty mrchy vyzrají!“ sliboval pan Zafouk a nakoupiv drátu za několik korun, začal dělati pasti sám. A skutečně! Do jedné chytila se myška, malá sicě jako palec, ale chytila se, a to bylo to hlavní. A jakoby vojsko dobylo skvělého vítězství, rozjásal se celý dům, ano i propuštěná posluhovačka Čmuchačková přišla panu Zafoukovi gratulovat, jenž pln radosti ji přijal na milost a sám se za ni začal přimlouvati, aby jeho manželka ji opět vzala do služby.

Od toho dne robil pan odhadce pasti takřka o překot a kupoval slaninu na líčidlo, ale už nadarmo. Pasti vypověděly službu, až jednoho dne zas přiběhla paní správcová s vclikým křikem právě po obědě, kdy Zafouk dřímá na měkké pohovce.

„Pane domácí! Pane domácí! Jdou honem ven, pro všechno na světě! Ale jdou brzy, než bude pozdě!“ křičela celá potřeštěná.

„Co se stalo?! Co se stalo?! Jsou tu snad zloději?“ zvolal pan Zafouk ještě v polospánku a protíral si oči.

„Ale ne! Myš opět se chytila tady na chodbě a dobývá se z pasti ven!“ vysvětlovala paní Kotrmelcová.

Náš lrdina vyskočil jako jelen a už se hnál na chodbu. Skutečně tam v šerém koutě cosi v kleci harašilo... Pensista zajásal.

„Myš, myš! Opravdu!“ vykřikl i pan oficiál Vulterin, který bydlil na téže chodbě. Kde kdo z nájemníků byl doma, vyrukoval s koštětem.

„Pozor, opatrně! Ať mi nerozbijete past!“ napomínal Zafouk. „Jest to můj nejlepší výrobek, který si dám, patentovati! Raději ško-

pek s vodou sem dejte! Tak a ke světlu! Třeba na pavlač! Dobrá! Počkej mrcho, hnedle ti povím! Napiješ se, jako pan starý od Splavínů!“ žertoval docela, ale pojednou vytřeštil zrak a chodbou i pavlačí zazněl výkřik nejméně z deseti úst: „Pane domácí! Pane domácí! Vždyť je tam váš kanár!“

Zafoukovi sklesla kolena, a paní Anna div neomdlela. „Bubi! Bubi! Jak jsi se tam dostal?“ zahorekovala, a všichni pohlédli na klec visící na pavlačí, která byla prázdná, ač měla dvířka zavřená.

„To jej tam někdo strčil! Nějaký bohá-prázdný člověk to byl!“ chtěl odlehčiti si náš hrdina, ale hned se vzpamatoval a řekl: „I nestřčil! Vylít, taškář, ven a zkrátka — chytil se! Kde pak, moje pasti! To jsou patenty — anglické jsou proti nim hadry!“

A už pospíchal domů i s kanárem.

Nájemníci se rozešli plni smíchu, ale nejvíce smál se pan oficiál.

„Poslouchej, stará! To jest ostuda! Tisíc zlatých bych za to nevzal, neboť bude toho plná ulice a kde kdo bude si mne dobírat. Věř mi, že to nikdo neudělal, než pan oficiál Vulterín. Měl ještě včera jakousi pochůzku k vůli té pohovce, co plavala v rameni Čertovky. Pan komisař se ho na to důkladně vyptával a naposledy mu řekl, zda ví, že jest to trestné dělati si blázně ze strážníků, zvláště když jsou ve službě. Proto se mi pomstil za to, ač jsem sám se klamal a nechtěl jsem ho přivésti do nějakých nepříjemností. Ubohý ‚Bubi‘ to odnesl. Ještě že se mu nic nestalo! Ale jak ho Vulterín vzal z klece a do té pasti zavřel, to mi nejde do hlavy. Sousedka má přece stále otevřeny dveře

do chodby,“ lámal si hlavu tou záhadou náš pan pensista.

Od oné doby zanechal i výroby pastí na myši a klec s kanárkem zavěsil do pokoje k oknu.

Právě když opět trápila ho dlouhá chvíle, seznámil se s pražským kaplanem P. Skřivanem, který mu líčil nesnáze, v jakých se ocitlo „Vincentinum“ — poslední to útulek nevyčítelných starců a stařenek, a pan Zafouk netoliko že přispěl slušným dárkem na vydržování tohoto dobročinného ústavu, nýbrž se nabídl, že by sebral i mezi známými nějaký obnos, kdyby jako sběratel byl spolkem pověřen.

To se rozumí, že nabídka páně Zafoukova byla přijata s povděkem a pan domácí když viděl, jakou radost způsobil i opuštěným chovancům, už tohoto nového zaměstnání se nespustil.

Paní Zafoukové s počátku se to mnoho nelíbilo, neboť nemohla se smířiti, že manžel její se tak ponižuje, třebaže prosil za jiné a ne za sebe. Ale od těch dob, co ji manžel vzal s sebou do „Vincentina“ a co viděla tam ty vděčné pohledy ubohých trpitelů, už proti sběratelské činnosti svého chotě pranic nenamítá, protože i on si libuje, že našel konečně lék proti trápení se dlouhou chvílí. A aby s manželkou neměli si pranic vyčítat, také ona stala se členem podobného komitétu, jenž opět vydržuje Útulek pro zmrzačené a osiřelé dívky, kterému mnozí dříve říkali „Růžencová výrobná“.

Dívky v sirotčinci ji znají velmi dobře a vždy zalesknou se jim oči radostí, když ji vidí přicházeti. Každá chtěla by ji míti svou

matkou, a manželé Žafoukovi jistě by aspoň jednu z nich si vzali za vlastní, kdyby nebyli tak staří. Láska a z ní plynoucí milosrdenství je sice osvěžuje i v pozdních letech života, ale jak dlouho zde ještě pobudou, to ví Bůh... Tolik jest však jisto, že netrápí se nudou, ani že již neželují na svou bezdětnost.

A proto, milí čtenáři a čtenářky, budete-li i vám někdy se zdáti život všední, zajděte si také do některého domu milosrdenství a jistě nebudete se diviti trochu podivínskému zarrěštnání našeho pensisty, neboť pamatujte si: Kde kvetou růže nezištné a obětavé lásky, tam jest i blaho i požehnání.

Fracek.

Tak před třiceti léty znal „Fraceka z Křivoklátu“ kde kdo v celém kraji, a jistě mnohý i na Smíchově a v Praze, kam docházel pravidelně jednou v týdnu s krosnou na zádech a s holí v ruce, jež byla opatřena malou sekyrkou místo rukověti. Na hlavě míval hodně opelíchanou a spravovanou „oficírku“, kterou nezaměnil za teplejší čepici ani za kruté zimy, ježto si raději podvazoval bradu a uši šátkem, aby mu neomrzly. Jeho bezvousá a dosti plná tvář, větry a mrazy ošlehaná do červena, přes to přese vše vždy potutelně se usmívala, a jeho opravdu krásné,

modré oči bystře se rozhlížely kolem, jakoby byl znám se všemi lidmi na světě. Silně naběhlé žíly na krku zahaloval zpravidla šátek teplejší či lehčí dle potřeby, ale už hodně vybledlý. Pravda, šat Franckův nebýval vždy moderního střihu, ale ne také nejhorší, až na ohrnuté nohavice, které přes to vše, že byly hodně založeny, nebývaly prosty bláta jako obuv jeho. Ale ač náš hrdina už tehdy, kdy jsem ho poznal, byl dobrým šedesátníkem a hlavu měl bílou jako sníh, uměl „rázovat“, jak říkával, že by mu nepostačil ani leckterý mladík. Jakmile však vstoupil na pražské anebo předměstské dláždění, už klopytal a klátil celým tělem, protože měl těžké boty na nohách, jak ze železa — právě to hřbetovíc podkůvkami a cvočky okované.

Čím vlastně byl Francek, těžko lze říci. V Praze mu říkali „hokynář“, avšak název ten se mu nelíbil, a snad ho považovali i za urážku. Proto také „oficírky“ nikdy neodložil, aby se lišil od těch, kteří jen za obchodem chodili krajem. A jestliže se ho kdo otázel: „Čím, Francku, vlastně jste?“, zpravidla rozevřel své velké oči ještě víc, jakoby se divil, že to každý neví, a odpovídal hned na to s chytráckým úsměvem: „Ale, prosím, čím bych mohl býti? Na ministra jsem studovati nemohl a na statku jsem se také nenarodil, protože můj otec byl jenom chudý, za to však poctivý dřevorubec. Když mi bylo pět let —“ začal Francek zpravidla obšírněji vykládati, „zabil tatíka dub, jenž padl na něho při kácení, a tak jsem zůstal tu s matkou sám jako kůl v plotě. Zkrátka, stal jsem se sirotkem a tím jsem dodnes, ale to už jest běh světa a také můj osud.“

„No, a neoženil jste se?“

„To to! Jsem mládencem, ač jsem se mohl oženiti několikráte, neboť jsem býval švarný chlapík. Dávali mi nejednou děvče jako lusk a s chalupou k tomu, ale kde pak! Svoboda jest mi milejší, neboť doma ani dlouho nevydržím...“

„A co takto vlastně děláte, to ani jste ještě neřekl!“

„Inu, panečku, co bych dělal? Od mládí jsem sloužil jako čeledín, tu a tam na statku a nadřel jsem se dost, jen co jest pravda! Tak bylo až do třiceti let. Dokud mi poroučel sedlák, bylo dobře, ale jakmile mi začala rozkazovati selka, bylo amen. Tu vzal jsem si svůj uzlík a hajdy! — do jiné služby, byť jsem měl třeba malou naději, že si nadlehčím v práci. Ale naposled zastesklo se mi po rodném kraji a tak jsem se vrátil do křivoklátských Bud, ač mi tam nepatří ani kámen, neřku-li kousek místa, kde bych hlavy složil. V podnájmu jsem bydlil, ale poctivost a rozum nikdy jsem neztratil. A když mi bylo hodně zle s počátku, myslíval jsem si: ‚Francku, však se uživíš!‘ A uživil jsem se, jak vidíte... V létě sbírám borůvky, jahody, houby a prodávám je pánům na letním bytě u nás si hovícím. Ve žních vypomáhám tu a tam na poli, a jednou anebo i dvakrát v týdnu chodím do Prahy a nosím lidem, co si objednají. Tomu nesu na Smíchov do správký hodinky, anebo brejle, lankasterku, krejčím kupuji a donáším knoflíky, ševci třeba kus kůže, a ženské, ty na mne čekají po vesnicích, kudy jdu zpravidla oklikou — až k Železné i k Dušníkům. Paní správcové z Hutí nosím kávu, hrozinky, koření, šafářce mazání na rev-

ma a hoffmanské kapky, té či oné selce kapu-
cínský balsám nebo hrozničkové thé proti
kašli, a co kolikrát mám obstarati správek
šperků! Vědí, že se mohou na Francka spo-
lehnouti a nestojím-li za to jméním, že stojím
za to svou spolehlivostí. Zkrátka, co není na
venku k dostání, obstarám svědomitě. K tomu
jest potřeba čiperné hlavy, abych to nepopletl,
neboť mívám toho na lístku napsáno celou
litanií. A každý mi rád dá nějaký krejcar i še-
stáček zpropitného, a někdy dostanu něco i v
obchodech, kde nakupuji. A tak se živím po-
ctivě, a nikdo mi nemůže říci, že jsem ho-
ošidil třeba jen o trojník...“

„Vím, že jste poctivec,“ řekl jsem kdysi
Franckovi, když jsem se s ním setkal cestou
ze Sýkořice do Křivokláta, a má pochvala ve-
lice mu zalichotila, takže se stal ještě ho-
vornějším.

„A taky nikdy jsem nic nepopletl. Vše
jsem správně donesl, ale přece jednou při-
hodila se mi nemilá věc, že bych byl za to
nebyl vzal dukát. Jen si považte, pane!“ jak
se vypravovati, vyklepav popel ze své dře-
věné dýmky, která mu dohasla a již zastrčil
potom do náprsní kapsy svého kabátu. „Šel
jsem jako obyčejně s krosnou na zádech do
Prahy, ale krosna tehdy byla skoro prázdná.
Za to na Zbečně na mne čekali, a mezi jinými
i pantáta Kozel, tamní lesní. Chtěl nějaký
lepší tabák, kterého nebylo lze dostati ani
v Berouně, a naposled dal mi i zajíce, vybra-
ného chlapíka, se žádostí, abych ho donesl
jeho nejstarší dceři provdané na Smíchově.
To se rozumí, že jsem to slíbil svatosvatě,
ale tu máš! Už ve Staré Huti mi s ním pro-
vedli taškařici, že bych se propadl studem,

jak si vzpomenu na to. Považte si, pane, než jsem se ohlédl, vyměnili mi ho za ušáka vycpaného dítinami a pískem, patrně připraveného už před tím pro švandu. A já bloud se toho nedovtípl...“

„To jste tenkrát jistě asi přebral!“

„I kde pak! Zřídka kdy se stavím v hospodě, ale že tam byl pan fořt Davídek a volal na mne, poslechl jsem, krosnu nechav státi v kuchyni. Také si něco objednal a když zvěděl, že nesu zajíce na Smíchov, dceři jeho přítele, hned vstal od stolu a řekl skoro radostně: „To jest náhoda! Přítel Kozel si naříká, že má letos v revíru málo koroptví. Víte co? Já dceři jeho pošlu tady ten párek, ale to vám povídám, vyřídíte, že jest to ode mne a že bych poslal ušáka, ale že se bojím, abych kamaráda nezahanbil.“ A už vyšel ven a za chvíli se vrátil. Já bloud taky šel, a co jsem dostal, to jsem také odevzdal i s příkazem.“

„A jak to dopadlo?“ smál jsem se.

„Jak to dopadlo! Nepěkně. Dcera Kozlova dala po mém odchodu zajíce stáhnouti řezníkovi v domě, ale ten, jak ho vzal do ruky, kápl pravdu. Štěstí bylo, že jsem byl už pryč. Ale asi za dva dny, počkal si na mne pantáta Kozel, cože jsem to provedl jako s tím ušákem. Já blázen jsem se s ním ještě pohádal, že nejsem žádný švindlér, až ve Staré Huti přiznal se mi pan fořt Davídek, co provedl, aby přítele Kozla pozlobil za to, že se chlubí, že má v revíru lepší zvěř než on. Aby však to napravil, dal mi hutský lesní místo jednoho zajíce dva, ale pod tou podmínkou, že se dceři Kozlovy zeptám, co jí lépe chutnalo: zda ušák od tatínka, anebo koroptve z hutského revíru. Já byl tak chytrý,

že jsem mlčel a dobře jsem udělal, neboť jste měl slyšeti, kterak mi hrála. To víte, pane: ženská zůstane ženská, kdyby se vdala třeba do panského dvora — však jsem nadarmo nezůstal starým mládencem! Až po čase umoudřila se, ale co to bylo platno! Ať jsem potkal hajného, příručího nebo pana fořta, všude se mi smáli: „Francku, jak to bylo s tím zajícem?“ To mne dohrálo, a proto začal jsem odpovídati: „I to byla věc jednoduchá, ani za řeč nestojí! Zajíc, kterého jsem měl donésti do Prahy, cestou se vzpamatoval a zlostí vylítl z kůže. Však to bylo také k zlosti! Svátečním střelcům vždycky utekl, a ti přece střílí líp, než naši myslivci z povolání v našem okolí! A pojednou přece jeden ho trefí trochu a prostřelí mu peřinku!“ — To se rozumí, že po této odpovědi už mne nikdo s tím nezlobil...“

„A jest to, co povídáte, pravda, Františku?“

„Jak by nebyla!“ odvětil Francek a už opět sahal po dýmce a měchýři s tabákem. Dal jsem mu raději doutník a hned mu ho zapálil.

„I děkuji pěkně! Děkuji, jakoby se stalo!“ řekl se zřejmou radostí, ale prozrazující vychytralého člověka. Chtěl jsem ho proto trochu poškádliti, aby si nemyslí, že vyzrál i na mne, i řekl jsem mu: „Ale to se divím, Francku, že vy — tak čiperná hlava, jste tehdy tak naběhl panu hutskému fořtovi do rány... Já vím, že potom děvčata bála se vám svěřiti své růžové lístky, abyste je místo ženichovi neodevzdal někomu jinému.“

„I takových věcí já neobstarávám,“ odvětil poslíček a pohodil šedivou hlavou. „Jen

jedenkráté jsem se propůjčil k tomu, ale dopadlo to nehezky. Jest to smutná historie a ne tak žertovná, jako předešlá. I tu vám povím, chcete-li.“

„Jen mluvte, Františku, umíte to dobře!“

„Inu, to mně řekli už mnozí a proto rádi mne všade vidí, ale o tom, co vám chci nyní vypravovati, zřídka kdy se zmíním. Považte si: u nás tak před dvaceti léty — chci říci na Křivoklátě, byl mladý pan podučitel, štíhlý a hezký jako panna. Ještě dnes ho vidím před sebou. Vlasy měl černé jako uhel, splývající do týla a přece vždy pečlivě sčesané, oko havraní a vousky pod nosem — jen tvář jeho bývala pobledlá a jaksi smutná. I oděv jeho býval zpravidla tmavé barvy. Zkrátka, připadal mi jako nějaký mladý učenec z města, a pane, kdybyste ho byl slyšel v hradní kapli zpívati, jistě že i vy byste si ho oblíbil. Měl hlas krásný, který mluvil k srdci, a proto nedivte se, jestliže řeknu, že i slečna z hradu se do něho zamilovala, a to se rozumí — on do ní. Otec její byl knížecím úředníkem; jméno jeho nepovím, ale co záleží dnes na jménu! Kde se ti dva mladí lidé seznámili, to ví Bůh, ale sotva to otec dívčin zpozoroval, učinil tomu konec. Do Křivoklátu přišel starší učitel, jemuž můj krasavec musil ustoupiti a odstěhovati se až do Lán — rozumíte, pane, až na druhý konec křivoklátských lesů směrem k Novému Strašecí. Že milenci si zaplakali, to si můžete pomysliť. Byl jsem toho bezděčným svědkem za Amaliným dvorem, když jsem se vracel z potulky po lesích. Nepozorovali mne, neboť jsem se vyhuul v čas stranou, ale v duchu jsem si řekl: „Počkejte, holoubci, vás já neopustím!“ Náhoda

tomu chtěla, že jsem asi za týden nato přišel do zámku se zeptat, co by si kdo přál z Prahy, že bych to jako obyčejně donesl, a tle, už ve bráně setkal jsem se s tou nešťastnou dívkou, která mi tolik ležela v hlavě. Byla oděna jen tak po domácku, ale přepadlá a bledá jako stín. Bylo viděti, že se souží. Já řku: „Slečinko, nepotřebujete z Prahy nic?“

„Ne,“ odpověděla jako ve snu.

„A což až půjdu do Lán?“ otázal jsem se, jako bych nic nevěděl.

Tvář její polila se ruměncem. „Kdo vás navedl k té otázce?“ řekla a upřela pátravě na mne své oči.

„Nikdo, jako že jest mi spása duše nade všecko. Ale tak mne to jen napadlo, neboť vím, slečno, že milujete pana učitele Skálu a on vás... Nic se nezlobte! Zahlédl jsem, jak jste spolu se loučili naposled na pokraji lesa poblíž lánské cesty a jak jste slzeli oba. ‚Bůh vás potěš,‘ myslel jsem si tehdy a šel dále. Ale nebojte se! Nejsem prostořeká huba — jen tak to povídám a nikomu jinému pod sluncem. Na mne se můžete spolehnouti.“

„Opravdu? Pak jste šlechtný člověk!“ řekla a podala mi svou ruku, kterou jsem div nezlíbal. Abych neplýtvat zbytečným hovorem, slovo dalo slovo, nu, a já tak stal jsem se poslíčkem lásky — jen tak z ochoty. Mladí lidé byli mi za to vděční, neboť otec dívčin a snad i matka stále bděli na stráži. Avšak co to bylo platno! Já byl ještě bdělejší a nosil jsem růžové lístky tak obezřetně, že staří se nedověděli ničeho, ba ani diouhé cesty jsem nedbal, kterou jsem často vážil už před úsvitem dne, a to jen z pouhého soucitu, neboť odměna bývala velice hu-

ená. Tak to trvalo celý půl roku. Pojednou
otkám slečnu z hradu v údolí „pod kuchy-
němi“, patrně čekala na mne. Byla bledá a
či její do krvava uplakané, že mi srdce div
evskočilo z těla, když jsem ji spatřil.

„Pro Boha, slečno, co se vám stalo, že
ste tak smutná?“ otázal jsem se jí.

Místo odpovědi dala se do pláče, a když
e utišila, řekla: „Ach, ani nevíte, Františku,
ak jsem nešťastná. Rodiče mi dávají ženicha
est správcem velkostatku v S.“

„A což vy? Vezmete si ho?“ tázal jsem se.

„Musím, musím! Není pomoci, nemohu
ž snést ta muka. Oh, co jsem už vytrpěla!
dyby to Bedřich věděl! Ale prosím vás,
eříkejte mu nic. Bojím se, aby neprovedl
ěco neprozřetelného. Miluje mne šíleně, avšak
ení pomoci. Zvlášť otec jest neústupný —
nad by mne zabil. Zde vezměte psaní a dnes
ebo zítra doneste je do Lán Bedřichovi. Co
řeba, napsala jsem, jen vy mlčte.“

Poslechl jsem na slovo, neboť jsem si
myslil, že slečna napsala a vysvětlila vše sama.
čonečně nadešla neděle. Já stojím v hradní
apli (nynějšího kostela jsme ještě neměli),
v tom, tu máš! Bylo mi, jako když uhodí
o mne blesk. Slečna měla se svým ženichem
S. všechny tři ohlášky najednou.

„Tohleto jest pěkné nadělení pro pana
čitele,“ pomyslíl jsem si a ihned jsem chtěl
yběhnouti ven a pustiti se do Lán. Ale zas
ni napadlo: „Ty blázne, co tím spraviš?“
proto však přece nemohl jsem vydržeti ten
en doma pod střechou. Jako opilý zabočil
sem odpoledne do lesa, a jdu obvyklou ce-
tou k Lánům. Nevím, jak jsem šel dlouho —
nad hodinu, když tu vidím někoho proti sobě

běžeti uprášeného a s hlavou nepokrytou. Byl to pan učitel.

„Prosím vás, pro všechno, co jest vám svatého, Francku, jest to pravda, že Betty měla dnes prohlášky?“ křičel na mne už z daleka.

„Jest,“ povídám na to, „ale prosím vás, pane učiteli, pamatujte se, snad se to dá ještě napravit. Počkejte, neutíkejte,“ volal jsem na něho, ale on pádil mimo mne jakoby pozbyl rozumu. Já za ním, ale zůstával jsem hodně pozadu. V tom vidím, že se zastavil a chytil se za prsa, a než jsem se nadál, klesl k zemi. Pospíšil jsem ještě víc, ale co vidím? Krev na zemi, krev z úst jeho — za chvíli byl mrtev. Marně jsem nazvedl hlavu jeho — jen zkaleným okem pohlédl na mne, otevřev ústa, jakoby chtěl něco říci, a jak povídám — bylo dokonáno. Třetího dne jsme ho pochovali, a na strom, pod kterým umřel, lidé zavěsili mariánský obrázek. Měli ubožáka u nás všichni tak rádi...“

Francek se odmlčel a zastaviv se, pohlédl na mne, jakoby čekal otázku ode mne, ale já mlčel a šel dále s hlavou schýlenou.

„To jest opravdu smutná historie,“ řekl jsem jen proto, abych něco promluvil.

„A ani se neptáte, jak to dopadlo se slečnou z hradu...“ poznamenal poslíček jaksi uraženě, jakoby se horšil v duchu, že jsem byl málo dojat.

„Inu, jak by to mohlo dopadnouti!“ odvětil jsem. „Slečna Betty patrně poslechla rodičů, a že nebyla šťastna, trápila se, chudás, a dnes, anebo už dávno, není mezi živými.“

Francek, který po celou cestu šel napřed, pojednou se rozesmál na celé kolo. Ba za-

stavil se, sklonil se až k zemi, div že mu balíčky a kornouty z krosny nevypadly, a maje ruce o bok opřeny, pln smíchu volal až to lesem znělo: „To jste to pěkně uhádl! Pěkně děkuji! Málo patrně znáte pokolení Evi-no! Ze slečny Betty stala se matka půl tuctu dětí — dnes už hodně odrostlých, ale to jí nevadilo, aby neztloustla. Na mou věru, že váží dobrý metrák a jak pak jest veselá! Jezdí na Křivoklát často, má tu dosud pří-buzné a prý si libuje, že to dobře chytila. Nebožtík její první milenec prý byl větro-plach a souchotinář k tomu. Proto dobře prý udělala, že si ho nevzala. Ku své bídě že by dnes byla vdovou.“

„A to že říká?“ otázal jsem se roztrpčen.

„Ano, ano! Takové jsou ženské všecky, a jejich věrnost jako aprilové slunéčko. Proto jsem se, pane, neoženil, však nejsem praště-ný pytlem...“

„A jest to pravda, Francku, anebo jste si celý příběh vymyslel pro pobavení lidí — zvlá-ště Pražáků?“

„Co bych z toho měl? Co povídám a co řeknu, to platí a na to můžete vzít jed...“

„Ale já bych takhle nerad skončil. Ne-chal jste na živu slečnu Betty, ba přidal jste jí patrně i na tloušče, nechte i mne na živu a proto nechtějte, abych k vůli vám se trávil.“

„To jen tak vyskočilo mi z úst.“

„Jsem vám vděčen, že nemyslíte to do-opravdy.“

„Inu, ve světě leccos se přihodí... Ale kakraholte! Kam jsem dal pyťík s tabákem? Že jsem ho ztratil! To by byla čistá věc! Než, už ho mám, konečně!“

„A což ještě jeden doutník byste už nechtěl?“

„I prosím, jak bych se mohl odvážit!“

„I jen vezměte a zakuřte si ještě,“ pravil jsem, podávaje mu místa kuba už jen krátké.

Poděkoval se poznovu a dýmaje o překot, přidal také do kroku. Pojednou zastavil se a ukázav mi na jakousi jámu vedle silnice, řekl dobrácky: „Pane, kdybyste někdy tudy šel sám, dejte pozor. Tady se skrývá všelijaká čeládka, jež často přepadá i pocestné.“

„Dejte pokoj, opravdu?“

„Když to povídám, tak to má svou váhu.“

„Ale vám dosud se nepříhodilo nic?“

„Mně? Tady sice ne, ale jinde...“

„Vypadli na vás lupiči?“

„Jen jeden, pane, a to stačilo...“

„A oloupil vás?“

„To ne zrovna...“

„Tak to nebyl lupič...“

„Pane, a jaký! Avšak špatně pochodil! Slyšte jen. Bylo to letos z jara a já vracel se z Prahy domů s krosnou na zádech — jako obyčejně. Už jsem se blížil ku Zbečnu, když se stmívalo. V tom kdosi na mne k`ikne z houští: ‚Francku! Stůj, sice střelím!‘ A než jsem se vzpamatoval, už stál přede mnou chlap jako hora. Prý abych mu dal peníze, sice že vezme mi i život. Co jsem měl dělat? Lupič měl revolver a já jen hůl — ale to nebyla tahleta... Proto jsem sebral rozum dohromady a povídám mu: ‚Viš, nerad to dělám, neboť peníze nejsou moje, jako nejsou moje ty věci v krosně. Ale tady máš váček jest v něm skoro celá desítka — nic víc. Chyba jest, že ty si nepomůžeš, a mne zavrou jako podvodníka. Že to, co mám v krosně,

nestojí teprve za nic, můžeš se přesvědčiti,“ dodal jsem a už jsem krosnu postavil na zem. — „Mluvíš pravdu?“ rozkřikl se dareba a mířil mi při tom na prsa. Já se dušoval a podal jsem mu peníze, které vzal a už chtěl zmizeti.

„Zmíníš-li se někomu o tom, jsi synem smrti!“ pohrozil mi.

„Tebe neprozradím, neboj se!“ odvětil jsem, „vím, že jsi takový žebrák jako já, ale co si počnu? Že jsem byl přepaden, musím doznati, sice mi zákazníci řeknou, že jsem groše propil, anebo prohrál v kartách a jsem hotov na celý život. Ale víš co? Ruka ruku myje a proto prokážeš mi službu nějakou, však se ti to u mne neztratí...“

„A jakou?“ ptal se lupič, ale revolverem stále mířil na mne, že jsem se neodvážil hnouti.

„Prosím tebe, prostřel mi tu oficírku, aby mi uvěřili, že jsem byl přepaden,“ žadonil jsem plačtivě.

„A neprozradíš mne? Nu, dobrá, pověš čepici semhle na větev,“ řekl, a jen jsem tak udělal, už to bouchlo.

„Prosím tě, prostřel ji lépe, vždyť je to jakoby vrabec do ní klovnul,“ žebronil jsem lišácky.

Chlapík poslechl, ale třetí ránu už nechtěl dáti, že prý měl jen dva náboje. Jak to pověděl, už jsem udělal skok a chopiv lupiče za krk, srazil jsem ho k zemi.

„Tak už jsi hotov se svou zbraní?“ křičel jsem na něho. „A teď revolver sem a můj pytlík s penězi, sice ti kulkou hlavu prostřelím já. Nemáš-li náboj ty, mám šest ran tuhle připravených na tebe! Vidíš to, i já jsem

si koupil takovou bouchačku a teď hajdy! Krosnu vezmeš na záda a půjdeš napřed, tak a rychle!“

„A poslechl vás ten dareba?“ vytrhl jsem Francka z řeči, jenž po cestě se přede mnou otáčel a místo revolveru držel troubel v ruce.

„Musil! Co mohl dělati jiného?“ přisvědčoval křivoklátský hrdina.

„Ale, Francku, nezapomeňte svou řeč! To víte, že vám nerad skákám do řeči, ale povídal jste před chvílí, že jste tenkrát neměl jiné zbráně, než svou hůl. A nyní tvrdíte, že jste měl také svůj revolver...“

„I to se rozumí, že jsem měl také bouchačku, ale ta byla tak špatná, že to nestálo ani za řeč.“

„Hm, pak ovšem to, co jste provedl, bylo tím větší hrdinství.“

„Pane, já to nepovídám snad proto, abych se chlubil.“

„Vždyť vím, že jste skromná duše. Ale jak to, prosím vás, dopadlo s tím lupičem?“

„Jak by to mohlo dopadnout! Už jsem ho nepustil a v Budech odevzdal jsem ho četníkům.“

„Tak se mi zdá, Francku, že i tuhle tu vaši historii jsem už někde četl,“ poznamenal jsem žertovně.

„Možná,“ přisvědčil můj hrdina na pohled nedbale, ale stríhal ušima jako zajíc. „Dnes všechno přijde do novin.“

„Počkej, ty šelmo, tebe dostanu!“ pomyslíl jsem si v duchu, „a vyvedu na věž tebe, jako jsi to chtěl ty učiniti mně!“ A než se Francek nadál, už jsem mu padl na prsa a obejmul jeho paže.

„Francku, Francku, teď si teprve vzpomínám. Vy jste šťastný člověk! Ano, nemýlím se! V novinách to bylo, že onen hrdina, který takovýmto způsobem přelstil onoho lupiče, má se přihlásiti o odměnu padesáti tisíc korun. Považte si, to jest celé bohatství!“

„A za co?“ otázal se Francek, jenž ani brvou nepohnul.

„Za co? Lupič před tím než vás přepadl, vyloupil v Praze bankovní pokladnu a ukradl z ní půl milionu korun, které našli v jeho skrýši. Deset procent dělá z toho odměna tomu, kdo ho odevzdal spravedlnosti do rukou. A proto divím se, že vám od soudu dosud nic nepřišlo! A že ani četnický strážmistr v Budech vám nic neřekl, to je mi divná věc...“

„Ten minulého měsíce umřel,“ poznamenal Francek obezřetně.

„Umřel? Tož pojdte se mnou hned na četnickou stanici. Budeme žádati o telegrafické oznámení, slyšíte? Francku, skromnost a ostýchavost stranou! Jste boháčem! Šťastný člověče!“

„A co když to neudělám?“

„Tak jsem tu já! Vám nedám zapadnouti!“ volal jsem a tiskl ruku křivoklátského hrdiny.

„Tak dobrá! Půjdeme!“ odvětil. „Ale co to? Já nejsem s to, abych si zapálil doutník na tu radost! Aha! Jde proti nám vítr,“ dodal lišácky a odstoupil s cesty do rokle, kde by mi mohl nenápadně zmizet.

„Snad mi nechcete utéci, Francku?“ volal jsem na něho pln smíchu.

„To to! Ale pro tu odměnu si, pane, dojděte sám, já tam nepůjdu!“ smál se také.

„Patrně, co jste mi vyprávěl, podobá se tak málo pravdě, jako bláto diamantu,“ vytýkal jsem mu na oko zas hořhořce.

„Pane, co si kdo u mne objedná, to také dostane!“ žertoval lišák. „Či nešel jste proto se mnou, abych vás bavil? A proto s Bohem! Mějte se dobře!“ dodal naposled a hned poté ztratil se mi v houští.

Od oné doby jsem Francka už neviděl. Patrně umřel už dávno. — —

Skoro jako legenda.

(31. říjen 1918)

Ve vojenské strážnici na hradě pražském spalo na pryčnách několik vojáků. Plynové světlo bylo staženo, aby nebudilo spáče, takže sotva bylo možno rozeznati jednotlivé předměty. Jindy i za noci hovor a smích rozléhal se tou síní, ale tentokráte jakoby všichni ztratili řeč, ulehli po rušném dni, a jen v zadním koutě bylo viděti vojína, jenž seděl na svém chudém loži a opíral svou hlavu rukama, jakoby chtěl zastříti svou tvář.

„Podhoro, slyšíš? Podhoro!“ promluvil svobodník Kořínek, jenž právě se probudil a obrátil se na pryčně u zadní stěny nedaleko kamen, v nichž oheň dávno uhasl.

„Co chceš, brachu?“ otázal se sedící desátník a pozvedl hlavu.

„Kolik jest hodin?“

„Právě na loretánské věži odbila jedenáctá, a kterak jasně bylo to sem slyšeti! Patrně vítr se obrátil a věje od západu. Pochmurné bude asi počasí.“

„Teprve jedenáct? Jest to možno?“ divil se svobodník Kořínek, jehož povinností bylo zaváděti straže na jejich vykázané místo. „Spal jsem tudíž jenom chvílenku, ale údy mám zdřevěnělé, jako bych spal několik hodin.“

„Není divu, jest zde zima jako v lednici,“ odvětil desátník Podhora a jal se mnouti své studené ruce.

„Ani bych neřekl! Mne naopak pálí celé tělo, a hlavu mám tak těžkou, že ji sotva zvednu. I dlaně mne pálí a dech mi nějak se krátí. Můj Bože, kdy bude konec mému trápení?“ povzdychl si Kořínek a vstal s pryčny, protíraje si svůj zrak.

„Už tě to zase chytlo? Věř mi, brachu, že to bude opět malarie, která ráda se vrací v podzimním počasí. Venku jest mlha — patrně hodně jsi se jí nadýchal. Nešťastné Karpaty! Co jsme tam zkusili! V blátě a sněhu bylo naše lože, o hladu jsme živořili za nejkřutějšího mrazu, takže se divím, že tu ještě jsme a nedřímáme tam někde pod mohylou jako naši kamarádi. Ale k čemu o tom mluvit? Zítřejší svátek Všech Svatých — smutná to beztoho vzpomínka! Víš, kde jsme v ten předvečer byli přede dvěma roky? Tam na ruských pláních jsme stáli a Karpaty měli jsme už hodně za sebou. Právě asi v tu hodinu strhla se krvavá šarvátka. Rusové začali ustupovati, a my dva plížili jsme se v čele výzvědné čety, kterou vedl ten německý zúřivec Kotnauer, náš poručík. Dva bezbranní Rusové padli nám do rukou a ten Germán

chtěl, abychom je skolili, ač ubožáci spínali ruce, prosíce za milost. A když jsme se zdráhali je zabít, začal nám spílati a sám namířil svou zbraň, aby je odpravil, když v tom přilétl šrapnel a utrhnul tomu bídákovi hlavu. I my jsme padli na zem. Tys krvácel na čele, ale mně na štěstí nestalo se nic. Ti dva Rusové vzali tě a nesli k nám do polního lazaretu a za svou samaritánskou službu byli zajati. Tys ležel potom v nemocnici a já potloukal jsem se dále po těch ruských pláních s naším plukem, až včerejší den nás opět svedl dohromady zde v Praze. Ani nechci věřit tomu všemu, neboť to vše připadá mně jako sen. Před rokem byli jsme plni zoufalství, a hle, nyní tomu jsou už dva dny, co vítáme prohlášení československé republiky...“ ukončil svou úvahu desátník Podhora.

Svobodník Kořínek povzdechl a řekl: „Bůh dej štěstí a slávu k tomu! Ale nevím, nevím, dočkám-li se lepších časů! Tolik jsem se těšil na mír, na onen velký a slavný den naší svobody, ale jak jsem už řekl, jest mi dnes tak smutno a podivně, jako bych stál před těžkou chorobou. V těle mi takřka vše hoří, hlava pálí, a dech mi chvílemi vypovídá službu. Ještě mám čas celou hodinu, o dvanácté se teprve budou střídát stráže. Spát nemohu a proto raději vyjdu si ven na chvíli — snad na svěžím vzduchu bude mi lépe.“

„Jdi, brachu! Snad čistý vzduch ti bude více svědčiti, a nebude-li ti volno, ulehni opět a o službu se nestarej! Stráže si vezmu na starost já — tu oběť rád přinesu za tebe.“

„I děkuji ti! Však za nedlouho opět se vrátím,“ sliboval Kořínek a vyšel matným krokem ven ze strážnice.

Sotvaže překročil práh, vlahý větřík ovannul jeho rozpálené skráně. „Že jsem hned nezůstal raději zde na nádvoří! Hle, jak jest zde krásně! Mlha se rozptýlila a teplo je zde až ku podivu,“ řekl si a pohlédl směrem k Vltavě, kde dřímala Praha tichá a jen slabě osvětlená, neboť jen několik málo svítlen zářilo tam dole na druhém břehu vltavském. Pod hradem svatomikulášská věž zdvihala se s obrovskou bání v matných obrysech vzhůru k nebi, na němž tu a tam nějaká hvězda zářila bledoučká a sotva patrná. Hukot vody tekoucí přes staroměstský jez zaléhal až sem, ale to byl také jediný zvuk — patrně i tam dole ve městě nebylo rušněji, nežli zde na hradčanské výšině.

Svobodník Kořínek hleděl chvíli dolů na Prahu, opíraje se o veřeje branky vedoucí na Nové schody zámecké, ale pojednou jakoby si na něco vzpomněl, obrátil se k hlavnímu vchodu a zamířil kolem bývalé dvorní kaple na třetí nádvoří. Zde na chvíli stanul u sochy svatého Jiří, ale brzy ubíral se dále podél svatovítského dómu, na jehož věži zaskřípal mohutný lev, který se otočil ve výši větrem jako dolejší korouhvičky opevněné na menších vížkách rohových.

Voják popatřil vzhůru a pohlédl v obrovská okna katedrály.

„Můj Bože, co to? Okna ve chrámu jsou osvětlena!“ zašeptal a zastavil svůj matný krok. „Či byla by to jen zář měsíce, která odráží se od lesklého skla, či jest to snad hra světelného odrazu těch několika blikajících svítlen?“

Tak přemýšlel a obrátil krok ku hradnímu vchodu, jenž pod barokovým balkonem

vedl do zadní části kdysi královského paláce. Tam na stráži stál voják Šedivec.

„Kdo to?“ ozval se a pušku obrátil proti blížícímu se svobodníkovi Kořínkovi.

„Paříž a Praha!“ odvětil tento heslem.

„Však jsem si to hned myslil, že jsi to ty,“ poznamenal Šedivec a přehodil opět pušku přes rameno. „Stalo se snad něco, že přicházíš? Do dvanácté schází ještě víc jak půl hodiny...“

„Nic zvláštního se nepříhodilo, ale nejsem s to, abych dnes vydržel pod střechou a proto vyšel jsem si ven nalapat se trochu svěžího vzduchu. Zvláště zde na třetím nádvoří jest tak krásně!“ odvětil opatrně Kořínek. „Ale když tak se dívám na velechram, zdá se mi, jakoby byl celý uvnitř osvětlen. Nepovšimnul sis toho? Stojíš zde zrovna naproti.“

„Hm, to jest jen taková hra měsíční záře. I mne to naplnilo s počátku podivem...“

„Ale vždyť měsíc není nikde viděti.“

„Patrně jest skryt někde za mrakem, který jest trochu průhledný.“

„Ale chvílemi musili bychom ho přece viděti...“

„Jeden mráček patrně se ztratí někde v dále, ale druhý opět zakryje měsíc, takže jen malá zář jest patrna. A ani té bychom nepostihli, kdyby neodrážela se právě od oken chrámových. Či věříš snad, Kořínku, v ty staré povídačky o českých kráľích, kteří jsou tam pohřbeni v kostele, že časem vstávají ze svých hrobů? Teprve však pozítří bude dušiček... To by si letos nějak pospíšili...“ poznamenal Šedivec zpola žertovně.

„A jiného jsi nezpozoroval nic?“ otázal se Kořínek.

„Nic — pranic!“ podotkl voják. „Ani myška nepřeběhla tu nádvořím po celou tu dobu, co jsem tu na stráži. Snad neobáváš se něčeho?“

„Nikoliv, ale trochu opatrnosti nikdy neškodí,“ odvětil svobodník a ubíral se dále, zaměřiv ku dveřím chrámovým, které vedou do kostela pod chodbou do oratoře královské. Ale co to? Okna září ještě více, zvláště ta dvě vysoká a úzká vedle dveří na levo.

Kořínek se zamyslíl.

„Právě tu jest svatováclavská kaple, nemýlím-li se. Ano, tak jest tomu, a nad ní na levo je komora, v níž jsou uloženy korunovační klenoty... Či aby tam někdo se dobyl, použiv politického převratu za tím účelem, aby se zmocnil české koruny?“ napadlo svobodníkovi. A již chtěl zkusiti, jsou-li dveře do kostela zavřeny. Ale nohy vypověděly mu pojednou službu, a v hlavě začalo mu šuměti, jakoby nějaká bouře hnala se k němu odněkud zdaleka.

„Ale, bláznovství!“ řekl si. „Mám horečku, a všecko, co vidím, jest přelud. To přejde opět, a proto na chvíli se opru zde o zeď, anebo raději posadím se na schůdek zde u dveří. Tak to bude lépe! A až se mi uleví, půjdu na strážnici, lehnu si a ráno, nebude-li mi dobře, budu hlásiti se nemocným se žádostí, aby mne dali dopravití do nemocnice. Možná, že se uzdravím, možná, že podlehnu, ale i v tom případě neztratím nic. Nic!“ opakoval si a už usednul, položiv hlavu v ruce opřené lokty o kolena.

V té chvíli míhal se mu obraz za obrazem z jeho života. Opět viděl před sebou rodný statek na pokraji šumavských hvozdů a lánů, na kterých se lopotil po celých deset let od smrti otcovy, kdy byl nucen opustit hospodářskou školu a hospodařit prakticky. A hned jako ve snu zjevila se mu jeho dobrá žena s milovaným dítětem na rukou. Ale tvář její nebyla usměvavá, naopak, zastřena smutkem, a v očích leskly se jí slzy, jakó tenkrát, když ho doprovázela až za dědinu. Tam se rozloučili. Ona plna žalu vracela se domů, a on do Budějovic ku svému pluku, aby jako voják narukoval do války. Znovu cítil ty její polibky a její slzy, které kanuly mu po tváři. A za čas? Smrt rozloučila je na věky. Zemřela jako to dítě jejich. Smutnou tuto zprávu obdržel od bratra ještě když byl v Karpatech — bratr cizím lidem zatím statek dal do nájmu. Tak aspoň psal mu s tím přáním, aby šťastně se vrátil. Šťastně! Kdo všechno ztratil, pro toho štěstí už nekvete...

„Proto také jsem nespíchal domů, jako moji kamarádi, kteří hned po vyhlášení české samostatnosti odhazovali zbraň a pílili do svého domova plni radosti. Vždyť bojím se toho okamžiku, až překročím práh svého statku. Nikdo nebude mne vítati. Nikdo!“ zařkal svobodník Kořínek. „Jen dva hroby najdu tam za dědinou, nic víc, nic víc!“ opakoval si pln náhlého žalu a zadumal se.

Kolem rozkládalo se ticho jako před chvílí, ale vojínovi přece se zdálo, jakoby nad sebou slyšel šumění křídel neznámých duchů, kteří blížili se k němu, nesouce mu spánek plný úlevy. Usínal pozvolna a sladce — i bolest v srdci usnula.

Jak dlouho dřímал, nevěděl. Teprve jakési veliké a jasně zářící světlo rozklížilo oči jeho, že je otevřel a popatřil před sebe.

Tři postavy blížily se k němu směrem od Starých zámeckých schodů, v nichž poznal staršího kněze a dvě ženy, obklopené podivnou září. Kráčely vážně, a sotvaže došly ku dveřím chrámovým, tyto se otevřely dokořán.

„Vida, usnul jsem tu, a lidé už chodí do kostela! Patrně jitro už nadešlo, a já prospal vše, i svou povinnost,“ řekl si svobodník Kořínek. „Dobře ještě, že přítel Podhora byl ochoten vzít za mne službu! Ale což, když už jsem zde, abych také podíval se do chrámu. Spát beztoho nebudu!“

A jak řekl, tak učinil. Avšak sotvaže překročil práh katedrály, vůně kadidla zavanula mu vstříc. Pohlédl na oltář, a hle, na všech hořely svíce, avšak kostel byl prázdný. I ty tři postavy, které vešly před ním, nebylo viděti.

Kořínek však se nedivil tomu, vždyť kostel byl tak rozlehlý, a proto usedl klidně do lavice zrovna před hrobkou královskou.

Jakýsi šum ozval se vzadu a s ním tlumené kročeje a hlasy. Vojín ohlédl se a slyšel, kterak těžké, železem pobité dveře kaple svatováclavské se otevřely, a skoro v téže chvíli zazněl vznešený zpěv staročeského chorálu:

„Hospodine, pomiluj ny!
Jezu Kriste, pomiluj ny!
Ty spase všeho míra,
spasiž ny i uslyšiž,
Hospodine, hlasy naše!
Dej nám všem, Hospodine,
žizň a mír v zemi.
Krleš, Krleš, Krleš!“

„Pobožnost koná se patrně v kapli svatováclavské,“ řekl si Kořínek a zašel k jejím dveřím, kde údivem a posvátnou hrůzou jat, sklesl na kolena.

Svatyně zářila nebeským světlem, a ti, kteří tam klečeli před oltářem, vstali. Kolem jejich hlav zářily hvězdy, a skráně některých zdobily knížecí i královské koruny, anebo bohatě zlatem vyšíváné mitry.

„Můj Bože, jest to možné? Toť svatí čeští patronové! Hle, tam stojí i ti, které jsem viděl vcházeti do kostela. Ten vážný kmet v řeholním rouše a s berlou v ruce, toť svatý Prokop, tam svatá Ludmila a blahoslavená Milada... Ano, ony to byly, a já šel za nimi... Tam svatý Václav s korouhví v ruce a ve zbroji válečné s červenou růží na srdci. Ale ne, to krev prýští z jakési hluboké rány jeho. Vedle v drahocenném pluvíálu kyne berlou svatý Vojtěch a dává přednost svatému Cyrillu a Methoději, aby mohli postoupiti až do předu svatyně. Tam ta řeholnice, bílým provazcem opásaná — toť blahoslavená Anežka Přemyslovna. A ti druzí? Můj Pane, sním či bdím — mně přechází zrak tím jasem. Ale přece ještě poznávám některé. Zde přede mnou ve zlatohlavu se svatováclavskou korunou na skráních vystupuje v čelo sám Karel Čtvrtý. Jeho krásné oko rozhlíží se kolem, dobře vystihl jeho podobu starý malíř tam na Karlstejně...“

Svobodník Kořínek nebyl schopen mysliti dále, vždyť jiná postava jasná a sličná zaujala celou mysl jeho. Byl to anděl s planoucími křídly, jemuž hvězda neobyčejné krásy zářila ve vlasech. Cherub stanul na nejvyšším

stupni oltáře a jal se mluvití jasným, lahodným hlasem:

„Pán všech pánů a Král všech králů poslal mne, abych opět svolal vás v den velikého svátku, který jest zasvěcen vyvoleným božím. Tentokráte mám vám zvěstovati radostnou novinu, která byla i radostí všemu lidu. To, zač jste Boha prosili, jako patronové této země, stalo se skutkem: Národ český je svoboden!“

„Svoboden! Buďte Bohu za to díky! Svatý, svatý, svatý a neskonale dobrotivý jest Hospodin!“ rozlehlo se kaplí a drahokamy ve zdech ještě více se zatřpytily. Dým kadidla z kaditelnice Methodějovy vznesl se vzhůru, a hned z úst tohoto slovanského apoštola zaznělo: „A což má drahá Morava a Slovač, ta tichá mučednice?“

„I ty jsou svobodny!“ odvětil cherub, „neboť jsou spojeny s Čechy v říši jedinou. Též Slezsko k nim se vine, neboť i nad ním vláti bude slávská korouhev.“

„Bůh budiž veleben! Neskonala jest spravedlnost jeho,“ promluvil Methoděj, a Cyrill dodal: „Buď požehnána ty nová slávská říši, a luhy tvé i hory nechť hostí v sobě vždycky šťastný lid! Zaslouží toho, však trpěl dosti..“

„Trpěl, trpěl!“ ozval se Prokop a opřev se o svou berlu, sklonil hlavu před cherubem, načež pravil: „Tys anděl strážce tohoto slávského kmene a donášel jsi Bohu naše modlitby, dokud jsme zde dleli na zemi. Znáš tudíž moji lásku, lásku k českému lidu, a snad proto nebudeš mítí mi ve zlé, jestliže pronesu vážnou obavu v ten veliký a slavný okamžik.“

„A ta by byla?“ otázal se cherub.

„Že snad všechno to nebude míti dlouhého trvání.“ odvětil svatý opat sázavský, a jeho tvář se zasmušila ještě více, když dodal: „Škola mého lidu byla trpká sic a dlouhá, avšak dosud ho nepolepšila...“

„Jakže? Ty žaluješ na národ náš, jehož jsme orodovníky? Či přestal jsi býti již Prokopem, jenž slávskou mluvu hájil a zvolil i za posvátný jazyk obřadní?“ otázal se svatý Václav a přistoupil až k sázavskému opatu.

„Nikoliv!“ poznamenal Prokop, „neboť nebyl jsem nikdy z těch, jež obratem ruky mění své smýšlení. Lid tvůj jest lid můj, a na jedné a téže půdě stála naše kolébka. Tys byl knížetem míru a apoštolem té víry a lásky, která nevraždí, ale obživuje, a já knězem, jenž jistě nesložil ruce v klín. Ale pochybuji-li, odpust. Hle, jaký to divný květ ti plane na prsou. Znáš jej dobře. Jest to ona smrtelná rána, kterou sobě jsi vykoupil korunu mučednickou. Rány, které ti zasadili cizí vrahové, dávno jsou zaceleny. Ó, rci, proč jen tato dále krvácí, vždyť dobře víš, co jest psáno v knize osudů o ní právě proto, že ti ji zasadil bratr Boleslav. A tudíž také víš, že nekrvácí vždy, ale jenom tehdy, kdy opět bratr bratra, Čech Čecha pronásleduje, jak bylo tehdy, když jsi umíral pod mečem bratrovým. Či přestala krváceti již? Nuž, vidíš, stará nesvornost česká dosud neumřela, a proto chápeš, čeho se obávám. Či nezničil již několikrát lid náš své vlastní štěstí vnitřními boji a nesváry? Ó, neblahá vášni, neblahá zloba!“ opakoval svatý Prokop a stříbrnou těžkou berlou udeřil v kamennou dlažbu svatyně.

„Proto, Pane, dej lásku lidu mému,“ jal se prositi svatý Václav a pokleknuv, zvedl zrak k nebi.

„A slavnou budoucnost, by česká říše mohutněla, zkvétala ve vědách a uměních,“ pronesl velebným hlasem Karel, Otec vlasti a sňal korunu se své hlavy, již sklonil před oltářem.

„By náš lid nikdy neodcizil se té víře, za niž jsme umírali,“ poznamenal Vojtěch svatý a poklekl na obě kolena.

„Aby mír, pokoj a požehnání bylo lidu mému údělem,“ prosila svatá Ludmila a s ní blahoslavená Anežka.

„A aby prost byl vždy cné pýchy, která zaslepuje,“ zašeptala pokorná Mlada.

„Dobře! S těmi tedy prosbami chcete dnes předstoupiti před trůn boží?“ otázal se cherub a pohlédnuv na svatého Prokopa, usmál se naň a řekl zároveň: „A což ty, svatý Prokope, ty jediný jen na rtech obavy máš a snad žaloby? A s těmi chtěl bys předstoupiti i před Boha?“

„Nikoliv! I já jsem hotov prositi za lid svůj! Vždyť mám prosbu vroucí, jež vane mi ne ze srdce jen, ale z duše celé. Jen aby nevyzněla nadarmo!“ odvětil světec a hlas jeho se chvěl hlubokým pohnutím.

„I o božské lásce a dobrotě Nejvyššího pochybuješ?“ otázal se anděl, a hvězda na jeho hlavě vzplála světlem ještě jasnějším.

„Opět musím říci: nikoliv!“ odpověděl sázavský světec a hned připojil: „Ale zdaž k vyslyšení proseb není potřebí i spoluúčastenství toho, za něhož prosíme? Proto těžko jest orodovati za někoho, kdo své vlastní štěstí i svou vlastní slávu šlape v prach. Přes to

však všechno tu jedinou prosbu k Bohu mám: „Aby Pán všech pánů dal především lidu mému vůdce bdělé a apoštoly pravé osvěty, kteří by ho vedli moudře, by nemusil nikdy, nikdy již otročit, ale aby na věky zůstal svoboden, věren Bohu, vlasti, sobě!“

„Amen, Amen!“ zaznělo z úst svatých patronů zemských, a také cherub opakoval ta slova, načež promluvil: „Nuž, s těmi prosbami spějme k nebi. Král všech králů nás očekává.“

V té chvíli zmizela klenba kaple svatováclavské, a místo ní bylo viděti oblohu posetou hvězdami, odkudž zaznívala překrásná hudba a zpěv andělských sborů. Jakýsi stříbrný oblak snesl se dolů a zahaliv svaté patrony české, opět vystupoval s nimi výš a výš.

„Ó, jděte a také to vyproste na Bohu, aby z národa našeho nemusil už nikdo trpěti tolik, jako jsem trpěl já,“ zvolal za velikými světcí českými svobodník Kořínek, jenž byl zjevením tím všecek unesen, že sklesl na kolena a ruce sepjal jako k modlitbě. „K cizímu pluku mne dali, ve tvář mi plvali, že jsem byl Čech, hladem mne mořili, smrtí a žalářem mně hrozili, když jsem nechtěl střílet do těch, kteří byli mými bratry. A já to všechno snášel trpělivě, ač mne ta pohana mučila víc než hlad, zima a krvavé rány. Ale nereptal jsem proti Bohu, ba naopak jen za to jsem prosil, aby Bůh přijal to utrpení mé v oběť za mé hříchy, za mou dobrou ženu a milované dítě. Smrt však vzala mi je přece. Pustá a prázdná jest má chata... Proto možno-li, vezměte mne s sebou tam v nebeskou

říš. Chci býti spojen na věky s těmi, které jsem miloval!“

„I tvá modlitba bude vyslyšána!“ zazněl z nebe lahodný hlas, a malý stříbrný obláček schýlil se k vojínovi, jenž vystoupil na vrch jeho, aby vznesl se vzhůru k blankytu. Zpěv andělský zazněl poznovu a svobodník Kořínek cítil, kterak oblak ho unáší. Nebeské světlo oslnilo jeho tvář, že zavřel oči obě, a v té chvíli bylo mu tak blaze a sladce v duši jako nikdy, neboť všecka jeho bolest pominula a proměnila se v neskonalé štěstí.

Venku před chrámem zazněly pádné kroky tří vojínů, ale těch Kořínek už neslyšel.

„Hle, tu u kostelní brány leží!“ zvolal radostně desátník Podhora ku svým druhům. „Co jsme se ho nahledali! A on tu klidně spí! Povídám! Koříнку, vstávej! Slyšíš?“

Ale vojín se dlouho neprobouzel.

Teprve když chtěli ho přátelé postavit na nohy, otevřel na chvíli oči, ale opět je zavřel jako ve sladkém snění a řekl trhaným hlasem: „Ach, proč mně vyrušujete z mého blaha? Opět — opět ji vidím — svou ženu i své dítě. Tam z rajských luhů mi kynou a volají na mne... Nechte mne, neodlučujte mne od nich. Ani nevíte, jak jest tam krásně! I kus české slávy jsem viděl — tam v kapli — v kapli...“

Hluboký vzdech přerval slova jeho a hlava bezvládně klesla na prsa.

„Chudás! Omdlel patrně, anebo těžce jest nemocen... Slyšeli jste ho blouznit? Má horečku,“ poznamenal desátník Podhora a vida, že Kořínkovo tělo jest bez vlády, pravil svým soudruhům: „Nic platno! Musíme ho odnésti na strážnici, snad se tam vzpomátuje.“

Avšak Kořínek už se neprobudil ani tam. Maině omývali ho vodou a třeli jeho tělo, které tuhlo jim pod rukama.

Jeho přání bylo splněno.

„Mrtev!“ pln bolesti zvolal Podhora, když se přesvědčil, že i srdce přítelovo přestalo bít.

„Tolik nás odešlo z naší dědiny do války, a nemýlím-li se, ze všech zbyl jsem tu už jenom já!“ zastesknul si. A starý voják, jenž kolikráte se díval smrti tváří v tvář, vyšel ven do tmy, aby ukryl své slzy. — —

OBSAH:

Dva přátelé	3
Za štěstím	12
Hrobník Havel	30
Tulipánek	39
Každý snář — velký lhář	49
Slza	64
Skleničkovy rozumy	67
Štěpánovy trampoty	79
Pan Zafouk na odpočinku	122
Francek	137
Skoro jako legenda	152

Podporujte

Dědictví Svatojanské.

**Knihy „Dědictvím“ vydané točfi
ozornou knihovnou katolickou!**

**Přistupujte za členy (oklad 80.— Kč
jednou pro vždy!)**

**Kupujte a rozšiřujte knihy „Dědictvím“
vydané!**

**Šiřte různá vydání Písma sv., jež
vyšla péčí „Dědictvím“.**

(Dosud vyšly 4 svazky velkého vydání, otisky jed-
notlivých Evangelii, kapesní vydání Nového zákona,
Žaltář.)

--- Žádejte ceník. ---

**Přihlášky a objednávky přijímá
Ředitelství Dědictví Svatojanského
v Praze-IV., 35.**